

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

13 Şubat 2013 Çarşamba

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

13 Şubat 2013 Çarşamba

---0---

K O N U

	<u>Sayfa</u>
Terör ve şiddet olayları kapsamında yaşam hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyonun raporu	12:26, 27:34
Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemeler yapmak üzere kurulan Alt Komisyon tarafından İzmir ilinde gerçekleştirilen incelemeler sonucunda hazırlanan raporlar : a. İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü İnceleme Raporu b. İzmir Polis Merkezleri İnceleme Raporu	34:50
Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemeler yapmak üzere kurulan Alt Komisyonun görev alanına polis merkezleri, karakollar ve adliye nezaratlerinin eklenmesi hususu	50:53
Avrupa'daki göçmen çocukların sorunları ve velayet hakkı konusunda Başkanlıkça yürütülmekte olan izleme dosyasının sunumu ve konuyla ilgili Avrupa genelinde heyetler hâlinde bir çalışma yapılması hususu	51:53
Komisyonca kurulan Alt Komisyonlar ile çalışma kararı alınan konularda kurulması öngörülen heyetlerin üyelerini tespit etmek ve Komisyona yapılan yurt içi ve yurt dışı panel, seminer, konferans, çalıştay gibi davetlere hangi üyelerin gönderileceğini belirlemek üzere Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesi hususu	53

İÇİNDEKİLER

	<u>İl</u>	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM		1:26
Önerge		1:2
Mahmut TANAL	İstanbul	2
Önerge		2
Mahmut TANAL	İstanbul	2
Komisyon Uzmanı		2
Levent GÖK	Ankara	2
Önerge		2
Levent GÖK	Ankara	3:4, 6, 7:9
Mehmet Naci BOSTANCI	Amasya	4, 9
Mahmut TANAL	İstanbul	4:5, 6
Mehmet METİNER	Adıyaman	4

Ertuğrul KÜRKCÜ	Mersin	5, 6, 8
Sinan Aydın AYGÜN	Ankara	5, 6
Ülker GÜZEL	Ankara	6
Kerim ÖZKUL	Konya	6
İhsan ŞENER	Ordu	6, 8
Önerge		9:10
Mahmut TANAL	İstanbul	10:11
Ahmet Salih DAL	Kilis	10
Yusuf HALAÇOĞLU	Kayseri	11
Sinan Aydın AYGÜN	Ankara	11
Mehmet Naci BOSTANCI	Amasya	11, 12
Levent GÖK	Ankara	12
Terör ve şiddet olayları kapsamında yaşam hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyonun raporu		12:26
Mehmet Naci BOSTANCI	Amasya	12:14, 18
Ertuğrul KÜRKCÜ	Mersin	12, 14, 19:21, 22, 24, 25
Ülker GÜZEL	Ankara	15, 21, 22, 24:25
Levent GÖK	Ankara	15:16, 21, 24:25
Yusuf HALAÇOĞLU	Kayseri	17:18, 23, 24, 25
İhsan ŞENER	Ordu	19, 24
Mehmet METİNER	Adıyaman	21:24, 25
Abdurrahim AKDAĞ	Mardin	25:26
İKİNCİ OTURUM		27:53
Terör ve şiddet olayları kapsamında yaşam hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyonun raporu (Devam)		27:34
Ertuğrul KÜRKCÜ	Mersin	27:28, 29, 30, 31, 34
Yusuf HALAÇOĞLU	Kayseri	28:29, 30
Mehmet METİNER	Adıyaman	28, 29:31
Mehmet Naci BOSTANCI	Amasya	29, 30, 32:34
Ülker GÜZEL	Ankara	31, 32
Oya ERONAT	Diyarbakır	31:32
Nevzat PAKDİL	Kahramanmaraş	34
Levent GÖK	Ankara	34
Mahmut TANAL	İstanbul	34
Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemeler yapmak üzere kurulan Alt Komisyon tarafından İzmir ilinde gerçekleştirilen incelemeler sonucunda hazırlanan raporlar :		34:50
a. İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü İnceleme Raporu		
Mahmut TANAL	İstanbul	34:35, 37:40, 42, 43:44, 48:49, 50
Mehmet METİNER	Adıyaman	34:35
Ertuğrul KÜRKCÜ	Mersin	35, 41:43, 44, 45, 46, 49:50
Ahmet Salih DAL	Kilis	35, 38, 40, 43, 44, 49

Murat YILDIRIM	Çorum	35:36, 37, 38, 48, 50
Nevzat PAKDİL	Kahramanmaraş	36:37
İhsan ŞENER	Ordu	38, 44, 45, 50
Mehmet Kerim YILDIZ	Ağrı	39:41, 42
Levent GÖK	Ankara	39, 40, 41, 43, 44, 45:46, 50
Sinan Aydın AYGÜN	Ankara	41
Mehmet Naci BOSTANCI	Amasya	46:47
Hamza DAĞ	İzmir	46
Oya ERONAT	Diyarbakır	46, 47

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemeler yapmak üzere kurulan Alt Komisyonun görev alanına polis merkezleri, karakollar ve adliye nezaretlerinin eklenmesi hususu **50:53**

Yusuf HALAÇOĞLU	Kayseri	51
-----------------	---------	----

Avrupa'daki göçmen çocukların sorunları ve velayet hakkı konusunda Başkanlıkça yürütülmekte olan izleme dosyasının sunumu ve konuyla ilgili Avrupa genelinde heyetler hâlinde bir çalışma yapılması hususu **51:53**

Önerge **51:53**

Yusuf HALAÇOĞLU	Kayseri	52
Murat YILDIRIM	Çorum	52
Oya ERONAT	Diyarbakır	52
İhsan ŞENER	Ordu	52:53

Komisyonca kurulan Alt Komisyonlar ile çalışma kararı alınan konular da kurulması öngörülen heyetlerin üyelerini tespit etmek ve Komisyona yapılan yurt içi ve yurt dışı panel, seminer, konferans, çalıştay gibi davetlere hangi üyelerin gönderileceğini belirlemek üzere Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesi hususu **53**

Kenan ALTAŞ (Yasama Uzmanı)		53
Yusuf HALAÇOĞLU	Kayseri	53
Levent GÖK	Ankara	53
Nevzat PAKDİL	Kahramanmaraş	53
Mehmet Kerim YILDIZ	Ağrı	53

Açılma Saati: 10.32

Kapanma Saati: 16.53

BİRİNCİ OTURUM

13 Şubat 2013 Çarşamba

Açılma Saati: 10.32

BAŞKAN: Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa Sezgin TANRIKULU (İstanbul)

SÖZCÜ: Yalçın AKDOĞAN (Ankara)

KÂTİP: Yusuf HALAÇOĞLU (Kayseri)

_____0_____

BAŞKAN – Saygıdeğer milletvekillerimiz, değerli üyelerimiz, değerli basın mensupları; 24'üncü Dönem Üçüncü Yasama Yılı 18'inci toplantımızı açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Bugün gündemimiz yoğun, 6 maddelik bir gündemimiz var.

Öncelikle, gündemi okutacağım.

Gündem:

1. Başkanlık Sunuşları

2. Terör ve şiddet olayları kapsamında yaşam hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyonun raporu

3. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemeler yapmak üzere kurulan Alt Komisyon tarafından İzmir ilinde gerçekleştirilen incelemeler sonucunda hazırlanan raporlar:

a. İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü İnceleme Raporu

b. İzmir Polis Merkezleri İnceleme Raporu

4. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemeler yapmak üzere kurulan Alt Komisyonun görev alanına polis merkezleri, karakollar ve adliye nezaretlerinin eklenmesi hususu

5. Avrupa'daki göçmen çocukların sorunları ve velayet hakkı konusunda Başkanlıkça yürütülmekte olan izleme dosyasının sunumu ve konuyla ilgili Avrupa genelinde heyetler hâlinde bir çalışma yapılması hususu

6. Komisyonca kurulan Alt Komisyonlar ile çalışma kararı alınan konularda kurulması öngörülen heyetlerin üyelerini tespit etmek ve Komisyona yapılan yurt içi ve yurt dışı panel, seminer, konferans, çalıştay gibi davetlere hangi üyelerin gönderileceğini belirlemek üzere Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesi hususu

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, “Başkanlık Sunuşları”nda Meclis Başkanlığı'nca Komisyonumuza ve diğer komisyonlara da gönderilen bir yazı var, onu okutacağım, bilginize sunacağım.

Bir de Sayın Levent Gök ile Sayın Sezgin Tanrikulu'nun gündeme bir madde eklenmesine ilişkin olarak verdikleri bir önerge var, onları okutup daha sonra da oylayacağım.

Öncelikle, Meclis Başkanlığı'mızca komisyonlara gönderilen yazıyı bilginize sunuyorum.

29/01/2013

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

Komisyonlarımızda çok önemli araştırmalar ve çalışmalar yapılarak rapor hâline getirilmekte ve bu raporlar sorunların çözümüne ışık tutucu ve yol gösterici olmaktadır. Ortaya konan bu çalışmalarda milletvekillerimiz tarafından gösterilen özveri şüphesiz her türlü takdiri hak etmektedir.

Zaman zaman söz konusu raporlar Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmadan kamuoyuyla paylaşılabilmekte ve basın tarafından çeşitli mülahazalara konu edilebilmektedir. Bu durum çeşitli sakıncalara yol açmaktadır. Bu nedenle Komisyonunuz veya alt komisyonlarınız tarafından üretilen raporların öncelikle ve ivedilikle Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulması önem arz etmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

Cemil Çiçek

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, özür dilerim, benim de gündeme alınması gereken bir önergeyle ilgili bir dilekçem vardı ama.

BAŞKAN – Nedir efendim?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu Hatay Cezaevi, Tekirdağ...

Ulaşmadı mı size?

BAŞKAN – Ulaştı da onunla alakalı Mahmut Bey, şimdi, size de o zaman gönderdiğimiz bir cevap vardı, onu da burada okuturum mademki.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani “Orada bir tanesi sehven yazılmış.” dedik biz. Yani, mültecilerle ilgili, o sehven, orada bir sıkıntı yok. Sadece Hatay, Tekirdağ... Var orada gerçi ama.

BAŞKAN – Gelince onu da okutayım ve size cevabını verelim.

O zaman onu ben gene dosyama almıştım ancak şunu söyleyeyim: Sizin önergeniz de “Gündeme alınma” önergesi...

Okutayım.

“İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

04 Eylül 2012 tarihinde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından Hatay'da bulunan Apaydın Kampı ziyaret edilmiştir...”

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Onu geri almıştık. “O sehven.” dedik.

KOMİSYON UZMANI – O yazı gelmedi efendim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Olur mu? Arkadaşlar, bende, ben “Sözü alındı” sını getireyim.

BAŞKAN – Şimdi, bizde bu yazınız var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O sehven, yok, yok.

BAŞKAN – Yani, bu yazınızla ilgili...

Tamam, okutun gene, sehven olup olmadığını anlayacağız şimdi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, yok. Bakın, o sehven, ikinci dilekçeyi verdim ben onunla ilgili olarak. Alıp anlayacağız değil yani.

BAŞKAN – Yani, benim kayıtlarımda ve bizde bu var. Ona da bakarız.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – “Alındı” sını var arkadaşlar, yapmayın ya.

BAŞKAN – Devam edelim Mahmut Bey'in...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O sehven arkadaş, hiç onu okumanızın pratik bir yararı yok, zamanınızı onunla harcamayın. Çünkü, ben dilekçeyi verdim size.

BAŞKAN – Şeyin dilekçesini okuyalım.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, “O dilekçeler bir tane.” dediniz ama bunun dışında birkaç tane daha vardı bizim. Bir hatırlatayım isterseniz onları size.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, Kalemde bir sorunuz var. Özür dilerim, Sayın Başkan, bunu söylemenin belki yeri değil ama gelen giden dilekçeleri...

BAŞKAN – Şimdi...

Okuyun.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Başkanlığına

Komisyonun 13/02/2013 Çarşamba günü saat 10.30'da yapacağı toplantıda Uludere olaylarının değerlendirilerek gündeme alınmasını arz ve teklif ederiz. 11/02/2013

Levent Gök
Ankara

Mustafa Sezgin Tanrıkulu
İstanbul

BAŞKAN – Bu konuda Levent Bey'e söz vereceğim şimdi.

Levent Bey, buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Şimdi, Sayın Başkan, ben, sadece bu değil, bununla ilgili bir değerlendirme yapacağım ama acaba yine, tabii, ben de ortaya çıkan bu durumu değil de... Kalemle aranızda bir problem mi var? Onları da bir iki tane konuyu da izah ettikten sonra bu konuya geleyim.

Daha önceki, en son yaptığımız toplantıda -hatırlarsınız- bu polis intiharlarının da giderek artış gösterdiğinden söz ederek bir önerge vermiştik ve 4 Aralık 2012 tarihinde verdiğimiz bu önergede... Biz 5 Aralıkta toplantı yapmıştık, yaptığımız en son toplantı odur. Siz de bir dahaki toplantıda değerlendireceğinizi ifade etmiştiniz.

Yani, bir de daha önce asker haklarıyla ilgili bir sivil toplum örgütünü dinlerken onunla paralel olarak... Hatta, o konuda hem askerdeki hem polisteki bu tip durumları da bir saptayalım diye konuşmalar yaptık ve biz de polis teşkilatındaki intiharlarla ilgili bir önerge vermiştik. 5 Aralık 2012 tarihinde yaptığımız toplantıda siz bu konunun bir dahaki toplantının gündemine alınmasını...

BAŞKAN – Değerlendirileceğini söylemiştik.

LEVENT GÖK (Ankara) – ...ifade etmiştiniz. Yani, ayrıca bir önergemiz de bu şekilde duruyor.

Bir de ayrıca dün bir başka önergemizin de size ulaşmış olması gerekir. O da önemli gördüğüm bir konu, arkadaşlarımızla beraber değerlendirdik. Biliyorsunuz, bir müddet önce İstanbul'da Ermeni kökenli yurttaşlarımıza, özellikle yaşlı kadın yurttaşlarımıza yönelik saldırılar oldu ve yaklaşık, sanırım 5 Ermeni yurttaşımıza, kadın yurttaşımıza, yaşlı yurttaşımıza yapılan saldırılarda 1 tanesi hayatını kaybetti, 1 tanesi gözünü kaybetti ve 1 tanesi gözünün kör olması tehlikesiyle karşı karşıya geldi. Yani, "hırsızlık" dahi dense bile hırsızlığın amacını da aşan bir başka olay var ortada. Yani, bu insanlar etnik ve dinsel temelli bir saldırıya mı uğramıştır ya da ne olmuştur? Ben bunu önemsiyorum. Bildiğiniz gibi, bir müddet önce Almanya'da Neonazilerin yaptığı saldırılar sonucu ölen Türk yurttaşlarımız için de bir komisyon kurulmuştu. Yani, böyle bir etnik ve dinsel temelden kaynaklanan ve bence hırsızlığın da ötesinde değerlendirilebilecek bir olayla karşı karşıyayız. Böylesi bir olayın, Şişli ve Samatya'da meydana gelen ve 5 Ermeni kökenli yurttaşımıza yönelik bu saldırıların da ben toplumumuz açısından bir sıkıntı... Ve varsa olası bu tip düşüncelerin daha başlangıcında önlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle, dün de Komisyonunuza bu olayların araştırılması, alınması gereken önlemlerin araştırılması ve saldırının kaynağına inilmesi amacıyla bir komisyon kurulması önerisini de getirmiştik. Yani, çünkü bu önergemiz de mevcut, bunun da bir dikkate alınmasını talep ediyorum.

Yani, bir polis intiharlarına dönük önergemiz... Bir de bu Ermeni yurttaşlara yapılan saldırıların kaynağının bulunması amacıyla... Ki, bir nefret suçu mudur, nedir yani nefrete ilişkin midir kaynağı, bir bilinmesinde yarar var. Bu olaylara inilmesinde yarar var, caydırıcılık açısından da yarar var, toplumumuzun da bu tip olaylara bir önemli refleks göstermesi açısından da önemlidir yani bunların artışlarının önlenmesi, varsa kaynağında bu işleri boğmak lazım. Yani, hiçbir yurttaşımız kökeni ne olursa olsun Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşarken kendisini etnik ya da dinsel yönden bir sıkıntı ve tehdit içerisinde hissetmemeli. Bunu, bu ağırlığı hissettirmeliyiz diye düşünüyorum. Bu nedenle önemsiyorum. Bu önergemizi de dün verdik, bunun da gündeme alınmasını öneriyorum. Yani, bir, 4 Aralık 2012 tarihinde vermiş olduğumuz polis intiharlarının araştırılması önergesi, bir de dün vermiş olduğum Ermeni yurttaşlara yapılan saldırıların nedenlerinin araştırılmasına ilişkin bir önergemiz de ayrıca gündemde duruyor. Bunları da değerlendirmeye almanızı rica ediyorum.

Onun dışında, Uludere'yle ilgili de isterseniz sözlerimi söyleyeyim. Bunlarla ilgili isterseniz düşüncelerinizi söyleyin, ondan sonra Uludere'ye gireyim.

BAŞKAN – Düşüncelerimi söyleyeyim. Sizin Uludere'yle ilgili yani gündem belli olduktan sonra vermiş olduğunuz bir önerge var. Diyorsunuz ki burada: "Komisyonun 13/2/2013 Çarşamba günü saat 10.30'da yapacağı toplantıda Uludere olayını da değerlendirerek gündeme alınmasını arz ve teklif ederim." Yani, çok net bir gündeme alınması teklifi bu ve bunu biz aldık ve bugün de şu anda "Başkanlık Sunuşları"yla birlikte açıkladık. Yani sizin açıklamanızı sunacağız ama sizin Ermeni vatandaşlarımıza ilişkin teklifiniz bir genel teklif. Yani, bunu şu toplantının gündemine alınmasına ilişkin bir teklif olarak görmedik. Dolayısıyla, kayıtlarımızda geçti. Yani, gündem oluştururken bunu değerlendireceğiz...

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, bence değerlendirebilirsiniz.

BAŞKAN - Ama eğer somut olarak "Şu günkü toplantının şu gündemine alınmasını istiyoruz." deseydiniz onu da buraya alabilirdik yani.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkanım, ben onu sözle de tasdik edebilirim. Ben 13 Şubatta yapılacak bir toplantıya 12 Şubatta dilekçe vererek... Zaten mahiyeti itibarıyla... Çünkü biz toplantı başlarken de önerilerde bulunabiliriz, burada da bulunabiliriz. Bu, Komisyonun takdirindedir yani ben bunu...

BAŞKAN – Çünkü, Levent Bey, bunun gibi bizim değişik üyeleri-mizden öneriler geliyor ama bunlar daha çok işte bir olayı izah eden ve bu konuda bir çalışma yapılmasını arzu eden öneriler ve bunları biz gündemden önce değerlendiriyoruz. Bunu da böyle telakki ettik. Yoksa yani sizin Uludere olayını almışız şeye.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, bakın, geçen o polis olaylarını verdiğimiz zaman “Bir dahaki toplantıda” diye konuşulmuştu bu yani öyle değerlendirilmişti. Hatta, siz “İsterseniz bir oylama yapalım.” dediniz, ben “Gerek yok yani...”

BAŞKAN – Yani, polislerle alakalı “Bir dahaki toplantıda değerlendireceğiz.” diye söyledim ama “İllaki alacağız.” diye bir şey söylemedik yani.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, ben bunun her ikisinin de gündeme alınmasını öneriyorum. Oylama yapıp gündeme alıp almamak takdirlerinizde.

BAŞKAN – Eyvallah, peki.

LEVENT GÖK (Ankara) – Uludere’yle ilgili de konuşacağım ayrıca.

BAŞKAN – Şimdi...

Usule ilişkin mi Hocam?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bu konuyla ilgili.

BAŞKAN – Buyurun Naci Bey.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Levent Bey’in ifade ettiği husus önemli. Eğer İstanbul’da yaşlı Ermeni vatandaşlarımıza yönelik saldırı etnik ve dinî temellerden kaynaklanan bir nefret suçu ise mutlak surette üzerine gidilmesi gereken bir husustur. Ancak bunun böyle olup olmadığının gördüğüm kadarıyla çok belirgin olduğunu söyleyemeyiz yani burada bir belirsizlik var. Fakat, dediğim gibi, böyle bir etnik ve dinî temelden kaynaklanan suç olması vahimdir, mutlak surette bunun üzerine gidilmesi gerekir. Benim teklifim bu konuya ilişkin: Öncelikle, emniyetin ne tür bir araştırma yaptığı, ne tür sonuçlara ulaştığı hususunda biz bir yazıyla onların değerlendirmelerini talep edelim, o değerlendirme geldikten sonra yeniden Komisyonumuzda bunu değerlendirelim derim. Yani, öncelikli orada yapılmış olan çalışmayı, teknik çalışmayı, polisin yaptığı çalışmayı görmekte fayda var. Eğer ikna olmaz isek ve hakikaten bunun etnik, dinî temelli bir suç olduğuna ilişkin kafamızda bir kanaat var olur ise, muhakkak araştırılması gereken bir husus olarak görürüm.

Polisler meselesine gelince. Asker intiharlarına dair bir çalışma yapmıştık, polislerin arasında da -doğru- intiharlar görülüyor, aynı zamanda görülen başka bir husus da var, o da: Polisin kendi çevresine uyguladığı şiddet. Yani, polisin polise uyguladığı şiddet, amirlerine uyguladığı şiddet, polis evliliklerinde eşe uygulanan şiddet. Bir de bu şiddeti uygulayabilmek için gerekli araçlara sahip olması da herhâlde uygun bir ortam oluşturuyor. Yine, bu konuya ilişkin acaba polisin kendi içerisinde hem adli hem idari hem psikolojik bir çalışma yapıp yapılmadığı hususu önemli. Buna ilişkin de kanaatim, bir yazı talep edelim emniyet teşkilatından, değerlendirmeyi bütün bu veriler geldikten sonra yapalım derim, benim teklifim de bu.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Mahmut Bey, sizin ne konuda? Usul mü, şey mi...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Biraz önceki dilekçeyle ilgili...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Geldi mi dilekçe?

BAŞKAN – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, ben, öncelikle, biraz önceki dilekçe nedeniyle bizim sekretaryanın size verememesinden kaynaklanan... Ben hepinizden özür diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkürler.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İki: O dilekçenin mahiyeti şu -şu anda onu getiriyorlar- bir: Yani, o dilekçemiz tamamen gerek bize gerek diğer milletvekillerine sık sık Hatay Cezaevi, Kandıra Cezaevi ve Tekirdağ Cezaevi ile ilgili sürekli gelen mektuplar var, şikâyetler var, serzenişler var. Tabii, bugün yapılan toplantımızdaki gündeme Cezaevi Alt Komisyonun en azından bu şikâyetleri

yerinde inceleme hususunda bir karar alınmasına yönelik bir talebimiz var. Eğer en azından bu da alınabilir ise, yerinde inceleme yapılan cezaevlerine nispet de olsa bazı şikâyetler aza inebiliyor veya giderilebiliyor, en azından dikkat çekilebiliyor, herkes kendine bir çekidüzen verebiliyor. Bu açıdan, eğer, bu, gündeme alınırsa ve bu toplantıda bu hususta bir karar alınırsa bence bir amaca hizmet etmiş oluruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet.

Ertuğrul Bey, sizin bir talebiniz mi var?

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Ben geciktiğim için özür dilerim. Ben niyeyse 11.00’de diye biliyordum, erken geldim diye seviniyordum, geç kalmışım.

Levent Bey bu konuda bir talepte bulunmuş. Ben bu Uludere Komisyonunun ne yapmakta olduğuna dair bir konuyu gündemimize almamızın iyi olacağını düşünüyorum. Çünkü, bu mesele çok sarktı, yeni hiçbir bilginin bize intikal ettiğine dair ekim ayından bu yana bir bilgiye sahip değiliz fakat bir türlü raporumuzu yazamıyoruz ve bu açıdan da kamuoyunda çok fazla tartışma var. En azından Komisyon üyeleri olarak bizlerin buna dair, bu soruşturmanın sonuçlarını bekleyenlere yönelik bir tutum ifade etmemiz gerekir. İnsan Hakları Komisyonu da Uludere Komisyonunun üstündeyse, bundan üstünse bu konuda Komisyona en azından bir direktif verebilir diye düşünüyorum, bunu görüşmeyi öneriyorum.

İkincisi: Samatya olaylarıyla ilgili olarak, ben Naci Bey’in müdahalesini önemsedim. Fakat, bu hâlâ bizim açımızdan, olay yerine intikal etmek, burada bir Meclis Komisyonu olarak görünmek bakımından iki üç aya mal olacak bir süre. Ben çok uzatmadan aslında orada ne olduğunu kendimizin görmesi ve bölgede yaşayan Ermeni yurttaşlarımıza bir güven duygusu uyandırması bakımından bir heyetin orada görünmesinin, mağdurlarla, yaşayanlarla, cemaat mensuplarıyla, esnafla görüşerek, ki onların duygu ve düşüncelerini almasının çok iyi olacağını düşünüyorum. Bu bakımdan daha çabuk hareket etmeyi teklif ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sinan Bey...

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Sayın Başkanım, bu Cezaevi Alt Komisyonuna bir alt komisyon seçildi, devamlı aynı arkadaşlar gidiyorlar oraya. Takdir edersiniz ki, bizim de burada önümüze bir kâğıt getiriyorlar, işte siz bir şey yazıyorsunuz, bizden giden arkadaş muhalefet şerhi yazıyor. Bu Alt Komisyonda görevlendirme yapılırken bundan sonra -ben de cezaevinde yatan bir arkadaşınız olarak, mağdur olarak- ben de bu Komisyona gitmek istiyorum. Önemli değildir, bedeli Meclis karşılansın ben kendi cebimden kendi bedelimi karşılayayım, o gün orada olmak istiyorum. Beni de bu konuda görevlendirirseniz sevinirim efendim çünkü oradaki usulsüzlükleri, oradaki haksızlıkları birebir yaşayan arkadaşınızdan bir tanesiyim. Belki bu anlamda bir faydamız olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Aslında ben orada CHP kontenjanı boşaldığı zaman sizin gelebileceğinizi düşünüyordum ama -tecrübeli bir kişi olarak- sizi vermediler maalesef.

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Efendim onu da açayım, siz açtınız, ben buraya ilk geldiğim gün bir önerge verildi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sizin için çekilebilirim efendim.

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Özür dilerim, özür dilerim lafımı kesmeyiniz.

Ben, ilk buraya Komisyon üyesi olduğum zaman bir önerge verildi, Refik Eryılmaz arkadaşımız... Ne olduğunu ben de bilmiyorum. Tabii, siz, Başkan olarak oyladınız. Dedim ki: Yani, ne oylandı, bu CHP olarak? Dediler ki: “Böyle oldu.” Hatta burada da aramızda tartışma da çıktı. Yani, demokrasi diyorsun, insan hakları diyorsun, en büyük insan haksızlığı burada yapıldı bir kere. Burada, bir insan olarak, bir CHP’li Komisyon üyesine gidecek arkadaş sormuyorsunuz. Biz burada hakkımızı nasıl arayacağız? Akabinde baktım son kullanım tarihi geçmiş oldu, o sizin de son kullanım tarihi geçmiş olduğunu... Yine, bir insan hakkı ihlali. Yani, İnsan Hakları Komisyonunda insan haklarına biraz daha -ben kendi açımdan söylüyorum, Komisyonu ve zatialinizi eleştirmiyorum bu anlamda- dikkatli olmamız... Tamam, Sayın Mahmut Tanal seçilmiş olabilir, seçilmiş devam etsin o, ben de bu cezaevleri ziyaretlerine -uygun görürseniz- katılmak istiyorum efendim.

Teşekkür ettim.

BAŞKAN – Hayhay, tamam.

Ülker Hanım...

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Ben de bugüne kadar hiç cezaevine gitmedim, cezaevi görmedim ama oraya incelemek için giden arkadaşlarımdan hep erkek arkadaşlarımız olduğunu gördüm.

BAŞKAN – Burada ciddi bir isyan varmış. (Gülüşmeler)

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Ve burada, hanımların, kadınların da cezaevinde yattığını biliyorum. 2 hanım arkadaşımız olarak bizler de bu görüşe iştirak ediyoruz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Şöyle yapalım: Cezaevi Komisyonunun sayısını artıralım.

BAŞKAN – Yok, bazen değişiklik yapmakta da fayda var arkadaşlar. Yani, olmazsa üyeler arasında biraz değişiklik de faydalı olabilir.

KERİM ÖZKUL (Konya) - Ekimde yenileyelim efendim, 1 Ekim zaten dönem sonu...

LEVENT GÖK (Ankara) – Ekim uzak, ekim uzak.

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Ağabey, ne kadar var ekime kadar, ekim uzak.

BAŞKAN – Şimdi, arkadaşlar, bir ileriki maddelerde Başkanlık Divanına bu konuda yetki de verilecek, oylarınızla tabii verilecek. O zaman hem istifa eden üyeleri bizim Komisyonumuzun kararı olmadan Başkanlık Divanı zaten doldurabilecek yani o üyeliği, ya istifa yoluyla ya da değişiklik yoluyla bunları gerçekleştirebiliriz. Doğrudur, yani sürekli arkadaşların aynı işi yapmaları belki hem faydalı hem de belki bazı mahzurları da olabilir, bunu bir gözden geçirelim bu şekilde.

Evet, şimdi, değerli arkadaşlar...

LEVENT GÖK (Ankara) – Şimdi, ben daha bununla ilgili konuşmadım ama bu iki önerimiz duruyor ortada.

BAŞKAN – Şimdi onu açıklayacağım.

Bakın, çok uzun bir gündemimiz var. Dolayısıyla, gündeme yirmi beş dakikadır geçemedik ama gündeme yeni madde ilave talepleri var. Bunlardan bir tanesi -zaten söylemiştim- Uludere'yle alakalı hususu da görüşelim diye.

Şimdi, Levent Bey'in sözlü söylediği, artık sözlü olarak almış oluyoruz...

LEVENT GÖK (Ankara) – Hangisi efendim?

BAŞKAN – Ermeni kökenli vatandaşlarımızla alakalı.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben verdim ama şeye...

BAŞKAN – Nasıl?

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Ermeni kökenli değil Ermeni onlar zaten.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ermeni, evet. Yani, Ermeni kökenli Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı.

BAŞKAN – Yani, farklı anlam mı çıkıyor?

LEVENT GÖK (Ankara) – Yok, yok hayır değil.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Kökeni Ermeni ama kendisi değil gibi yani...

LEVENT GÖK (Ankara) – Ermeni kökenli yurttaşımız diyoruz.

KERİM ÖZKUL (Konya) – Ermeni kökenli Türk vatandaşı demek istiyor.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkanım, bu, dün kayıtlardan geçti yani sözlünün ötesinde. Sözlü olarak da değil de...

Şimdi, bakın, zaman da geçiyor. Biz en son toplantımızı iki ay önce yapmışız İnsan Hakları üst kurulu toplantısını. Yani, bazı konular da güncelliğini yitirirse de bir anlamı kalmaz. Hani, bunu, böyle değerlendirmekte yarar var yani bir ay sonra bir toplantı yapıp da yaparsak belki güncelliği kalmayabilir. Bence olaya tam müdahale etmek lazım.

BAŞKAN – Levent Bey, yani, şimdi, sizin önerinizi aldık gündeme.

En son sizin bir öneriniz vardı galiba.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yazılı olarak size sundum şimdi.

BAŞKAN – Yeni mi sundunuz?

Bu ne?

İHSAN ŞEKER (Ordu) – O bahsettiği dilekçe, yeni geldi.

BAŞKAN – Tamam.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bunları gündeme aldıysanız sırası geldiği zaman konuşurum.

BAŞKAN – Tamam, bunları şimdi tek tek sadece önerge sahiplerine birer söz vereceğim, kısa bir söz arkadaşlar, ondan sonra da oylatacağım.

Evet, öncelikle "Uludere hususunu gündeme alalım." diyen Levent Bey'e bir söz vereceğim.

Levent Bey, buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Evet, Sayın Başkanım, bugün tam dört yüz on üç gün oldu Uludere'de meydana gelen 28 Aralık 2011 tarihli olayın üzerinden.

Biz, 4 ve 6 Şubat'ta Uludere'ye yaptığımız ziyarette, gerek kamuoyuna gerekse Uludere'de hayatını kaybedenlerin yakınlarına Komisyon olarak bir taahhütte bulduk, bu olayı en kısa zamanda açıklayacağız ve gereğini yapacağız diye. Türkiye kamuoyu da büyük bir beklenti içerisine girmiştir Komisyonumuzun oraya gitmesinden ve bu olayı soruşturmasından dolayı. Daha sonra bizim Komisyon olarak raporla ilgili kamuoyuna ilk deklere ettiğimiz tarih Mart 15'tir, 2012 Martı. Elbette kimi yazışmaların gecikmesini ben de doğal kabul edebilirim ama marttan sonra hadi nisan, bilemediğiniz mayıs ayında en azından Meclis tatile çıkmadan önce bu raporu kamuoyuna açıklayacağımız şekilde sizlerin de defalarca bir taahhüdü oldu. Bu taahhütler elbette kamuoyunda duyulup da beklenti artınca ve yerine gelmeyince öncelikli olarak Komisyonumuzun saygınlığıyla ilgili bir tartışma başlamıştır. Komisyon bu olayı ötelemekte ve raporunu yazmayarak da verdiği taahhütleri yerine getirmeyen bir Komisyon olarak kamuoyunda algılanmaya başlamıştır. Bir kere bu çok sıkıntı verici bir durumdur. İnsan hakları Komisyonunun öncelikle verdiği -bir kere- taahhütlerin belki bir iki tanesi yazışmalardan dolayı gecikebilir ama en azından makul bir süre içerisinde raporunu açıklaması gerekirdi.

Biz en son Meclis tatile çıkmadan önce yapmış olduğumuz 13 Haziran 2012 tarihli toplantıda, Meclisin tatile çıkması hâlinde dahi toplanmayı kararlaştırmıştık bu konuda ama bizim Meclis tatilideyken yaptığımız çağrılar da yanıt bulmadığı gibi, Meclis tatili bittikten sonra yapılan çağrılarımıza da bir yanıt alamadık.

Biz, en son, 14 Kasım 2012 tarihinde Alt Komisyon olarak yaptığımız toplantıda, Komisyonun raporu yazım kararını aldık - arkadaşlarımız buradalar- ve bunun için de Alt Komisyon Başkanımız Aralık ayının ilk haftası içerisinde -ki söylediği söz ile söylediği tarih 6 Aralıktır- toplanamadık, daha sonra bir hafta sonra olabileceğini söyledi "13 Aralık" denildi yine bu toplantı gerçekleşmedi. Bunun üzerine ben Komisyonumuza yazılı olarak 2 defa başvurudum. Yaptığım her iki başvuruda da, yazılı olarak yaptığım her iki başvuruda da bu sıkıntılara dikkat çekerek Komisyonun niçin toplanmadığını ve bir an önce toplanması gerektiğinden bahsederek yazılı dilekçeler verdim ancak yazılı dilekçelerimi vermeme karşın, komisyonca nezaketen de olsa hiçbir şekilde aranmayarak ve gereği de yapılmayarak bu toplantılar yapılmamıştır. Bir kere, ben de oluşan kanaati sizlerle paylaşmak istiyorum:

Ben, AKP'li Komisyon üyelerinin bu raporu yazdıklarından emin değilim. Belki üzüleceksiniz bu ifademe ama bu raporun, AKP'li Uludere Alt Komisyon üyelerinin iradelerinin dışında hazırlandığını düşünüyorum çünkü ben, Cumhuriyet Halk Partisinin Komisyon üyesi olarak kendi yazdığım rapordan sorumluyum ve raporun ne zaman biteceğini bilecek durumdayım ama Komisyon üyelerine sorduğum zaman aldığım kaçamaklı yanıtlar, toplantı yapılması gerektiği hâlde yapılmayışi ve nezaketen de olsa yazılı başvurularımıza en azından bir telefonla dahi cevap verilmeyişi ve böyle bir toplantının ne zaman yapılacağına dair yapılan kimi açıklamaların da ucu açık bırakılması bir kere çok ciddi rahatsızlık yaratmıştır.

Burada ne yapılmak istenmektedir? Şunu herkesin bilmesini isterim ki 14 Kasım tarihli toplantıda raporun yazım kararını aldığımızda, ondan önce yapmış olduğumuz 13 Haziran 2012 tarihli toplantıda yani tam beş ay önceki toplantıda, hangi belge ve bilgiler raporumuzda varsa tam beş ay sonra raporun yazım kararını aldığımız toplantıdaki belge ve bilgiler aynıdır, dosyamıza giren fazladan bir tek belge ve bilgi yoktur. Biz esasında 13 Hazirandan itibaren de raporumuzu dosyadaki bu bilgiler ışığında yazabiliirdik. 14 Kasım'da yazım kararını aldık ama bu konuda verilen hiçbir taahhüt yerine gelmemiştir. Bu konu gerek bölge halkı tarafından gerekse kamuoyu tarafından ilgiyle beklenmekte, gazeteci arkadaşlarımızın ısrarlı sorularına muhatap olmaktadır ama elbette bunun açıklamasını yapması gereken de Komisyonumuzun AKP'li üyeleri ve başkanlarıdır. Yani biz sözlü olarak "Ne zaman yapacağız?" diye sorduğumuz zaman, aldığımız tarihlere de uyulmamıştır. Yazılı olarak toplanması şeklinde verdiğiimiz, birkaç defa verdiğiimiz toplantı çağrısına rağmen bu toplantı yapılmamıştır. Bizlerle bir değerlendirme dahi yapılmamıştır. "Bu rapor nerede hazırlanıyor?" sorusunu ben haklı olarak sorarım arkadaşlar. Eğer AKP'li üyeler -şu anda da soruyorum- raporu siz yazıyorsanız, bana hangi tarihte toplantı yapılacağını söylemek durumundasınız. Bu çok da geciken bir toplantı olamaz. Bu nedenle, kamuoyunun beklentileri dikkate alınarak, Uludere'de hayatını kaybedenlerin yakınlarının büyük beklentisi dikkate alınarak, daha önce yaptığımız bütün taahhütlere rağmen hiçbirinin ardı arkasın gelmediğini dikkate alarak, böylesine önemli bir konuyu geçiştiren bir Komisyon, üstünü örten bir Komisyon olarak algılanmasına izin vermemeliyiz. Eğer alt komisyonun üyeleri gereğini yapmıyorsa üst Komisyon Başkanı olarak siz lütfen gereğini yapın.

BAŞKAN – Peki.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben, bu konudaki çağrınızı, toplantı tarihini ve bir an önce ne yapılması gerektiğini kamuoyuna deklare etmenizi istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Alt Komisyon Başkanımıza söz veriyorum.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Uludere Alt Komisyonu uzunca bir süredir kamuoyunun gündeminde, doğru ama Levent Bey'in bahsettiği gibi, böyle işte “Başka mihraklarda mı hazırlanıyor rapor?” falan gibi şüpheli sorular yanlış bir sorudur, arkadaşlarımızı töhmet altında bırakır. Raporumuz Komisyonun rapörtörleri tarafından hazırlanıyor mevcut belgeler ışığında. Şu anda gündemimizde olan terör mağdurlarıyla ilgili komisyondan bizim Komisyonumuz iki buçuk-üç ay sonra kurulmuş bir Komisyondur. Dolayısıyla, raporunu şu anda görüşüyoruz. Bu Komisyon raporu görüşüldükten sonra da biz Alt Komisyon olarak çok uzak olmayan bir tarihte toplanarak son şeklini vereceğiz ve arkadaşlarımıza da muhalefet şerhi için bir zaman vereceğiz, ondan sonra da üst Komisyonumuza raporumuzu havale edeceğiz. Burada, Levent Bey de bahsetti, daha sonraya dair bilgiler, belgeler en azından oradaki devlet kurumlarının yaptığı bu yaraların sarılmasına dair çalışmalarla ilgili valilik yazısı gelmiştir, bizim toplantımızdan sonra.

Yine, Komisyonumuza ferdi olarak gelen birtakım bilgiler vardır. Belki biz onları paylaşacağız Alt Komisyondaki arkadaşlarımızla, üst Komisyondakilerin çoğunu bu anlamda direkt ilgilendirmediği için kamuoyuna açmak istemiyorum ama şundan emin olunuz ki bizden iki buçuk ay önce kurulmuş bir komisyonun raporunu şu anda görüşüyoruz, bu da bir alt komisyondur. Bizim raporumuzun da itina ile hazırlandığından herkes emin olsun, çok kısa zamanda da yani bu gündemi aştıktan sonra da inşallah Alt Komisyonumuzun taslak raporunu Alt Komisyonumuzla görüşeceğiz ve muhalefet şerhi için süre verip kısa zamanda da üst Komisyona havale etmiş olacağız.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederim.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Bir soru yöneltebilir miyim Komisyon Başkanına.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, şimdi, bakın, bu, bir müzakere gündemi değil. Bu, bir önerenin gündeme alınmasına ilişkin bir önerge Ertuğrul Bey. Bunu biz müzakereye açar ve devam ettirirsek sadece işimiz bu olur bugün.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Ben soru soracağım, müzakere etmeyeceğim.

BAŞKAN – Soru yok, soruyu... Lütfen, şey yapmayalım çünkü soru soruyu açarsa... Ben oylamaya geçeceğim bu konuyu...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Bu kadar ertelenmesinin sebebi nedir? Ben bunu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN – Ertuğrul Bey, ben söyleyeyim, bir tanesini ben söyleyeyim. Bakın, ben söyleyeyim.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Peki, söyleyin lütfen, aydınlanalım işte.

BAŞKAN – Bu rapor bitmek üzereydi, Komisyonumuza bir belge geldi bu konuyla alakalı ve ben, bu belgenin geldiği Başkanlık olarak inisiyatif aldım, kurumlara sordum. Onun cevabını bekliyorum, eli kulağında, muhtemelen bu hafta sonu, belki de önümüzdeki hafta gelir ve inanın, yani şurada bir terör komisyonu da bitiyor, elimiz de rahatlayacak. Ben kısa bir süre içerisinde bunun açıklanacağını umuyorum, yoksa burada bir gizleme, örtme gibi bir şey yok, böyle bir iddiayı da reddediyorum ben, şiddetle reddediyorum.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Ben böyle bir iddiada bulundum mu? Ben, niye uzatıldığını soruyorum?

İHSAN ŞENER (Ordu) – Bu sebeplerin bir kısmını söyledi Başkan.

BAŞKAN – Evet.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Yani bu size göre mi? Neye göre?

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben bir cümleyle bir katkı yapmak istiyorum.

Yani şuradan bakın: Açıkladığınız husus bir başka tartışmayı daha açıyor. Yani doğal olarak, ben bir alt komisyon üyesi olarak, eğer elinize herhangi bir, başka yeni bir şey gelmişse bilmek durumundayım ama bu, bizlerle paylaşılmaz ise ve... Şu anda öğreniyorum ben bunu sizden, şu anda öğreniyorum yani daha önce biliyor muyduk? Ertuğrul Bey, size geldi mi böyle bir bilgi?

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Hayır.

BAŞKAN – Evet, Komisyondan sonra sorarsınız, gösteririz size bilginin ne olduğunu, şey yaparız.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ama işte bu işleyişin böyle olmaması gerekir. Bence, eğer bir şey geldiyse bir telefonla -yakınız hepimiz birbirimize- çağırılır, davet ediliriz, böyle bir durum var, gerekirse ayaküstünde de bir değerlendirme yaparız ama en azından nezaketen birbirimizi bilgilendirme hakkımız yok mudur? Ayrıca ben neyi öngörmüş olabileceğinizi tahmin ediyorum yani gelişmeleri çok yakından takip ettiğim için. Umutsuz bir işle uğraşıyorsunuz yani, ondan bir şey çıkmaz.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Peki, Sayın Levent Gök'ün önerisini şimdi oylarınıza sunuyorum, bu hususun gündeme alınması talebini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir arkadaşlar.

İkinci öneriyle ilgili bir izahatta bulunacak mısınız Levent Bey?

LEVENT GÖK (Ankara) – Hangisi efendim?

BAŞKAN – Bu Ermeni kökenli vatandaşlar...

LEVENT GÖK (Ankara) – Evet. Esasında, az önce değindim ama birkaç başlık altında tekrar değerlendireyim.

BAŞKAN – Evet, hemen kısaca önergenizi değerlendirirseniz... Evet, dinlemek için...

LEVENT GÖK (Ankara) – Zaten yazılı olarak bildirdim.

BAŞKAN – Vermiştiniz, evet.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben, bir müddet önce, İstanbul'da, 5 Ermeni kadın yurttaşımıza gerçekleştirilen saldırıların, Türkiye'de bu saldırıların bir daha olmaması, bu saldırılar olmuş ise neden olmuştur, etnik ve dinsel bir temele mi dayanmaktadır gibi bir soruyu araştırıyorum. Eğer etnik ve dinsel temele dönük böyle bir saldırı var ise bunu daha başından önlemek ve olmasını engellemek bizlere de düşen bir görevdir diye düşünüyorum çünkü kamuoyu vicdanı öyle bir ortaya çıkmalıdır ki bu saldırıları gerçekleştirenler, eğer bu kadınlara Ermeni diye saldırmışlarsa, bilsinler ki Türkiye'nin vicdanı ayaktadır ve onlara pabuç bırakmayacaktır. Biz, Türkiye'de, her ne kökenden olursa olsun bütün yurttaşlarımızın en ufak bir rahatsızlık duymayacakları, en ufak bir sıkıntı içerisinde bulunmayacakları bir ortamı, bir güveni vermek durumundayız. Bu güven sadece asayiş tedbirleriyle olmaz. Bu güven toplumun bütün figürlerinin, kanaat önderlerinin, sivil toplum örgütlerinin, Meclisin, herkesin bir dayanışma içerisinde "Durun bakalım, burası dağ başı değil, Türkiye'de yaşayan herkes Türkiye'nin güvenilirliği altındadır yani onun koruması altındadır." duygusunu vermek durumundayız. Bu nedenle, Ermeni yurttaşlarımızın yapılan bu saldırıyı görmezden gelemeyiz, onlara da sahipsiz olduklarını hissettirmemeliyiz diye düşünüyorum. Bu konuda böyle bir komisyon kurulursa, en azından bu olaylara neden olmuş olan olayları araştırırız ve bundan sonra da bu tip olaylara yeteneçlere bir toplumsal refleks gösteririz diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, bu konu gündeme geldikten sonra ben de Emniyet görevlileriyle diyalog kurdum. Onlar, ilk kanaatleri, kriminal bir olay olduğunu söylediler yani böyle, ırki temelde, etnik temelde bir yaklaşımla değil, daha çok bir suç örgütüyle karşı karşıya olduklarını beyan ettiler. Doğrusu, biz de bu konuyu biraz izlemeye aldık ancak Komisyonumuz bu konularda zaten duyarlıdır.

Bakın, daha önce Taksim'de bir miting düzenlenmişti. Bu Taksim'de düzenlenen mitingde "Hepiniz Ermeni'siniz.", "Hepiniz..." diye pankartlar vardı. O pankartlara karşı biz suç duyurusunda bulunmuşuk ve İstanbul 41. Asliye Ceza Mahkemesi, öteden beri bizim nefret suçlarında uygulanmasını talep ettiğimiz bir maddeyi ilk kez uygulayarak burada bir nefret suçunun oluştuğu gerekçesiyle sorumlulara cezalar yağdırdı. Dolayısıyla, Komisyonumuz bu konularda hakikaten hassastır ve ilk kez böyle bir karar çıkmasını da sağlamıştır. İleriki günlerde, şayet böyle bir duruma doğru gittiğini sezersek bu olayın, hiç tereddüt etmez, bunu koyarız ama bence, biraz daha bu konularda bilgiye ihtiyacımız var diye düşünüyorum.

Şimdi, oylamaya sunuyorum: Sayın Levent Gök'ün önerisini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

LEVENT GÖK (Ankara) – Şimdi, tabii, burada -özür diliyorum- yani bu oylamanın böyle yapılmasında sıkıntı oluyor...

BAŞKAN – Ama Levent Bey... Arkadaşlar, başka çözüm yok.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Levent Bey, reddedilmiyor, sadece bilgi tamamlandıktan sonra dediğiniz tarzda bir iddia söz konusuyla kesinlikle araştırılır, reddetme değil, lütfen.

Ayrıca Ermeni cemaatiyle de görüşürüz...

LEVENT GÖK (Ankara) – Ama geç kalıyoruz, bu olaylar gecikiyor.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Geç kalmayız.

BAŞKAN – Mahmut Bey'in önergesini okutuyorum:

08.02.2013 tarihli Hatay Apaydın Kampına yapılan ziyaret ve incelemelerin komisyon gündemine alınmasına ilişkin dilekçem sehven yazılmıştır.

Cezaevlerindeki fiziki şartları, kurum idarecilerinin tutuklu ve hükümlülere karşı tutum ve davranışlarını ve mevzuattan kaynaklı sorunları yerinde görmek amacıyla Hatay, Nevşehir, Tekirdağ, Kocaeli ve özellikle Kandıra Ceza İnfaz Kurumlarının komisyon gündemine alınarak yerinde incelemelerde bulunmak üzere bir heyet görevlendirilmesi gereği doğmuştur.

Konuya gereken hassasiyetin gösterilmesi hususunda ilgililerinizi bekler, selam ve sevgilerimi sunarım.

Mahmut Tanal

İstanbul

BAŞKAN – Mahmut Bey, kısaca alalım sizden de, gerçi gerekçede var ama...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, tabii ki buradaki tutuklu ve hükümlülerin sadece insan hak ve özgürlüklerinden seyahat özgürlüğü kısıtlanır ancak diğer tüm özgürlüklerden yararlanması lazım. Ancak, bize gelen dilekçeler ve başvurularda, Hatay, Nevşehir, Tekirdağ, Kocaeli ve özellikle Kandıra ceza infaz kurumlarında hak ihlallerinin çok fazla yaşandığı... Bu anlamda, Komisyonun da görevlerinin arasında, bu tür hak ihlallerinin bulunduğu alanlarda ziyaretin yapılıp ilgili rapor tutulduktan sonra, 6'ncı madde uyarınca, ilgili kurumlarda, bu hak ihlallerine meydan veren hususların giderilmesi ve bir daha meydana gelmemesi hususunda bir rapor düzenlemek vardır. Bugünkü gündeme alınmasındaki amaç ve gaye budur. Umarım, tüm arkadaşlarımız bu konuda bu önergeye destek verir ve böyle bir karar alınır, mahallinde bu incelemeler yapılır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar, bu cezaevleri alt komisyonu çalışmalara başladığı zaman şöyle bir sistematik çıkarmıştı: Öncelikle şikâyet gelen cezaevlerini bir ayırttırmıştık arkadaşlarımıza, ne kadar şikâyet gelmiş, onlara bir öncelik verelim. İkinci sırada, hiç gidilmemiş cezaevleri varsa onlara gidelim; daha sonra da üyelerimizin talepleri falan varsa bu şekilde, önemsedikleri varsa onlara gidelim diye böyle kendilerine bir öncelik çıkarmışlardı. Dolayısıyla, bu şekilde bir çalışma sistemleri var. Mahmut Bey, siz de değerli üyesiniz alt komisyonun. İsterseniz bu dilekçeyi alt komisyona gönderelim ve orada kararlaştırın.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Zaten o cezaevlerinin bir kısmı programda var.

BAŞKAN – Programda da var muhtemelen bunlar yani bunlar üst komisyonda müzakere edecek bir konu değil gibime geliyor.

Evet...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, ben vakti bununla harcamak istemiyorum. Tabii, hukukta söz uçar, yazı kalır denilen bir ilke var. Ben bunları şifahen, sürekli Cezaevi Alt Komisyonu Başkanı Murat Bey'e sözlü olarak hep ilettim ama bu sözlü olarak ilettiklerimiz havada kalıyor. Bunu belgelendirmek ve gerçekten alt komisyonda... Ve biz iki ayda bir bir cezaevi ziyaret ediyoruz ve işi çok ağırdan alıyoruz ve bir de -hatta İzmir'deki olayda birlikte gittik- gidilen yerlere mümkün olduğu kadar haber verilmeden gidilmesinde yarar var çünkü gidildikten sonra o suç delilleri vesairesinin hepsi ortadan kaldırılıyor. Yani haberli denetim olmaz, eğer bundan sonra denetim yapılacaksa, gerçekten denetimden beklenen amaç sorunları tespit edip bir daha yaşanmaması ise habersizce gidilmesinde yarar var ama alt komisyon başkanımıza bunları sözlü olarak ilettik, netice alamıyoruz ve Komisyon ağır çalışıyor; iki ayda bir, üç ayda bir ziyaret... Bu yani bir rapor olmaz ve bu şikâyetler yerinde inceleme... Olmaz yani. Burada, evet, Komisyonun zamanı da var, gerçekten hepimizin de vakti var yani eğer biz "Vaktimiz yoktur." desek ipe un sermiş olacağız. Vaktimiz var çalışmak için. Gidelim buna, niye gitmiyoruz?

BAŞKAN – Komisyon, en yoğun çalışan komisyonlardan bir tanesi, alt komisyonlarımızdan bir tanesi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben iyi çalıştığını iddia edemiyorum.

BAŞKAN – İki ayda bir denetim yapıyorsa iyi yapıyor demektir çünkü milletvekillerimizin aynı zamanda başka sorumlulukları var arkadaşlar yani sadece alt komisyon değil, üst komisyon toplantısı var, başka yerde başka komisyonlarda görevliler...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – E, toplayalım arkadaşlar.

BAŞKAN – ...kendi parti çalışmaları var yani çok da buraya sürekli bunları tahsis edemeyiz yani.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani bakın, iki yıllık milletvekili olduğum süreç içerisinde kaç tane cezaevi ziyaret edildi, bir çıkarır mısınız tablosunu? Kaç ayda... Bakın, iki aya, üç aya bir tane düşüyor ve bu kadar şikâyetler söz konusu.

BAŞKAN – Tablolarını çıkartırız. Arkadaşlar, bir bakın...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani bakın, bu kadar şikâyetler söz konusu, bu şikâyetleri aza indirmenin yolu, fazla çalışmak lazım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, peki. Biz teşekkür ederiz.

Şimdi...

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Sayın Başkanım, bir...

BAŞKAN – Bu konuyla alakalı mı?

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Bundan önceki bir konuyla ilgili bir şey söylemek istiyorum. Hayır, oylandı da onunla ilgili...

BAŞKAN – Gündeme geçelim, gündemden konuşun ya.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Bir cümle söylemek zorundayım.

BAŞKAN – Ama yani şimdi... Uzuyor çünkü.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Uzamayacak.

Şimdi, az önce Levent Bey'in söylediği bu 5 Ermeni vatandaşımızla ilgili olarak söylemek istiyorum. Şimdi, bu konu gerçekten nazik bir konu. Eğer başkanlık olarak güvenlik güçlerine veya İstanbul'a gerekli yerlere bir yazı yazarak bunun sonucunu talep ederseniz çok yerinde olacaktır diye düşünüyorum komisyon kurmadan önce.

BAŞKAN – Zaten onu yapıyoruz.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Bu karara bağlanırsa çok iyi olacak diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Şimdi, değerli arkadaşlar...

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Sayın Başkan, bu konuyla ilgili bir söz istiyorum, herhâlde görmediniz.

BAŞKAN – Neyle alakalı?

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Mahmut Bey'in önerisiyle ilgili.

BAŞKAN – Buyurun.

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Sayın Başkanım, Sayın Tanal'ın vermiş olduğu önerge bence çok yerindedir çünkü milletvekili olarak biz buraya milleti temsilen geldik. Eğer Türkiye'nin herhangi bir bölgesinde bir kişinin sıkıntısı varsa bu bizi ilgilendiren bir sıkıntıdır ki Sayın Tanal bu anlamda partimizin de en çalışkan vekillerinden bir tanesidir. Mutlaka, orada isimleri yazdığına göre ellerinde birtakım belgeler vardır. Şimdi, biraz sonra herhâlde –çalışma şeklinizi bilmiyorum- oylayacaksınız Kandıra'ya gidelim mi, gitmeyelim mi? Burada çoğunluk var, "Gitmeyelim." diyecek.

BAŞKAN – Gündeme alınıp alınmamasını oyluyoruz sadece şu anda, Kandıra'ya gidip gitmemesini oylamıyoruz.

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Peki.

Bence bu cezaevlerine gidilmesi gerekir diye düşünüyorum çünkü bize de bu anlamda çok şikâyetler geliyor. O yüzden, bu söz oylamaya alıp da oylama yapıp bu reddetmek anlamında olmasın. Gidelim yani gerekiyorsa kendimiz gidelim, gerekiyorsa siz görevlendirin gidelim. Orada bir kişinin eğer hayatını değiştirebilirsek bizim için mutluluk diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım, sağ olun.

BAŞKAN – Arkadaşlar, yani gidip gitmemeyi oylamıyoruz, sadece gündeme alıp almamayı oyluyoruz.

Dolayısıyla, Sayın Mahmut Tanal'ın önerisini gündeme alınmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir arkadaşlar.

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Aynı sonuca geldik işte, gündeme bile almadınız yani.

BAŞKAN – Hayır, hayır...

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Ya, Sayın Başkanım, alt komisyonu bırak, gündeme bile almadın, "Gündemde böyle bir şey yok." dedin. Ben bunu söylemeye çalışıyorum. Beni düzeltiyorsunuz ama buydu işte söylediğim.

BAŞKAN – Yani öyle bir öneri gelse...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Ben öneriyorum. Öneriyorum, alt komisyona havale edelim, alt komisyon gitsin.

BAŞKAN – Peki arkadaşlar, bu, Sayın Mahmut Tanal'ın dilekçesinde belirttiği cezaevlerinin denetimi hususunun alt komisyona havale edilmesi için bir önerge var.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir, alt komisyona havale etmiş bulunuyoruz.

Şimdi değerli arkadaşlar, gündemimize geçiyoruz.

Gündemimizin 2'nci maddesi...

LEVENT GÖK (Ankara) – Özür dilerim, şunları almıyor muyuz, konuşmayacak mıyız şunları?

BAŞKAN – Hayır, gündemimize almadık onu, açıkladım ben bunu.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Onun bir bilgisini alalım Levent Bey yani bir çalışma yapılmış mı, ne yapılmış, onu bir gördüm.

BAŞKAN – Evet yani şimdi buraya o gelmişti, onu oylattım Levent Bey.

LEVENT GÖK (Ankara) – Hayır, ben geçen komisyon toplantısından önce verdim önergeyi, siz bana “Bu toplantıda görüşürüz.” demiştiniz, ben onun için gündeme getirdim.

BAŞKAN – Levent Bey, gündeme geçelim.

Terör ve şiddet olayları kapsamında yaşam hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan alt komisyon raporunun görüşmelerine geçiyoruz.

Evet, şimdi, ilk söz alt komisyon başkanlığını yapan Sayın Naci Bostancı' dadır.

Buyurun Sayın Bostancı.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkanım, değerli üyeler, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Hocam, bir dakika bir şey söyleyeyim, toplantı düzenini bozmayayım.

Değerli arkadaşlar, şimdi, gündemi mümkün olduğunca erken göndermeye çalıştım yani perşembe veya cumadan gönderiyorum ki danışmanlarınız sizlere bunları takdim etsin ve siz cumartesi, pazar mümkün olduğunca bunları okuyun diye. Fakat ben bazen böyle, pazartesi, salı soruyorum: “Gündem geldi mi?” veya “Evrakı aldınız mı?” dediğimde birçok arkadaş “Aa, ne zaman toplantı var?” şaşkınlıkla bana soruyor. Şimdi, danışmanlarımızın temel görevi, hele hele bir komisyondan evrak gelmişse yarım saat içerisinde, en geç bir saat içerisinde size bunu ulaştırmak olması lazımken, bunları ulaştırmadıklarını ben konuşmalarından anlıyorum. Dolayısıyla, danışmanlarımıza lütfen biraz tembihatta bulunalım ve komisyondan bir evrak gelir gelmez size hemen ulaştırırsınlar çünkü raporların okunması, gündemin takip edilmesi biraz zaman alabiliyor. O bakımdan, daha verimli bir çalışma açısından da buna riayet edelim diye sizden istirham ediyorum arkadaşlar.

Hocam, buyurun, kusura bakmayın.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Estağfurullah.

Değerli arkadaşlar, geçen sonbahardan bu yana, yaklaşık on beş, on altı aydır yürüttüğümüz bir çalışma bu. Çalışmanın başlığı, terör ve şiddet olayları kapsamında yaşam hakkı ihlallerinin incelenmesine yönelik bir çalışma. 7 kişilik bir alt komisyon teşekkül etti. BDP' den 1, CHP' den 1, MHP' den 1 ve AK PARTİ' den 3 üyeden oluşan bir komisyon.

Esasen, bu komisyonun başlığı yapılan çalışmanın mahiyetine ilişkin de bir fikir veriyordur ama ne yaptığımızı anlamamız bakımından, son günlerde yaşanan sıcak bir hadise daha ilham verici olabilir. Solin olayını herhâlde arkadaşlar hatırlıyorlardır. Solin olayını duymayan var mı? Herhâlde herkes duydu.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Solin kişisi var ama olayı var mı bilmiyorum.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Evet, Solin olayı, kişisi, olayı. Kişi etrafında teşekkül etmiş bir olay. Medyada paylaşıldı, televizyon gündemine geldi. Tabii, onun bir de kardeşi var, kardeşinin ismi Mirhat. Bu iki kardeş hasta. Biri lösemi, biri epilepsi. Anneleri KCK davasından tutuklu, babaları firarda, bir aile dramı. Çok insani bir mesele.

Yaşananı toplumun farklı kesimlerindeki insanlar bir insanlık hikâyesi çerçevesinde nüfuz ettiler. Safları farklı da olsa bu insani dram karşısında bir ortak vicdani tutum aldılar. Bunu önemli görüyorum, kolektif vicdanın teşekkülünde bir parçadır bu. Şunu unutmamak lazım: Aslında, bir hikâyesi bile olmayan, haklarında bir paragraflık bilgi dâhi bulunmayan çok sayıda çocuk bu süreçte hayatlarını kaybetti. Dağa çıkan, orada hayatını kaybeden çocuklar, çocuk asker olarak zikredilen, köylerde baskın neticesinde hayatını yitiren çocuklar... Eğer insanların hikâyelerine ilişkin kamuoyu bir bilgiye sahip olur ise yaşananı sentetik birtakım kavramların ötesinde, o insani derinliğiyle birlikte nüfuz edilebilir görüyor. O bakımdan, ne yaşadık, bunun arkasındaki insani dram nedir, bu insani dramın kişisel ve toplumsal olarak anlamı üzerine ne söyleyebiliriz, bizim başlangıç fikrimiz buydu.

Otuz yıldır bir terör olayıyla karşı karşıyayız. Bu, adlandırmalardan birisi tabii. Malum, siyaset bir adlandırma işidir, nasıl adlandırdığınız aynı zamanda siyasete ait bir husustur. Çok başka biçimlerde adlandırma da yapılabilir fakat benim kanaatim, yaşanan o insani dramlara, yapılan eylemlere, toplumda açtığı yaralara baktığımda, “terör” adlandırmasının şahsen, kendi adıma daha doğru olduğunu düşünüyorum. Fakat bu bağlam etrafında, tabii, Kürt meselesi, Kürt meselesinin nasıl telaffuz edileceği konusu, bunun siyasal tartışması, bunlar da aşağı yukarı yüz yıldır bizim tarihin bir parçası. Biz, bu otuz yıllık süre içerisinde Türkiye’de yaşayan bu insanlar terörden nasıl etkilendiler, bunun siyasal safına bakmaksızın, acının nerede yaşandığına siyasal bir dikkat sarf etmeksizin herkese ve her kesime yönelik bir çalışma gerçekleştirelim düşüncesiyle bu Komisyonu oluşturduk ve bu on altı aylık süre içerisinde, çalışmamızın amacına uygun bir biçimde, farklı çevrelerden insanlarla görüştük.

Toplam görüştüğümüz kişi sayısı 193. Bunlardan 139’unu çeşitli vilayetlerde dinledik, geri kalan 54 kişiyi Ankara’da dinledik. Dinlediğimiz insanlar arasında akademisyenler vardı, gazeteciler vardı konuyu çok çeşitli biçimlerde süreç içerisinde yazan, çizen ve en önemlisi de gerçek insan hikâyeleri olarak terörden doğrudan etkilenen insanlar vardı. Şunu gördük: Terörün insani dramı dediğimiz, insani etkisi dediğimiz arka planı aslında çok da kamuoyunun bilgisi dâhilinde değil. İlk gün, ikinci gün, televizyonlarda, gazetelerde konu işleniyor, en dramatik sahneler kamuoyunun önüne bir bilgi olarak sunuluyor ama asıl sonraki günlerde ağrıyan bir diş gibi, bir yürek acısı gibi, insanların “milattan sonra” diyerek bir bakıma yaşadıkları o derin acı bilinmiyor. Bilinmiyor bilgisini de kendimiz öğrendiğimiz için... Bunu bütün komisyon üyeleri de ifade etti. Elbette tahmin edebiliriz, düşünebiliriz, insanların neler yaşadığına ilişkin fikirlerimiz olabilir ama çok canlı örneklerle karşılaştığımızda ve aradan otuz yıl geçtikten sonra bile kardeşinin nasıl hayatını yitirdiğini bize anlatan kişi baştan sona içli bir ağlamayla eğer komisyona anlatıyor ise böyle bir canlı örnek üzerinden bu insani drama nüfuz etmek hakikaten bir öğrenmedir ve bunu herhâlde bütün komisyon üyeleri çeşitli vesilelerle, çeşitli biçimlerde ifade ettiler. Esasen, hiçbir şey öğrenmediyse komisyon kurmanın ve araştırmanın manası yok. Hepimiz öğrendik. Neyi öğrendik? İşin arka planındaki insani acıları öğrendik. Bunun aslında kamuoyuyla paylaşılmasının ne kadar önemli olduğuna ilişkin bir ortak kanaat de teşekkül etti. Zaten komisyonun çalışma maksatlarından birisi de buydu.

Kimleri dinledik bu süreçte? Akademisyenler dedik, gazeteciler dedik, olayı yaşayanlar dedik. Olayı yaşayanlar kısmı önemli çünkü polis eşleri vardı eşlerini kaybetmiş olan, asker eşleri vardı, sivil insanlar vardı, aynı zamanda dağda çocuğunu yitirmiş olanlar vardı, çocuğu “taş atan çocuklar” diye adlandırılan kesimde olup oradan bir travma yaşamış olanlar vardı. Farklı çevrelerden insanların anlatımları bu insani dramın, kolektif vicdana tekabül edecek tarzda bir puzzlein farklı parçalarını oluşturduğunu gördük. Köylerinden gitmek durumunda kalan insanların hikâyelerini dinledik. Köyünden en yakın ilçeye giden insanların yaşadıkları süreçlerle, uzak diyarlara daha çok batıya doğru giden insanların yaşadıkları süreçlerin ne kadar farklı olduğunu gördük.

Türkiye 1950’den beri bir göç yaşıyor, malum bu Gurbet Kuşları filminde, kitabında belki daha tasvirî bir şekilde, daha derinlemesine anlatılan ama akademik olarak da çok çalışmaları yapılan. İnsanın olağan bir göçünün bile, köyden şehre göçünün bile ne kadar büyük bir travma olduğunu biliyoruz az çok herkes bir parça geçmişine baktığında böyle göç eden bir kuşaktan geliyordu. Bir de bunun üzerine, köyünden zorla koparılacak, bir hayati tehlike sebebiyle yerini terk etmek, yeni bir çevreye, yeni bir dünyaya açılmak...

Pierre Bourdieu “Habits” dediği, sadece bir yerde yerleşmek, yaşamak değil aynı zamanda orayla her yönüyle derin bağlar kurmak anlamında, âdeta ağacın köklerinden koparılıp başka bir yere konulması gibi, insanların terörle birlikte bu yer değiştirmesinin diğer göçten çok daha derin etkileri olduğunu gördük.

Köyünden göç eden, ettirilen insanların ailelerinin nasıl dağıldığını, aslında dağa çıkan birtakım insanların da bu göç neticesinde yaşadıkları işsizlik ve mağduriyetin bir neticesi olarak dağa çıktıklarını gördük. İnsanların hikâyeleri farklı, böyle kategorik belli sınıflamalara girmiyor, aslında keskin sınıflar da yok arada çok belirsiz bir alan var. Yaklaştıkça o belirsiz alanı daha iyi görebiliyoruz.

8 bin güvenlik görevlisi şehit olmuş bu süreç içerisinde, 5.500 sivil vatandaşımızı kaybetmişiz, 22 bin terörist olarak adlandırılan kesimden kayıp var. Bizim elde ettiğimiz sayılar bunlar ama sayılardan öte bunların her birinin gerçek birer insan olduğunu, aileleriyle bağları bulunduğunu ve onların kayıplarının aynı zamanda bir kişinin kaybı değil bütün o sosyal çevreleri ve nihayet toplum bakımından bir kayıp olduğunu unutmamak gerekiyor. Bizim, içinde yer aldığımız medeniyette “Bir insanın kaybı bir âlemin kaybı.” diye ifade edilir, hakikaten öyledir. Sonuçta biz bütün kayıpları, toplumumuzun kaybı olarak gördük gerekçeleri, nedenleri farklı olabilir. Bunlara ilişkin teşhis ve adlandırmalarımız farklı olabilir ama her hâlükârda toplumun kaybıdır çünkü belki başka şartlarda, başka durumlarda bu topluma katkı yapacak, toplumun gelişmesine, zenginleşmesine, demokratikleşmesine katkı sağlayacak insanlar hayatlarını bir başka biçimde kaybediyorlar.

Raporda, bize o insani hikâyelerini anlatan insanların anlatımlarının fazla bir kısmı yer almıyor. Eğer hepsini koyacak olsaydık sayfalar dolusu ek koymamız gerekirdi. Önemli yerleri almaya çalıştık ama eminim ki o anlatımları başkaları dinlese, bu rapora benzer, bu rapordaki havaya uygun veya başka türlü ama sonuçta insani yanları baskın başka tür kompozisyonlar düşünebilir. Biz bu seçmeyi yaparken, kamuoyuyla bağ kuracak tarzda en önemli hususları almaya çalıştık. Mesela ne tür örnekler vardı? Komisyon olarak dinlerken hepimizi çok derinden etkileyen, 5'inci katta oturan yaşlı bir çift vardı, çocuklarını kaybetmişler, evin asansörü yok ve ikisi de neredeyse yataklık düzeyine yaklaşmış ama o evi terk etmiyorlar. Normalde insanlar yaşlandıklarında düz ayak bir eve girmek isterler. Bunun nedeni, çocuklarının hâlâ sesinin fısıltısının o odaların içerisinde yankı yaptığına ilişkin bir duyarlılık, onları o eve mihlamiş. Kendilerini en mutlu, mezar ziyaretlerinde gören insanlar düşünün, mezarlıkları modern hayat şehirlerin dışına attı ölümü uzaklaştırmak için ama çocuklarını kaybetmiş aileler, kendilerini en mutlu, en bahtiyar o mezarların başında hissediyorlar çünkü orada başka mezarlar da var ve aynı acıya ortak olan insanlarla birlikte o mezarlıkta –şairin dediği gibi herhâlde: “Mezarlardan yükselen bir bahar vardır.” diyor ya- buna uygun bir atmosferi paylaştıkları için olsa gerek, kendilerini en fazla orada bahtiyar hissediyorlar.

Bazı evlerde bazı yemekler pişmiyor, milattan sonra, kaybedilen kişi eğer filan yemeği seviyorsa, ona ilişkin yemekler yapılmıyor. Elbiseler, bir kısmı tabii fakire fukaraya dağıtılıyor öyle bir gelenek de var ama bir kısmı âdeta hayatını yitirmiş insanın yerine ikame bir sembol gibi özel yerlerde muhafaza ediliyor ve oralarda arada bakılarak bir bağ kurulmaya çalışılıyor. Evlerde resimler var, o resimlerle annelerin, çocukların, babaların kurmuş oldukları ilişkiyi buradaki heyet tahmin edebilir. Bir kadın anlatmıştı, 2 çocuğu var, 17-18 yaşlarında. “Bir gece uyandım, çocuklardan birisi evdeki babalarının resmiyle konuşuyorlar niçin bizi bırakıp gittin diye babalarının resmine sitem ediyorlar. Düşündüm resmi kaldırmalı mıyım, yoksa resim kalmaya devam mı etmeli?” Anneler, kendi adlarına acı çektikleri gibi aynı zamanda çocukları adına da acı çekiyorlar. Çocuklarını yitiren annelerin durumunu anlatmaya bilmiyorum gerek var mı? Özellikle onlar için hayat hakikaten bitmiş oluyor ve esas bekledikleri bir gün ahirete intikal ettiklerinde kaybettikleri çocuklarıyla buluşmak şeklinde kendilerine bir hedef koymuş oluyorlar.

Çok dramatik sahneler ve Komisyon üyeleri... Doğrusu bu olayları dinlerken hepimiz çok duygulanmıştık burada. Herhâlde o kolektif vicdan dediğimiz şey, bu topraklarda mevcut. Acının kaynağı ne olursa olsun, bu insani dramlar karşımıza çıktığında mukabelemiz aynı şekilde oluyor. O çerçevede duygusal ortaklığın, süreç içerisinde benim gözlemlerimi söylüyorum, teşekkür ettiğini söyleyebilirim. Bu biraz muhakeme ortaklığına da intikal etti. Takdir edersiniz ki böyle bir raporu, ortak bir rapor olarak çıkartmak çok çeşitli zorluklar taşır. Çünkü, Türkiye’de Kürt meselesi, terör meselesi, terörün kaynakları, meşruiyetinin ne olduğu konuları politik olarak da tartışılan konular. Bu tartışmalar, toplumun mutabık kalacağı bir ortak noktaya taşınmadı, taşınmasını da beklemiyorum esasen, bahsettiğimiz problemin çözülmesi hâlinde bile bir ortak mutabakat olur mu ondan emin değilim.

O yüzden, raporda farklı görüşlerin, farklı yaklaşımların, farklı değerlendirmelerin söz konusu olması, bunların telaffuz edilmesi, eşyanın tabiatı icabıdır. Rapor, raportörler tarafından kaleme alındı, ben birkaç defa raporu okuyarak düzeltmeye çalıştım, düzenlemeler yaptım. Daha sonra alt komisyon üyelerine taslak raporu verdik, beraber toplantı yaptık. Arkadaşlarımızın katkıları oldu, değerlendirmeleri oldu ve doğal olarak eleştirileri oldu. Esasen alt komisyondaki herhangi bir üyeye, bu raporu yazmasını söyleseydik, aynı durum diğer üyeler için söz konusu olacaktı. Mutlak suretle, şerhler, açıklamalar, farklı değerlendirmeler olacaktı. Bunu eşyanın tabiatı olarak görmek lazım.

Değerli alt komisyon üyelerimize, analitik yaklaşımları, raporun kendi durdukları yerden olumsuz yanları kadar olumlu yanlarına da atıf yaparak değerlendirme yapmış olmaları sebebiyle çok teşekkür ediyorum. Zor bir çalışmanın ortaklıklarını öne çıkartmayı doğrusu önemli görüyorum. Çünkü, otuz yıldır yaşadığımız bu acılı süreç herhâlde hepimizde insani temelde bu iş nasıl sona erebilir şeklinde bir dikkat ve bir çaba doğuruyor. Bu çabanın bir parçası olarak görüyorum bu raporu ve İnsan Hakları Komisyonuna da yakışır bir rapor olduğu kanaatindeyim. Detaylar raporda var, ben raporun detaylarına girmeyeceğim, onlar zaten 320 küsur sayfalık raporda değerli arkadaşlarımız tarafından okunur ve görülür. Alt komisyon üyesi arkadaşların, değerlendirme ve itirazlarını adlandırmaya ilişkin, çeşitli temalara ilişkin olarak toparlayabilirim. Tabii kendileri alt komisyonda daha detaylı bir şekilde ifade ettiler. Hüseyin Bey, Yusuf Bey şerh ve açıklamalarını gönderdiler, Ertuğrul Bey de şimdi verecek galiba değil mi efendim?

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Biraz daha sonra.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Evet.

Onları da rapora ekleyeceğiz ve böylelikle raporumuz üst komisyon için, alt komisyondan tekemmül etmiş hâliyle intikal etmiş olacak.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Hocam biz teşekkür ediyoruz, elinize sağlık.

Sayın Ülker Güzel...

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan,

Değerli milletvekili arkadaşlarım, gerçekten Terör Komisyonu kurulduğu zaman, ben üyesi olmamama rağmen bütün toplantılarına katılmayı ve bilemediğim, göremediğim pek çok hususları o komisyon toplantılarında öğrenmek için büyük bir merakla takip ettim ve devam ettim. Komisyon Başkanı arkadaşımıza, göstermiş olduğu ve uygulamış olduğu sistem ve her kesimden, mağdur olmuş bütün vatandaşlarımızı çağırıp dinlemesi ve çok objektif bir değerlendirmeye esas temel alarak üzerinde durması sebebiyle komisyon ve bu Komisyon üyesi arkadaşlarıma özellikle teşekkür etmek istiyorum.

Şimdi, ben yaşadığım bir olayı sizlerle paylaşmak için özellikle söz almak istedim. Gerçekten bu milletin bütün toprakları üzerinde yaşayan, Kars'ından, Erzurum'undan, Hatay'ından, Edirne'sinden, Hakkâri'sinden, Diyarbakır'ından bütün topraklarının üzerinde yaşayan vatandaşlarımızın refah ve huzur içinde yaşayabilmenin hakkını istedikleri düşüncesindeyim ve bunu da tarihte geçirmiş olduğumuz pek çok badirelerden sonra hak ettiklerine sonsuz derecede inanıyorum.

Biz bu kardeşlik ortamı içinde yüzyıllarca yaşadık, belki binlerce yıl yaşadık ve her zaman, şunu gördüm çocukluğumdan beri, ailemin Doğu Anadolu'da pek çok illerde görevi sebebiyle bulunmasından dolayı: Onların bizi yetiştirirken orada dostları ve komşuları, ahabları olarak edinmiş oldukları Kürt kardeşlerimiz her zaman bize çok güzel vasıflarla anlatılmış ve öğretilmiştir ve biz böyle büyüdük. Hiçbir ayrım, hiçbir farklılık gözetmedik ve âdeta bir kardeş gibi onlarla dost olduk, ailemizin içinde evlendik, birlikte büyüdük, birlikte okuduk, birlikte sevindik, birlikte ağladık.

Şimdi, böyle bir durumda, bugün Türkiye'de yaratılmış olan hemen hemen otuz-kırk seneyi içine alan bu bölücü ve Türkiye Cumhuriyeti'ni parçalamayı hedef aldığına inandığım terör olaylarının hiçbir zaman başarıya ulaşamayacağına da inanıyorum.

Şimdi, sizinle Diyarbakır'a bundan 6 ay önce -AK PARTİ milletvekillerinin- bir grup bayan milletvekilleri olarak yapmış olduğumuz ziyaretteki bir hatıramı paylaşmak istiyorum. Bana tesadüfen -bayan milletvekilleri olarak- PKK'nın özellikle üstlenmiş olduğu bölge olarak anlatılan Bağlar ilçesi düştü. Ben ve arkadaşlarım, Bağlar ilçesinin o caddesi üzerinde esnafını ve sokakta açık olarak satış yapan sokak esnafıyla, dükkânıyla ve her türlü satışı yapan kişilerle özel olarak kapılarını açıp içeri girip kendimizi tanıtip ve onlarla tanışmak için, problemlerini tespit etmek için, hatırlarını sormak için geldiğimizi anlattık. Hepsi bizi sevgiyle karşıladı, muhabbetle karşıladı, başına bastı, ilgi gösterdi, en ufak bir şiddet, en ufak bir karşı duruş görmedik.

Daha sonra -birtakım hanlar vardı zannediyorum- hana girdik -herkesin kahvaltısı yaptığı bir handı- o handaki bize gösterilen sevgiyi bakışlarda gördüm. Daha sonra bir mahalleye girdik -ki o mahallede bir ev toplantısına gidecektim- çok daracık bir sokaktı, o sokağın girişinde inanın bütün pencerelerden ve kapılardan başlar uzanmıştı, herkes bizi sevgi ve merakla bekliyordu. Ve "Bu sokağımızın bugün bayram günü." dediler. Biz içeri girdik, el salladık, sevgi ve şefkatle. Derken kapıya çıkmış olanlarla kucaklaştık. Ama bir tanesini hakikaten unutamıyorum, hemen hemen 90 yaşlarında çok yaşlı bir Kürt annemizdi diyeceğim -yaşlıydı, çok yaşlıydı- bana kollarını açtı ve bir şeyler söyledi, ondaki o sevgiyi görünce ben de aynı şekilde, aynı muhabbetle sarıldım ve beni bırakmadı, yanaklarımdan öperek ağlamaya başladı, bir şeyler söylüyordu, anlamıyordum ama zannediyorum kalplerimiz bir noktada birleşmişti. Ben bunu sizlerle paylaşmak istiyorum, özellikle kayıtlara geçmesini istiyorum, bizim yüzyıllarca, asırlarca beraber yaşadığımız kardeşlerimiz işte bu duyguları taşıyorlar.

Yapılmış olan toplantılarda ifade edilen görüşler hepsi bu kardeşliğin her zaman devam etmesini savunmak üzereydi. Ve bizim davamız da bu kardeşliği oturtabilmektir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN –Evet, Sayın Hocam teşekkür ediyoruz bu değerli fikirlerinizi paylaştığınız için.

Sayın Levent Gök...

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, "terör" konulu Komisyonumuzun üyesi Sayın Aygün şu anda başka bir görevde, Ankara dışında bulunduğu için değerlendirmeleri ben raporu okuduğum kadarıyla yapmak durumundayım.

Bir kere, öncelikle 325 sayfalık bir raporun hazırlanması elbette bir emek ürünüdür. Biz de "Emek, en yüce değerdir." diyen bir partinin mensupları olarak kimi değerlendirmelerine katılmadığımız rapora ilgili çalışmalarını yürüten arkadaşlarımıza öncelikle teşekkürü iletmek isterim. Sonuçta, sonuçlandırmışlar ve çok sayıda kişiyi dinlediklerini ben de biliyorum, kimi zaman ben de katıldım toplantılara. Tabii, çok kapsamlı bir konu, çok tartışmalı bir konu. Bu rapor bir iyi niyetli çalışma olarak görülmemelidir. Elbette tüm

Türkiye'deki olayın boyutlarını ortaya koyması kendi kısıtlı olanakları çerçevesinde beklenemez ama sonuçta arkadaşlarımız böyle bir raporu hazırlayıp önümüze getirdiler.

Şimdi, ben öncelikli olarak şunları belirtmek isterim: Raporun yaşam hakkı ihlallerine ilişkin boyutları ortaya dökmesi yararlı olmuştur. İnsan kaybımızın ne kadar büyük oranda olduğu Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir raporuna da yansımış ve tescillenmiştir yani bundan hepimiz bir ders çıkartmalıyız.

2'nci konu, hakikatleri araştırma komisyonu kurulması talebinin dillendirilmesi önemlidir. Bizim de parti olarak görüşlerimizden bir tanesidir. Tüm zaman dilimini kapsayan değil de spesifik olaylara dönük hakikatleri araştırma komisyonunun toplumun ve devletin yüzleşmesi olarak önemi olduğunu düşünüyorum. Örneğin, 1 Mayıs 1977 katliamı -örnek veriyorum aklıma geldiği için- Maraş katliamı, Bahçelievler katliamı, Sivas katliamı, Gazi katliamı gibi ya da şu anda aklıma gelip de söyleyemediğim çoğu konularda spesifik olarak kurulması kaydıyla hakikatleri araştırma komisyonu yararlı olur. Başka ülkeler bu zaman dilimini çok uzun tutarak yaptılar ama hangi olaya münhasırsa o şekilde kurulmasının uygun olacağını kayıtlara da geçirmek istiyorum. Bu konuyu incelemiş bir arkadaşınız olarak bir öneri söylüyorum.

Yine, bazı suçlarda zaman aşımının kaldırılması gereğinin altının çizilmesi önemlidir. Örneğin, bizim Sivas davasında karşılaştığımız en büyük problem zaman aşımına girmesidir olayın. Bu bakımdan, bu zaman aşımı dillendirilmesinin yapılmasını önemsendiğim belirtmek isterim.

Bunun dışında değerli arkadaşlarım, raporda ölenlerle ilgili... Ailelerine tazminat ya da ödenekler konusuna fazlaca yer verilmiş. Şundan dolayı bunu ifade ediyorum: Yani yakınlarını -bir vesileyle kaybedenler- terörden dolayı kaybedenlerin ilk kaygısı maddi dürtüler değildir. Yani raporda biraz bunu öne çıkartmak ya da benim gördüğüm anlamda biraz öne çıkması... Yani yakınlarını kaybedenlerinin ilk kaygısının maddi dürtüler olmadığı gerçeğini bir kere kavramamızı gerektiriyor. Acılarının hafifletilmesi, kayıplarına saygı isteği ve faillerinin bulunması isteği yani ilk öncelikli talep faillerinin bulunması ve cezalandırılmasıdır. Yani sanırım, bu konuda iç dünyasında bu olayı yaşamış olan herkesin en büyük düşüncesi, "Ben bir kaybım oldu, bu konuda devlet bana ne tazminat öder." değil ama faili bulunsun ve onun da cezasının verilmesi isteğidir.

Yine, dünyada cezaevlerindeki terörist sayısı verilmiş. Dünyada terör suçlarından dolayı 35.117 diye verilen terörist sayısı Türkiye'de 12.897 yani neredeyse yarısına yakın bir oran. Bu yüzde 33'lük bir yüksek orana tekabül ediyor dünyadaki terör suçlarından dolayı girenlere. Ancak Türkiye'deki bu sayının şöyle bir başka değerlendirmesi var: Bu sayının büyük bir kısmı şiddetin dışında cezaevlerinde bulunuyor yani düşüncesinden dolayı ya da düşüncesini ifade etmekten dolayı bu ayırımın yapılması gerekir diye düşünüyorum. Yani bizzat şiddet kullanarak terörle düşüncesinden dolayı içeriye bulunanları bir tasnife tabi tutmak daha yararlı olabilir de.

Diğer bir gördüğümüz noksanlık, raporda JITEM mercek altına alındığı hâlde polis, özel kuvvetler, emniyet, özel harekât müdürlüğü gibi resmî kurumların eylemlerine yer verilmemiştir. Bu arada bizim arkadaşımız Ayhan Çarkın da biliyorsunuz Sincan cezaevinde görüşmüştü, onun sanırım dinlenmesi de pek çok olaya boyut getirebilirdi. Bu bakımdan onu da bir eksiklik olarak gördüğümüzü ifade ediyorum.

Yine, bu arada terör sorunu ele alınırken artık modern dünyada tanımlanan devlet terörünün de üzerine varılması gerekirdi. Örneğin, gözaltı kayıpları, bu gözaltı kayıplarının nedenleri, bunların neden olduğu, bunların da değerlendirilmesinin yeterince yapılmadığını düşünüyorum.

Yine, elbette terör gibi yaşam hakkı ihlallerinin incelenmesine yönelik yapılan bu raporu tartıştığımız bugün yaşam hakkının en ağır ihlallerinden biri olan 34 yurttaşımızın öldüğü Uludere olayını gündeme almayı kabul etmedik. Bu da ironik bir tablo olarak karşımızda duruyor. Bu konunun da raporda değerlendirilmemesi hatalıdır, en azından bir atıf yapılmasında yarar vardı, ben öyle düşünüyorum. Yani çünkü yaşam hakkının ihlali derken, herhâlde Türkiye'de ve dünyada verilecek en tip hadiselerden bir tanesi Uludere olayıdır. Bunun yansımaması da önemlidir.

Arkadaşımızın hazırlamış olduğu muhalefet dilekçesi sanırım ulaşımıştır. Biz bu tablo içerisinde, bu muhalefet dilekçemiz çerçevesinde değerlendirmelerimizi yapıyoruz. Esasında ben -belki zaman dilimi olursa- sadece raporla sınırlıyorum şu anda konuşmamı ama esasında Türkiye'deki terörün niteliği ve bugün yaşadığımız hadiseler, şu anda Hükümetin atar görüldüğü kimi konular konusunda söyleyeceklerimi ayrı tutuyorum çünkü bu konuya girersen sanırım epey bir zaman dilimini almış olacağız. Sadece bu hazırlanmış olan taslak metinle ilgili sınırlı olmak kaydıyla ifade ettiğimin altını özenle çiziyorum ve tekrar hazırlayan arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Sayın Halaçoğlu...

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, Komisyon çalışmaları hem içeride, burada, Mediste hem de dışarıda olmak üzere iki safhada cereyan etti ve bu çalışmalar sırasında da hayli dramatik olaylarla karşılaştık. Şimdi, bu dramatik olaylarla ilgili pek çok örnek tabii verilebilir ama şurası muhakkak ki babası kendi iki aylıkken öldürülmüş çocukların aradan yirmi sene geçmiş, yirmi beş sene geçmiş anne babanın veya eşlerin anlatımlarını göz önüne aldığınız zaman gerçekten hepimiz onlarla âdeta aynı olayları yaşamış duruma düştük, hepimiz insani duygular sonucudur ki yani açıkça ağladık. Çünkü bir genç kız şunu söylüyordu: “Babamın elimden tutmasını isterdim veyahut da babamın bana harçlık vermesini isterdim.” şeklinde ifadelerde bulunuyordu.

Tabii ki, anneler daha çok sıkıntı çekenlerin başında geliyor, yataklarına, eve girmeyi bile istemeyen insanlar... Eşlerini göz önüne alacak olursanız, gördüğümüz o kadar şehit ailesi, eşi bir tanesi hariç hiç evlenmemişlerdi. Evlenmemişler ve aynı acıyı yirmi sene geçmiş olmasına rağmen birlikte tekrar yaşadık. Bir tanesi sadece evlenmişti, o da eşinin çok anlayışlı... Yeni evlendiğini, çocuğu için evlendiğini söyledi fakat hâlâ aynı acıyı yaşadığını gözlerimizin önünde gördük. Dolayısıyla, aslında terör denilen belanın nasıl bir şey olduğunu orada çok daha iyi gördük çünkü ateş düştüğü yeri yakıyor. Bizleri içerisinde yaşayan insanlar kadar etkilemesi mümkün değil, yaşayan insan içimizde de var. Mesela, onun yaşadıklarını aynen hissetmemiz söz konusu değil. Onu Allah kimseye yaşatmasın. Allah öyle bir belayla karşılaştırmasın ve memleketimizden def etsin.

Ancak burada şunu söylemek istiyorum, gerçekten büyük bir özveriyle çalışma yapıldı hem doğuda Tunceli, Siirt, Batman, Diyarbakır' da batı da ise Denizi, Aydın, Manisa ve İzmir' de görüşmeler yaptık. Şurasını söyleyeyim: Bütün Komisyon, alt komisyon üyesi arkadaşlarımızın hepsi aşağı yukarı aynı hisleri buraya katılanlar paylaştılar. Ve bu durum bizi bu konuda ne kadar hassas davranmamız gerektiği konusunda uyardı ve bilmediğimiz pek çok şeyi de öğrenmiş olduk.

Şimdi, değerli Komisyon üyeleri, rapor başlangıçta bir sıkıntıyla başladı açıkçası. Arkadaşlarımızdan kaynaklanan bir şey değil yalnız, tabii Komisyon Başkanından kaynaklanan bir şey değil. Bizlere raporun taslak metni gönderildi, görüşme yapılmadan gazetelere, basına intikal etti çünkü henüz daha taslakta ve alt komisyon üyelerinin görüşleri burada değerlendirilmeden, bu konuda rapor üzerinde bir tartışma yapmadan basına yansıdı ve basında değişik şekillerde yer aldı. Bu, aslında bana göre bir talihsizlikte çünkü bir raporu tekâmül etmeden kamuoyuna sunduğunuz takdirde bunun pek çok sıkıntısını yaşarsınız. Mamafih, bu sebeple iki haftalık bir gecikme yaşamakla beraber, şurasını ifade edeyim: Raporda çok teferruatlı bilgiler bulunuyor, özellikle terörün hem uluslararası alandaki yasalara göre değerlendirmesi hem kendi yasalarımıza göre değerlendirmesi, hatta daha ileriye gidecek olursak, bu rapor içerisinde terörün tanımında terörün hangi sebeplerle terör olarak sayılabileceği meselelerine kadar değerlendirmeler yapılmıştır. Bunu şu şekilde alabiliriz: Özellikle Avrupa Konseyi Terörizm Uzmanlar Komitesinin hazırladığı Terör Suçlarıyla Mücadele Sözleşmesi' ne varıncaya kadar burada yer almaktadır, hatta soykırım -96 ve 97'nci maddelerine göre- ve insanlık suçları gibi tanımlara kadar yer almıştır, terörün hangi hedefe kilitlenmiş olduğu belirlenmiştir ancak Türkiye' de bir şeyi göz önüne almamız gerekir, Türkiye' deki terör sadece Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının katıldığı -bizim bugünkü anlamda söyleyecek olursak- bir terör örgütü görüntüsü vermemektedir. Bunun ancak özellikle PKK örgütüne mensup militanların yüzde 57'si sadece Türkiye Cumhuriyeti uyrukludur, onun dışında kalan İran, Irak ve Suriye uyrukludur. Dolayısıyla, terörizmi sadece Türkiye'nin kendisine ait olan bir terör problemi gibi görmek yerine daha uluslararası bir konumda ele almak ve değişik ülkelerin de bu konuda teröre desteklerinin olduğunu görmek gerekiyor. Dolayısıyla, bu çerçevede içerisinde değerlendiriyoruz ve hakikaten terör örgütü bir plan dâhilinde olmadan, sadece eylem ve ses getirmek düşüncesiyle değişik köylere de saldırılarda bulunmuş, daha on beş günlük bebekler dâhil olmak üzere, çok yaşlı insanlar arasında fark gözetilmeksizin tümüyle insanlar katledilmiştir. Böyle bir pozisyonda terörün nasıl bir tanımının yapılması gerektiği konusunda raporda bana göre -değişmediyse konuşmalarımızdan sonra- bir yanlışlık bulunmaktadır. Burada terör şöyle ifade ediliyor: Bir düşman olarak görülme, suçlu şeklinde görülmesi şeklinde tanımlanıyor. Şimdi, düşman tanımı nedir, düşman nedir yani düşman dediğimiz şeyin tanımı nedir yani bir ülkeye dışarıdan gelen saldırı mıdır, o ülkeyi yıkmayı hedefleyen bir saldırı mıdır, nedir düşman? Şimdi, buradaki tanımın ben yanlış olduğunu düşünüyorum. Düşman tanımını hiç buraya koymadan, terör örgütünün doğrudan doğruya insanlık suçu işlediğini açıkça ortaya koymak gerekirdi. Sadece suç gibi adi bir... Yani her şeye suç diyebilirsiniz, hırsızlık yapana da suçlu diyebilirsiniz, mafyaya da suçlu diyebilirsiniz, buna benzer her türlü gayri hukuki harekette bulunanların hepsine suçlu tanımını yükleyebilirsiniz ama terör onlardan çok daha farklı bir nitelik taşımaktadır ve bunlar hem uluslararası camiada, sözleşmelerde hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin kanunlarında özel olarak belirtilmiştir ne yapmak istediği ve ne yaptığı. Dolayısıyla, sadece suç terimiyle

anılması bence yanlışır çünkü insanlık suçu dediğimiz suç açıkça şu şekilde ifade ediliyor: Herhangi bir eyleme planlayarak değil rastgele, hiçbir fark gözetmeksizin yapılan saldırılar yani sizin şimdi toplu, kafeteryaya yapacağınız bir saldırı, bir köye yapacağınız saldırı, hiç bu işle alakası olmayan insanlara karşı yaptığınız saldırıların hepsi insanlık suçudur, toplu katliamdır bunlar. Biliyorsunuz ki yine aynı 77'nci maddede 3 kişiden fazla yapılmış katliamlar toplu katliama giriyor ve bunlar eğer hedef gözetmeksizin yapılıyorsa insanlık suçu olarak nitelendiriliyor. Öyleyse, burada en azından terörü tanımlarken... Çünkü komisyonun kuruluş amacı terörden kaynaklanan yaşam hakkının ihlalleri, öyleyse terörü doğru tarif etmemizde burada yarar vardır diye düşünüyorum. Burada benim en çok üzerinde durduğum konulardan bir tanesi bu çünkü şu şekilde ifade edeyim: Yaklaşık 2012 yılına kadar -2012 yılı hariç- terörden kaynaklanan ölüm 35 bin civarında, 35 bin civarında insan hayatını kaybetmiş, bunun 7.918'i güvenlik görevlisi, 22.101'i terörist, 5.557'si de sivil. Şimdi, 5.557 sivil katleden bir örgütü sadece suçu olarak görmek genel tanımdır ama bunun açıkça ortaya konmasında yarar olduğunu düşünüyorum. Bu sebeple bu konuyu özellikle Komisyona belirtmek istiyorum.

Bunun dışında, daha genel konuşacak olursak, değerlendirme bölümüne baktığımızda daha çok terörden kaynaklı yaşam haklarının ihlaliyle ilgili nasıl çözümler getirilmesi gerekir denirken, bunun yerine terörün nasıl önleneceği daha çok ağırlık kazanmıştır. Bizim komisyonumuz terörün çözümüyle ilgili bir komisyon değil, terörün çözümüyle ilgili ve teröre karşı alınacak tedbirler konusunda eğer bir komisyon kurulacaksa o ayrı bir çalışma içerisine girer ama burada önemli olan biraz önce sözünü ettiğimiz insanların çektiikleri sıkıntıların nasıl ortadan kaldırılacağı, bunların sıkıntılarının çözümleri nelerdir, bunların yer alacağı bir çalışma yapılması gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla, bu konu biraz eksik kalmış bu çalışmalar içerisinde, bunun da gündeme getirilmesi gerekir ve raporda yer alması gerekirdi.

Diğer bir yönü de birtakım özel sonuçlar konmuş. Bu sonuçların içerisinde şu ifade ediliyor...

BAŞKAN – Teknoloji her zaman işte, böyle şey olmuyor.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Raskolnikov, Suç ve Ceza.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Yok, taslak raporunun sonunda mevcuttu, ona bakıyorum. Özür diliyorum bu arada.

“Komisyonumuz çözüm için aralanan kapının ve oluşan fırsat penceresinin iyi değerlendirilerek terörün yaşanmadığı, terör kaynaklı yaşam hakkı ihlalinin meydana gelmediği, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarının en gelişmiş hâliyle hayat bulduğu ve bunun hayatın her alanına yansıdığı, hepimizin gurur duyduğu, insan hakları alanında en ön sırada yer alan bir Türkiye oluşmasını halkımızın hak ettiği nihai bir temenni olarak bildirmeyi, süreç içinde dinlediği acılı insanların kendisine yüklediği en önemli görevi kabul etmektedir.” diyor. Şimdi, burada şunların hiçbirine katılmamak mümkün değil yani tabii ki terörden uzak bir ülke olması, terörün sonucu olarak yaşam hakları ihlallerinin olmadığı veya bunların... Yaşanmış ama bunlar yani şu an mevcut bunlar yani olmadığı temennisi başka bir şeydir ama bugün yaşanmış ve şu kadar mağdur bu konuda aile vardır veya toplum içerisinde -belki aileleriyle birlikte düşünürsek- milyona varan insan vardır yani bu bir gerçektir, önümüzde duruyor. Öyleyse biz burada bunlarla ilgili neyi ortaya koyduk, neyi getirdik, bunlara nasıl bir çözüm bulacağız ve bunlarla ilgili yapmamız gereken nedir, asıl bizim Komisyonun toplanma veyahut da kurulma amacı bu değil midir yani sadece temenniyle geçiştirmek yeterli midir? Sonuç olarak bunlar ortaya konmuştur. Dolayısıyla, terörün dış bağlantıları, uluslararası ilişkileri anlatılırken neden bunlar asıl bizim bulunmamız gereken konum gündeme gelmemiştir?

BAŞKAN – Hocam, toparlayabilir miyiz biraz? Belki daha sonra tekrar söz alabilirsiniz.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Tabii ki.

Ama şurasını söyleyeyim, biz tarih metodolojisinde şöyle bir usul takip ederiz: Her bir insanın anlattığı konuyu sadece onun kendi penceresinden bakış olarak nitelendiririz. Bunu daha genele yaymak açısından yani onu kaynak olarak kullanmak açısından başka birtakım olaylarla da mukayesesi yapar, öyle değerlendiririz. Aksi takdirde yazdığınız, ortaya koyduğunuz sonuç daha objektif olmaz, yanlış olur. Dolayısıyla, burada şunu ifade edeyim: Bireysel birtakım insanların acıma duygularına dayalı olayları gündeme getirerek insanları etkilemek yerine, daha genel açıdan bakıp belki... Tabii ki insanız, acıma duygusu içerisinde tabii ki olabiliriz ama sonuç olarak biz yürütmeyiz yani bu işi çözümlenecek kurullarız. Öyleyse acıma duygularının ötesinde, konuyu nasıl çözeceğimizi de ortaya koymamız gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sağ olun.

Ertuğrul Bey, sizi birazcık geciktiriyorum, bu muhalefet şerhinizi detaylı sunacaksınız diye.

Sayın İhsan Şener...

İHSAN ŞENER (Ordu) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, ben de alt komisyonun çok emek harcayarak bir süreçte hazırladığı rapor için kendilerini tebrik ediyorum. Ben de Ülker Güzel Hanımefendi gibi mümkün mertebe Ankara'da olan dinlemelere katıldım. Burada komisyonun kurulması aşamasında öne çıkan şey şuydu: İnsani boyut. Biraz daha duygusal olarak, bu insanların, her taraftan yaşanan acıların neticede insanlarda bıraktığı izler ve şimdi onların duyguları. Hem dağda çocuğunu örgüte kaybeden baba hem kocasını cephede kaybeden kadın aynı cümleyi kuruyordu: "Bundan sonra bu acılar yaşanmasın." Olayların sıcaklığında insanlar olayların gerçeğini fark etmiyor olabilir, terör olaylarının esas hedefi de zaten budur. Eğer terör olayı meydana gelirken terörün yanında ve karşısında olan siyasal grup ya da cepheler, sonuçları kendi siyasal cephelerinin tahkimatı ve siyasal duruşlarının gerekçesi olarak, senedi olarak kabul ederse toplumda barışın, kardeşliğin önüne büyük bir yığınak yapıyor demektir.

Şimdi, biz 1980'den önce Türkiye'de sağ-sol çatışmalarında insanların ne kadar çok aldatıldıklarını, aslında beyhude bir süreç yaşandığını şimdi fark ediyoruz. Neden? O olayın sıcaklığından uzaklaştık, objektif olarak bakma imkânına sahibiz. Eğer olaylar yaşanırken de bu soğukkanlılığı koruyan hâkim bir grup yoksa, terör örgütlerinin hedeflerine çabucak toplumun tamamı gelebilir. Şimdi, burada yaşadığımız ve yaklaşık 35 bin insanın hayatına mal olmuş, Türkiye'nin sıcak olarak yaşadığı, halihazırda da yaşadığı olayı soğukkanlılıkla değerlendirme imkânına ne kadar çok sahip olursak bu acıları daha kısa zamanda dindirme imkânına da sahip oluruz. Hiçbir terör olayının sonucunu kendi siyasal duruşumuz, fikrî cephemiz için tahkimat ve senet olarak kabul etmeden, yalnızca terörü çıplak hâliyle değerlendirip bunun, ne terörü yapanlara ne terörün hedeflerine ne de terörden beslenen siyasal ve fikrî gruplara fayda sağlamadığını hep birlikte toplumsal olarak, bütün katmanlar olarak fark edebilirsek, ki bu raporun buna büyük bir fayda sağlayacağı kanaatindeyim ben, ancak o zaman gerçek olarak olayları algılar ve doğru kararlarla doğru adımlar atabiliriz.

Tabii, bir rapordan çok büyük sonuçlar çıkacağını, bunun her şeyi halledeceğini düşünmek, bir alt komisyon raporundan, beyhudedir ama mutlaka bir adımdır ve önemli bir adımdır, bunu önemsememiz lazım. Bundan sonra olan olayları daha soğukkanlı değerlendirip, kendi fikrî ve siyasal cephemize senet ve yığınak olarak algılamamız lazım. Bunu, her birimiz için ayrı ayrı söylüyorum. Yani, bütün siyasi parti gruplarından arkadaşlarımız burada varlar, soğukkanlılıkla, ülkemizin, memleketimizin, milletimizin geleceğini inşa ederken bu tür olayların bizi, toplumda milletimizin tamamını çağdaş medeniyet seviyesinden istifade etmeye engel birer olay görüp, bunların aşılması gerektiğini, soğukkanlılıkla aşılması gerektiğini fark etmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Bu rapor hazırlanırken burada yaşadığımız sahnelerin aslında soğukkanlılıkla değerlendirilmesi lazım geldiğini düşünüyorum. İnşallah umarız, bundan sonra, daha soğukkanlı, daha akıllı başında kararlar alan insanlarla birlikte Türkiye'nin refahını, mutluluğunu, ilerlemesini sağlayabiliriz.

Ben, raporu hazırlayan arkadaşlara teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz, sağ olun.

Sayın Ertuğrul Kürkcü...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Önce, raporla ilgili çalışmalarını için Alt Komisyon Başkanı Naci Bostancı'ya teşekkür ettiğimizi tekrar edelim herkesin önünde.

Ben, esasen rapora yaklaşım olarak itiraz etmekle birlikte, ortaya çıkmış olan metnin, birçok bakımdan birçok sonraki çalışmaya kaynaklık edebileceğini düşünüyorum. Yani, beyhude bir çalışma olduğunu asla söylemiyorum. Ancak, bir yaklaşık farkı ayrılığımız var, bunu açıkça ifade etmezsek olmaz.

Ben, adlandırmanın çok önemli olduğunu düşünüyorum gerek sosyal bilimlerde gerek siyasette gerek toplumsal hayatta. Ben, karşı karşıya kaldığımız durumun bir terör ve terörizm durumu olmadığını, böyle bir olguya bu süreç içerisinde rastlasak bile, bunun, daha bir üst belirlenimin altında ancak kendisine bir karşılık bulabileceğini; karşı karşıya olduğumuz sürecin, Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan beri sürüp giden Kürt sorununun isyan ile kendisini dışa vurduğu dönemlerden, anlardan birinin içinde ancak anlam kazanacağını düşünüyorum. Böyle olmadığı için, adlandırma buradan kendisine bir bağlantı kurmadığı için, kaçınılmaz olarak şu an için devlete hâkim olan terör, terörizmle mücadele ve terörizmden kurtuluş gibi kendi içinde dahi bence çözümlenici, açıklayıcı olmayan bir kalıbın içerisine kendisini gönüllü olarak sokmuş oluyor. Bu açıdan da aslında sonunda vardığı bütün sonuçlar ve teklifler bu kavramın dışına çıkarak sağlanmış sonuçlar ve tekliflerdir. O nedenle de bu başlangıç paradigması aslında raporun sonunda kendini berhava ediyor da. O açıdan sonuç bölümünde benim katıldığım şeyler katılmadıklarından daha çok.

Şimdi, peki, adlandırma ne üzerinden yapılmalı? Birincisi, bu adlandırma sorununu kendi açımdan hallediyim.

Ben, sözün arasında da söyledim, karşı karşıya olduğumuz şey bir isyandır. Bu isyanın, zaman zaman terör, yıldırma gibi vasıtalarla taktik olarak başvurması dahi bunun tarihsel ve stratejik olarak bir isyan olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Bu, son dönem bütün siyasi analistlerin, askerî taktik uzmanlarının peşinde koştuğu bir değerlendirme, bir hassas ayırım meselesidir. Çünkü, isyan ile terörizm arasında yapılacak ayırım, bu çatışmadan çıkış, çatışma çözme yöntemini de birinci dereceden etkiler. Bunu bir terör ve terörizm vakası olarak gördüğümüz zaman ya da bir süreç olarak gördüğümüz zaman, esasen güvenlik tedbirleri hâkimdir ve yeterlidir. Bir isyan olarak gördüğümüz zaman ise isyanın tarihsel sebepleriyle kaçınılmaz olarak ilgilenmek zorunda kalırsınız. Çünkü, bu ayaklanma bastırma denilen yeni modern savaş ve savaşa karşı koyuş yönteminin kurucusu olan David Galula'nın da söylediği gibi "Eğer, bir isyana hak veren, onu gerekli kılan koşullar zamanında gözlenip tedbir alınmamışsa güvenlik tedbirlerinin vereceği hemen hemen hiçbir fayda yoktur, hatta isyanı ateşlemeye yardımcı olur." der. Dolayısıyla, biz, bir Medis komisyonu olarak kendimizi güvenlik aygıtının görüşüyle bağlamak zorunda değilken ister istemez, buraya tanım bakımından sıkışmış oluyoruz.

İkinci nokta: Bunu, tabii tarihsel ve toplumsal bir boyut içerisinde ele almadığımız için zamandan ve mekândan da münezzeh bir tartışma yapıyor görüntüsü veriyoruz, çünkü son otuz yılda, örneğin yani 1984'de PKK'nin yaptığı iki saldırıyla birlikte Türkiye Cumhuriyeti devletine savaş ilan ettiği günden başlayarak bugüne kadar gelen süreci değerlendiriyoruz. Ancak, peki, bunu hangi bağlamda ve neyi kendisine konu edinerek yaptı sorusuna cevap aramıyoruz, aramadığımız için de bunlar, aslında zaman zaman kendileriyle konuştuğumuz tanıkların beyanları, uzman olarak buraya çağrılmış olan kişilerin görüşleri içerisinde bir ifade kazanmaya çalışıyor ama bir inceleme komisyonu raporunun kendi özgün yargısı olarak ortaya çıkamıyor.

Şimdi, bu iki kusur, başlangıçta kurgulanırken ortaya çıkmış olan bu iki kusur, bizi, sürekli olarak bütün süreci bir güvenlik süreci olarak okumaya yönlendiriyor ve yaşam hakkı ihlallerine de daha çok bu pencereden bakmayı sağlıyor ya da buna yol açıyor. Örneğin, hayatını kaybeden 5.557 sivil, bunların kaçının güvenlik güçleri tarafından yasa aşımı yapılarak, ihlal edilerek hayatlarına son verildiği veya kaçının ya da hangilerinin ya da kimlerin PKK ya da başka, Hizbullah gibi, dönem boyunca devletin yardımcısı, yordakçısı olarak çalışmış yapılar tarafından ortadan kaldırıldığını, hayatlarına son verildiğini bilmiyoruz; toptancı bir biçimde konuşuyoruz: 5.557 sivilin canına kıyan terör örgütü. Oysa, çatışmayı, isyan ve isyana karşı koymak için kullanılan yasal ve yasa dışı vasıtalar çerçevesinde değerlendirek bu insanların hayatlarını kimin aldığı bileceğiz ve ona göre konuşacağız.

Rapor, örneğin bu yargısız infazlar konusunda derine bir türlü gidemiyor çünkü bu, aynı zamanda bir güvenlik gücü içerisinde yapılacak bir araştırmanın da konusudur. Ancak, şunu hepimiz biliyoruz, en az 500 kişinin enselerine kurşun sıkılmak suretiyle Hizbullah örgütü tarafından, dönem içerisinde Şırnak Valiliğinin de koruması altında ortadan kaldırıldığını, güvenlik güçlerinin koruması altında ortadan kaldırıldığını biliyoruz. Yani, bu toptan yaklaşım, güvenlik yaklaşımının yol açtığı toptanlık bizi ayrıştırmaktan da yoksun kılıyor.

Üçüncü nokta: Burada görüşleri alınan kesimler ve uzmanlıklar bakımından bir asimetrik durum olduğunu söylemek isterim. Kişiler, rapora baktığımız zaman gördüğümüz apaçık, çıplak hakikat, 22 bin Kürt gencinin PKK saflarında çarpışırken hayatını kaybettiğidir. Bu sivillerin önemlice bir bölümü -örneğin Lice vakasını yerinde gittik, inceledik- gene bölge halkındadır. Yerlerini, yurtlarını terk eden ve zorla yer değiştirmeye sevk edilen, zorla göç ettirilen insanlar bölge halkındadır fakat burada beyanlarına başvuranlar arasında, kendi kapladıkları, bu süreçte kapladıkları yerle orantılı olmayan bir yer kaplamaktadırlar, bu bir problemdir. Fakat, bir tek kişiyi dinlemek bile yeterli olabilir. Ben burada bir eşitlik kurulması derdinde değilim fakat daha çoğunu yapabildik. Fakat, ister istemez, bizim raporumuzda, yaklaşım dolayısıyla, güvenlik güçlerinin kayıpları sanki daha önem kazanmış gözüküyor. Ben bunun önemsiz olduğunu da söylemiyorum. Bu tartışmanın başından beri şöyle bir yargı, apriori olarak, bir ön yargı olarak ortada var: Güvenlik güçlerinin kayıpları, oradaki tek tek insanların hayatlarını kaybetmeleri önemsizmiş, asıl önemli olan başkalarının hayat kayıpmış, bunu söylemedik, raporda da bu yönde bir saptama olmasını ben doğrusu bekledim. Çünkü, güvenlik güçlerinin maruz kaldıkları yaşam hakkı ihlalleri genellikle kovuşturuldu, bunların takipsiz kalmış olanları çok az. Bunların sorumluları yargı önüne çıktılar, hüküm giydiler ve şu an cezaevlerinde yatıyorlar. Ama, sivillerin ya da kanuna uygun olmayarak hayatları ortadan kaldırılan silahlı Kürtlerin hayat kayıplarının faileri genellikle kovuşturmadan uzak kaldılar, bunlar takip edilmedi. Bunlar, şu an bu sebepten cezaevinde yatan Susurluk faileri dışında çok az güvenlik gücü mensubu biliyorum. Dolayısıyla, yaşam hakkı ve insan hakkı ihlalleri bakımından bu dengesizlik, bu eşitsizlik raporda da kendisini gösteriyor.

Raporda yer alan uzmanlar bakımından, doğrusu rapora aşığı yukarı yaklaşım olarak damgasını vuran bir grup uzman görünüyor. Ben, bu uzmanların görüşlerine katılmadığımı, "Kürt meselesi ayrı, terörizm ayrıdır." diyerek, aslında isyanı sebeplerinden

ve sürecinden ayıran yaklaşıma kuvvet veren Hüseyin Yayman gibi, Ümit Fırat gibi, Ümit Özdağ gibi uzmanların görüşlerini benimsemediğimi, bu rapora hak etmediği kadar renk verdiklerini düşünüyorum.

Bu arada, yapılan bir tartışma var raporda, faili meçhul cinayetler meselesi. Bu faili meçhul cinayetler meselesinin araştırılması için, raporun sonunda, raporu yazan raportörlerin ve alt komisyon Başkanının yaptığı vurgu yerli yerindedir. Bunun küçümsenme eğilimini bu tartışma sırasında gördük. Bir 17 bin rakamıdır dolaşiyor, bununla ilgili açıklamada da o zaman bulunmuştum. Bu 17 bin rakamı, olağanüstü hâl ortadan kaldırıldığı zaman sivil mahkemelere devredilen olağanüstü hâl mahkemeleri evrakıdır. 17 bin dosyayı olağanüstü hâl mahkemeleri ağır ceza mahkemelerine devretmiştir faili meçhul diye. Bunların 9 bin tanesi Diyarbakır' dadır ve bunların büyükçe bir bölümü cinayet olaylarıyla ilgilidir. O yüzden "17 bin faili meçhul cinayet" lafı bir tekerleme olarak buradan çıkmaktadır ama aslında 3-5 kişidir, 17 bin diyorlar." diyerek bunu küçültme çabaları da yersizdir. O nedenle, ben bununla ilgili bir tahkikat komisyonu kurulması önerisini de tamamen destekliyorum.

Sonuç olarak şunu söylemek isterim, daha lafı uzatmayayım, nasıl olsa bunları bir rapor olarak size sunacağım. Şimdi, kendimizi şöyle rahatlatma eğiliminde görüyorum: "Bunlar arkada kaldı, artık böyle şeyler olmayacak." diye. Eğer sorun tarihsel çözümlüne kavuşmaz ise bunun her zaman nüksedebileceğini söylemek bir bilgelik sayılmaz, o nedenle ben sorunun tarihsel kapsamına, siyasi kapsamına yaklaşan bir değerlendirmenin ister bu Komisyon, ister İnsan Hakları Komisyonu olsun bunlar tarafından bir vesileyle yerine getirilmesinin çok yerinde olacağı kanısındayım.

Sonuç önlemleri olarak önerilen bir dizi öneriye ise tamamen katılıyorum ve bunları gündeme getirdiği için de Komisyon raportörlerini ve Komisyon Başkanını kutluyorum. Örneğin, anayasal bir çözümün esas olacağı, yurttaşlık ve haklar meselesinin tartışmasız kabul edilebileceği bir yeni yurttaşlık tanımına ulaşma önerisini; yerel yönetimlerin hak ve yetkilerinin genişletilerek yerelerde halkın kendi kendini yönetmesi fırsatının doğması önerisini; hakikatler komisyonu kurularak her kim tarafından işlenmiş olursa olsun bu dönem boyunca işlenmiş olan insanlığa karşı suçların, katliamların, herhangi bir çatışmada değil savunmasız insanlara karşı girilmiş her türden saldırının ortaya çıkartılması için bir hakikatler komisyonunun kurulması önerisini; işkence ve diğer zalimane suçlarla ilgili zaman aşımının kaldırılması önerisini, bunları da benimsiyorum. Dediğim gibi, aslında bu sonuçlar başlangıçta Komisyonun kendisini sıkıştırdığı, cendereden kendisini kurtardığı bir andır fakat tabii ki bunun dayanakları daha sağlam olsa daha kolektif olarak bu önerilere ulaşabilirdik. O nedenle, yöntem ve çıkarsamalara genel olarak katılmamakla birlikte Komisyonun önemli bir çalışmayı sonuçlandırdığını düşünüyorum. Burada da eleştirilerle yol göstermeye ve katkıda bulunmaya yardımcı olmak istedik, devam da edeceğiz bu konuda.

Teşekkür ederiz.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Arkadaşlar, şimdi biraz daha devam edeceğiz ama gündemimiz çok uzun, şöyle bir şey öneriyorum: İsterseniz saat 13.00' te bir ara verelim, 14.15' te de tekrar toplanalım, yoksa bunu bitiremeyeceğiz.

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Ben konuşmak istiyorum ama.

BAŞKAN – Tamam Hocam, vereceğim size, bir dakika... Daha yarım saatimiz var.

Böyle bir takvime ne dersiniz?

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben çok uzayacağını düşünmüyorum.

BAŞKAN – Ama bitmeyecek gözüküyor Levent Bey.

LEVENT GÖK (Ankara) – Çoğu zaten şey, 4, 5, 6...

BAŞKAN – Şimdi şöyle, cezaevleri var, karakollar var, dolayısıyla orada da mutlaka bir tartışma açılacaktır. Ondan sonra Avrupa'daki göçmen çocukların sorunları var. O bakımdan bence bir ara vermekte fayda var. Saat 13.00' te ara verip saat 14.15' te toplanacağız arkadaşlar, öyle bilginize sunayım.

Sayın Mehmet Metiner...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ankara Milletvekilimiz Ülker Hanım' ın bu Diyarbakırlı Kürt anneye kucaklaşırkenki öyküsünü dinlerken doğrusu hem çok sevindim hem de çok üzülüm, hâlâ o hüznle konuşuyorum. Sevindim, çünkü birbirimizin dillerini bilmiyor olsak bile bizi birbiriimize bağlayan bir başka dil var, o dili yakaladığımız için. Belki de hâlâ çözülemediyse bu ortak dil dolayısıyla olduğunu bir kez daha gördüğüm için sevindim. Bu, Türkiye'nin şansındır, umarım bu ortak dili hiç kimse gereksiz yere tüketmez.

Üzuldüm, çünkü o anne belki senin dilini bilmiyor ama o annenin çocukları senin dilini biliyor Ülker Hanım.

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Kesinlikle.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – O “anlaşılmaz dil” diye kabul edilen dil benim de dilim, benim de ana dilim. Keşke birbirimizin dillerini bilseydik, keşke birbirimizin dillerini yasaklamasaydık ve keşke bugün bu raporda sözünü ettiğimiz dramları yaşamasaydık.

Bir halkın varlığını inkâr etmek niye? Bir halkın dilini yok varsaymak niye? İşte, bugünkü dramın şeyi bu. Birilerinin, bunu bugün sonuçları itibarıyla konuşurken bu sorunlara nasıl sebebiyet verdiklerini de daha önce özeleştiri yaparak bize sunarlarsa seviniriz. Özellikle bazı arkadaşlarımızın dikkatine sunuyorum bunu. Yani, bir halkı topyekûn reddetmenin, inkâr etmenin, onları asimile etmeye çalışmanın kart kurt edebiyatı, cart curt edebiyatı yapmanın bizi getirdiği yer burası işte, bu yıkım ama işte o sarılırken ki ne söylediğini bilmediğiniz annenin sizi buluşturan ortak dili, bu çok önemli.

Şimdi, bir şey daha şey yapalım, yani burada siyaset yapıyoruz, doğru, biz siyaseten de birbirimizi eleştirebiliriz ama burada Uludere’ nin üstü örtülme istenmiyor. Sayın Başkan da açıkladılar, bu komisyondan iki buçuk ay sonra kurulan bir komisyon var ve bu raporun hazırlandığını söylediler. Bu rapor ortaya çıktığında daha sağlıklı konuşabiliriz ama sanki burada, bu kadar yoğun gündemin içine Uludere’ nin alınmamış olmasını bir başka düzeye taşımanın anlamı yok dostlar. Bekleyelim, rapor ortaya çıksın, raporun sunuşları üzerinde daha sağlıklı tartışırız.

Şimdi, bu raporda ne var? Bu raporda çok şey var. Çok sosyolojik bir metin, sorunun sebep ve sonuçları üzerinde duran bir metin. Bu anlamda çok anlamlı ve yararlı bir rapor olduğuna inanıyorum. Çok ayrıntısına girmek istemiyorum, yani Halaçoğlu Hoca’ nın terörü bir insanlık suçu olarak tanımlanması önerisi tabii ki yerindedir, zaten bu raporun bütününde bu var, bu rapor tüm olarak okunduğunda terörün bir insanlık suçu olarak tanımlandığı da, lanetlendiği de var. Bu konulara çok kelime düzeyinde takılıp kalmanın bir manası yok yani “düşman” da dersiniz olur, “suçlu” da dersiniz olur ama “suçlu” dediğinizde yani silaha sarılıp dağa çıkmış bu insanlarımızı yeniden topluma kazandırmamız gerektiği bağlamındaki bir suçluluk tanımı, kategorizasyonu, bu suçu adı bir suçla indirgediğimiz bir anlamına gelmiyor; bu raporda da böyle bir dil yok, böyle bir anlayış yok. Sayın hocam bağışlasınlar, en başında itibaren hep bu kategorizasyon üzerinden yol yürüyorlar. Evet, bunu hep birlikte gözden geçirelim ama Halaçoğlu Hoca’ mız da lütfen kendisini bir gözden geçirsün. Burada adı bir suçtan bahsedilmiyor, bir insanlık suçundan bahsediliyor ve raporun bütününde de zaten terör bir insanlık suçu olarak hem tanımlanıyor hem de lanetleniyor.

Şimdi, arkadaşlar, tabii ki adlandırmalar çok önemli. Adlandırmalar bu rapor için çok önemli çünkü aynı zamanda sosyolojik bir metin bu rapor, kim ne derse desin. Evet, spesifik olarak Kürt sorunuyla alakalı bir rapor değil ama bu işin içine girdiğiniz andan itibaren zaten kaçınılmaz bir biçimde karşınıza Kürt sorunu da çıkacaktır, PKK sorunu da çıkacaktır, terör de çıkacaktır. O yüzden, evet, adlandırma yanlışlığı yapmamak lazım ama bu yanlışlığın raporda yapıldığını ileri sürerken acaba kendimiz de bir yanlışlık yapmıyor muyuz, oturup biraz da kendimizi bir sorgulamamız gerekmez mi? Bütün ezberler insana çok cazip gelir çünkü ezberlerin yıkılması sizin yeni bir paradigma içinde düşünmenizi gerektirir, bu da belki de sizin varlık sebebinizi ortadan kaldırır. Evet, adlandırmalar bu yüzden çok önemli.

Şimdi, burada Ertuğrul Bey’ in söyledikleri üzerinden bir iki şey söyleyeceğim tarihe not düşülmesi, tutanaklara geçilmesi anlamında çünkü burada konuşuldu, ben de bu yüzden bir bölge milletvekili olarak fikrimi söylemek istiyorum. “Kürt sorunundan kaynaklı bir isyan.” denildi. Evet, ortada bir isyan var ama acaba Kürt sorunundan kaynaklı bir isyanla mı karşı karşıyayız? Burada ezberlerimizin dışında yeniden düşünmeye ne dersiniz ama birbirimize bağırıp çağırmadan, birbirimizi ihanetçilikle suçlamadan.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Bağirtirma Hocam.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Oturduğumuz yerde homurtu da yapmadan birbirimizi dinleyebiliriz yani çünkü ben Sayın Kürkcü’ yü dinlerken kendisinden ne çok yararlanabileceğimi düşünerek dinliyorum ama o ezberlerinin yıkılmasından rahatsızlık duyan bir anlayışla dinliyor. Olabilir ama burada tutanakların da bir değeri var.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Hocam, duymadan yorum yaptın. Ben “Bağirtirmazsan bağırmam.” dedim, bir şey demedim yani.

BAŞKAN – Evet, devam edin Mehmet Bey.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Şimdi, bakınız, diyelim ki, vev ki Kürt sorunundan kaynaklı bir isyan bile olsa, bu isyancıların hiçbir şekilde teröre başvurmadıkları anlamına gelmez.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Onu ben de söyledim.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Dolayısıyla bu raporda teröre çok sıkça vurgu yapılması güvenlik zaviyesinden bu rapor hazırlandı anlamına da gelmez. Bu olayın güvenlik boyutu var, tabii ki güvenlik boyutuyla ilgili güvenlikçi yaklaşımlar da önem arz eder ama bu güvenlikçi öneriler eğer dibine demokrasi ve hukuku yerleştirmişse, burada ceffelkalem güvenlik zaviyesinden terör sorunsalına yaklaşıldığı gibi sonuca varmak da bu raporu kaleme alan insanlara haksızlık olur.

Şimdi, burada, arkadaşlar, PKK'nın sadece ve münhasıran bir Kürt isyanı olduğu iddiası bence doğru değildir. Tarihsel olarak da doğru değildir, sosyolojik olarak da doğru değildir çünkü PKK'nın özde talebi nedir arkadaşlar? Metinler ortada, İnternet'e girip bakabilirsiniz. PKK'nın dağa çıkarkenki amacını bilmek için İnternet'e bakmak yeterli. PKK'nın kendi kaynakları var, kendi sitesinden yayınlanmış bunlar, Öcalan'ın yazdıkları var. Çok şükür ki bütün bu müktesebatı okuyan insanlar da var.

Ben şahsen o şeye baktığım zaman şunu görüyorum: PKK'nın sadece ve münhasıran bir Kürt isyanı olduğu iddiasında bulunanlar PKK'ya da haksızlık ediyorlar çünkü PKK kendini hiçbir zaman böyle tanımlamadı. Öcalan örgütünün kurarken PKK'yı böyle tanımlamadı arkadaşlar yani biz PKK'ya kendimiz bir ideoloji giydiriyoruz, kendimizin giydirdiği o ideolojiye öznesinden tarih okuması yapıyoruz. Olmaz böyle şey.

Burada, bir: PKK'nın dağa çıktığı bölgeler Kürtlerin meskûn olduğu bölgeler ama Kürtlerin meskûn olduğu bölgelerde PKK Kürt milliyetçi talepleri üzerinden dağa çıkmış bir örgüt değil. Yani bir örgütün Kürt örgütü olabilmesi için, saf milliyetçi bir örgüt olması gerekiyor. Kürt talepleri üzerinden siyaset yapan her partinin milliyetçi olmadığı gibi, Kürt taleplerini sosyolojik bir mobilizasyon aracı olarak kullanan her örgütün de sadece ve yalnızca Kürt olduğu iddiasında bulunmak doğru değil arkadaşlar. Bunu söylemeye çalışmak bir gerekliliktir.

Bakınız, kurucu kadrolarına bakınız PKK'nın -Ertuğrul Bey çok daha iyi bilirler- o kurucu kadroların içerisinde sadece silahlı Kürtler yok, silahlı Türkler de var. Hâlâ PKK'nın dağ kadrosu içerisinde Kürt olmayan başkanlık konseyi üyeleri var ve silahlı mücadelenin her hâlükârda sürdürülmesi gerektiğini savunan silahlı Türkler var.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Ermeniler de var.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Ermenilere girmiyorum, o sizin ilgi alanınız. Ben ona girmiyorum, ona siz girerseniz.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Var ama yani var. Türkler var derken Ermeniler de var.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – PKK'nın özde talebi, bakınız, özde talebi: Bir, Kürtlerin yaşadığı bölgelerde ideolojik bir iktidar talebidir. Bu çok nettir arkadaşlar, dolayısıyla hem PKK'nın programına, ideolojik amacına baktığımız zaman bunun böyle olduğunu görürüz hem de PKK'nın kadrolarına baktığımız zaman bunu görürüz. Yani, dolayısıyla PKK'yı silahlı Kürtlerin bir örgütü olarak görmek, göstermek yanlış. O zaman Duran Kalkan'ı, bir başkasını nereye oturtacaksınız Allah aşkına? Silahlı Türkler de var çünkü. Hem 80 öncesinde var hem de şu an dağ kadrosu içerisinde çok sayıda silahlı Türk var.

Dahası ve en önemlisi, PKK hareketine, PKK'dan, silahlı Kürtlerden çok daha fazla destek veren Apocu Türkler var. Bu sorunun çözümünün önünde en büyük engel de bu Apocu Türklerden kaynaklanıyor zaten. İş Kürtlere kalsa silahlı mücadele çoktan sonlandırılırdı ama Türkiye'de iflas etmiş bir ideoloji var, iflas etmiş bir hareket var. Kürt gövdesi üzerinden kendisini yaşatmaya çalışan Apocu bir Türkçül anlayış var, Türklük anlayışı var. Apocu Türkler ne yazık ki, işte dağa şu veya bu nedenle çıkmış silahlı Kürt gençlerin dağdan inmesini bile, kendi varlık sebeplerini ortadan kaldıracaklarını gördükleri için, tehlikeli görüyorlar, yanlış görüyorlar. Bunu da bir şey olarak düşelim.

Bölge milletvekili olarak, aynı zamanda, Hizbullah'ı da PKK'yı da bilen bir milletvekili olarak çok... Ya, bakınız, Hizbullah'ın şiddetine herkesten önce maruz kalmış bir insanım ben. Şiddetine maruz kalmış bir insan olarak şunu söylüyorum: Hizbullah hiçbir zaman PKK'ya yönelmedi. PKK bölgede hâkimiyet kurmak için kendisinden farklı düşünen her Kürt'ü, hele hele İslamcı orijinli bütün oluşumları yok etmeye kalkıştı, tasfiye etmeye kalkıştı. Adam öldürmeler başladı, tehditler başladı ve bunun sonucunda Hizbullah'la PKK arasında bir silahlı çatışma başladı. Eğer tarihi doğru okuyacaksak, sebep-sonuç ilişkileri açısından okuyacaksak PKK-Hizbullah çatışmasına sebep olan örgütün bizihi PKK olduğunu da görmek zorundayız arkadaşlar. Bu sürecin içinde olan bir insan olarak söylüyorum. Bu sürecin canlı tanığı olan bir insan olarak söylüyorum bunu. Hatta, bir anekdot olsun diye anlatayım. Bu çatışmanın Kürt coğrafyasına, Kürtlere, her iki tarafa da zarar verdiğine inanarak, her iki taraf arasında görüşmeler yapan birisi olarak söylüyorum: Bu olayın müsebbibi PKK'dır. Evet, bundan sonraki süreçte birileri devlet tarafından kullanılmıştır ama bu PKK'nın da devlet tarafından hiçbir şekilde kullanılmadığı anlamına gelmez. Evet, ensesine kurşun sıkılan çok sayıda yurttaşımız olmuştur, kınıyorum, lanetliyorum. Bunun tetikçileri içinde çok sayıda Hizbullahçı olduğunu da biliyorum ama PKK'nın da öldürdüğü çok sayıda başkaca yurttaşlarımızın bu süreçte olduğunu biliyorum. Dolayısıyla bir yeri, büyük resmi görmeden, birtakım sonuçlar

üzerinden haksız suçlamalar getirmek doğru değil. O kanlı bir süreçti ve ne yazık ki devlet bu süreçte hem PKK'nın içindeki bazı unsurları kullandı hem de çatışma başladıktan sonra Hizbullah'ı kullandı. Bunun da altını çizmek istiyorum.

Son söz olarak arkadaşlar, bu rapor...

İHSAN ŞENER (Ordu) – “Devlet” demeyelim de “devletin bazı organları” diyelim.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Evet, devletin bazı organları kullanıldı, o organlar da zaten bugün Silivri’de bulunuyorlar. O dönemde bölgede faaliyet gösteren komutanların isimlerini söylemek istemiyorum, hemen mahkemeye koşarlar. Birçoğu bugün Silivri’de bulunuyorlar. Dolayısıyla ben bu olayda çok fazla kirlenmişlik görüyorum, çok fazla kirlenmişlik... Her birimiz bir şekilde kirlendik, her birimiz bir şekilde kullanıldık, PKK da kullanıldı, Hizbullah da kullanıldı ve bugün bu rapor yeni bir pencere açıyor bize. İki tarafın da yaşanmış acılarını ortaklaştıran ve bir daha bu acıların yaşanmamasını sağlayacak, demokratik ve insani bir perspektif sunuyor. Ben bu raporu bu yüzden çok önemsiyorum. Bu yeni girdiğimiz sürece de çok anlamlı katkılar sunacağına inanıyorum ve sizi bir kez daha kutluyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Hocam.

BAŞKAN – Evet, değerli arkadaşlarım, raporun değişmesinden memnun olmayabilirsiniz, eleştirebilirsiniz, katkı sağlayabilirsiniz ama böyle bir raporun Mecliste hazırlanmış olması bizatihi değerlidir. Çünkü bu zamana kadar birçok milletvekilimiz, insanımız, düşünürümüz “Efendim, terör olayları veya bu terör konusu Mecliste neden konuşulmaz?” diye sürekli sitem ederek talepte bulunurlardı. İşte tam da Mecliste bir yıldan beri konuştuğumuz bir konu oldu. Ayrıca, bu konuya girdiğimizde şunu da fark ettik ki bu anlamda çok fazla araştırma yapılmadığını da gördük. Peki, neden yapılmamış? Yani dünya kadar, sayısını unuttuğumuz üniversite var, bu konuda, işte, bir terör olayı olduğunda televizyonlara koşan terör uzmanları var. Bu alana giremediler çünkü bu alan sivillere kapalı bir alandı. Yani bu zamana kadar, bundan önce, bir sivilin, bir üniversite hocasının “Hadi bakalım, ben bu konuda bir inceleme yapacağım, bana bilgi verin.” diyecek bir pozisyonu yoktu. Ülkemizin geldiği nokta açısından da bu bence önemli. Bu masanın etrafında her şey konuşuldu. Yani şöyle söyleyeyim: Yani bazen diyorlar ya “Düşüncesinden dolayı cezaevine giriyor insanlar falan...” Yani bu masada –şimdi tek tek saymayayım ama- her türlü uç fikirler de konuşuldu.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Dokunulmazlık kalktı mı yoksa?

BAŞKAN – Yani bugüne kadar buraya gelen insanların dokunulmazlığı yoktu Ertuğrul Bey. Yani sadece siz kendiniz konuştunuz sanmayın yani herkes konuştu.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) - Onları koruma altına alıyorsunuz siz buraya getirerek.

BAŞKAN – Hayır, hayır... Dolayısıyla, şimdi, bu manada, burada birtakım tabuların da kırılmasında faydası oldu. Yani konuşulunca ülkenin bir şeyine zarar gelmediği veya bir noktaya gitmediğini de bu arada anladık, kavradık.

Bu raporda dengeler de var. Yani, işte, evet, hakikatleri araştırma komisyonu kurulsun... Ama deniyor ki: İç infazlar da araştırılsın, onun yanı sıra, işte, faili meçhul, devlet gücünü kullanarak birtakım cinayetler işlenmişse bunlar da araştırılsın. Hatta, süreç içerisinde, mesela burada bir vakıa, bir örnek olay olarak Ayten Öztürk olayını da Komisyon ele almış ve bu cinayeti işlediği düşüncesinde ve zannında bulunan kişi hakkında suç duyurusunda bulunmuş ve o meşhur kişi hakkında, ancak bu suç duyurusundan sonra arama kararı çıkarılmıştır. Yani dolayısıyla, hem faili meçhuller açısından baktığımızda hem de iç infazlara baktığımızda zaman zaman sinir uçlarına dokunmuştur Komisyon ama bu Komisyonun bizatihi işi faili meçhulleri araştırmak veya iç infazları araştırmak olmadığından dolayı bu konuya tam manasıyla girmemiş, raporun sonunda bu konuda bir araştırma komisyonu veya bir soruşturma komisyonu kurulması noktasında bir dileğini, temennisini dile getirmiştir. O bakımdan yani bu raporun Mecliste ele alınıyor olması çok önemlidir. Bu açıdan baktığımızda da bu konuyu gerçekten önemsiyorum.

Şimdi saat 13.00’e geliyor.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Beşer dakikada biter.

BAŞKAN – Evet, o zaman...

LEVENT GÖK (Ankara) – Kısa kısa olmak kaydıyla, eğer vereceksek... Yoksa daha sonra...

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Beşer dakika biter.

BAŞKAN – Kısa kısa...

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Çok kısa...

LEVENT GÖK (Ankara) – 13.00’te bitiriyor musunuz?

BAŞKAN – Hayır, 13.00’te ara vereceğim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Tamam. Kaça kadar?

BAŞKAN – 14.15'e kadar... Yani işi olanlar gidebilir, oylamasını daha sonra yapacağız.

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; otuz-kırk yıldır ülkemizde görülen terör ve terörizm olaylarının aslında doğru olmadığı ve Kürt halkının bir hak arayışı olduğunun ifade edilmesi üzerine ben bu konuşmayı yapmak istedim. Hak arayışı öldürmeyle mi olur, gasbetmeyle mi olur? Hak arayışı, günahsız, suçsuz yavruların, anaların, hamile kadınların öldürülmesiyle mi olur? Hak arayışının bir yolu yordamı vardır. Hak arayışının kanuni bir yöntemi vardır, usulü vardır, ahlakı, vicdanı vardır. İsyani hak gören koşullar otuz-kırk yıldır mı ortaya çıktı? Hâlbuki biz bin yıldır, en az bin yıldır omuz omuza yaşayan Kürt vatandaşlarımızın bu devletin idaresinde en üst pozisyonlarda hükümet ettiklerini biliyoruz. Ekonomik ve ticari faaliyetleri itibarıyla bu ülkenin en güçlü şirketleri konumunda oldukları hepimizin malumudur. Türk milletinin bağrında her türlü imkânlarla sahip olarak yüzyıllardır yaşayan ve hiçbir ekonomik, sosyal, siyasi problemleri olmadan, devletin her türlü idari kademelerinde yer alan Kürt kardeşlerimizin son otuz-kırk yıldır Türkiye'de oynanan bu oyunun bir parçası olarak kabul edilmesi mümkün değildir. PKK ve yandaşlarının tamamen dış ülkelerin emperyalist emellerinin oyuncağı olarak Türkiye'de oynadıkları bu oyuna yiyecekleri şamar, bir zamanlar bu ülkelerin Osmanlı Devleti'nin yıkılması sırasında karşılaştıkları ve yedikleri Türk şamarı olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Büyük Millet Meclisinde, yaşadıkları Türk milletinin coğrafyasını, oynadıkları oyunun ve bu oyunun bir parçası olarak, oyuncağı olarak bu coğrafyanın bölgelerini kendilerine göre 25 bölgeye ayırıcı konuşma yapma hürriyetini bulabiliyorlar. Oysa Türkiye'nin coğrafyası 7 bölgedir. Hiçbir kuvvet bu coğrafyanın bölünmesini sağlayamayacaktır, elde edemeyecektir. Hiçbir kuvvet, hiçbir terör örgütü, yabancı ülkeler ve onların oyuncağı olarak Türkiye'nin coğrafi bölgelerini ortadan kaldıramayacaklardır.

Bir tarihi yazmak, tarihi yapmaktan daha zordur. Geliniz, 8-10 bin yıldır yaşayan Türk milletini, içindeki her türlü gruplara rağmen, bozmaya kalkmayınız. Aksi hâlde, zalim, sömürgeci, emperyalist ve asimilasyoncu başka ülkelerin mangası altına gireceksiniz çünkü hedef, tarihte olduğu gibi, "dış güç" dediğimiz yabancı ülkelerin, ayağa kalkan Türkiye Cumhuriyetini ortadan kaldırmak olduğunu siz bizden çok daha iyi biliyorsunuz.

Hepinize saygılarımla.

ERTUĞRUL KÜRÇÜ (Mersin) – Başkan, ister istemez ben cevap vermek zorundayım bu konuşmaya. Beni hedef alarak yapılmıştır, cevap vereceğim.

BAŞKAN – Şimdi...

ERTUĞRUL KÜRÇÜ (Mersin) - Çaresi yok Başkan.

BAŞKAN – Vereceğiz.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – İsyani ediyor...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Benim de katılmadığım bazı ifadeler var, ben de...

BAŞKAN – Şimdi, bu müzakereler devam edecek, onu bilin. Herkese söz vereceğiz. Beş dakika kaldı.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Ben beş dakikada bitiririm.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Hiç konuşmayanlara söz verin Başkanım.

LEVENT GÖK (Ankara) – Arayı iki buçuğa kadar uzatırsanız iyi olur Başkanım. Başkanım, iki buçukta toplanalım, ne olursunuz.

BAŞKAN – İki buçukta mı olsun?

LEVENT GÖK (Ankara) – Evet.

BAŞKAN – Tamam, o zaman iki buçuğa kadar uzattık.

Abdurrahim Bey, saat tam 13.00'te bitiriyorsunuz.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Sayın Başkan, nezaketiniz için teşekkür ediyorum.

Bütün arkadaşlarıma da saygılar sunuyorum.

Yaşama hakkının en temel insan hakkı olduğunu bu masa etrafındakilerin hepsinin benden iyi bildiğini idrak ederek konuşuyorum. Dolayısıyla, bir insanın yaşamasına vesile olmanın, insanların yaşamasına vesile olmak olduğunu, bir insanın yaşama hakkının sonlandırılmasının da bütün insanlığın yaşama hakkının sonlandırılması olduğu felsefesine inanan bir kardeşiniz olarak konuşuyorum. Tabii ki ağırlıklı olarak benim de seçim bölgem olan bölgeyle ilgili değerlendirmeler bu rapora yansımıştır. Tarihi bir olayı sizinle paylaşarak, ölmenin, öldürmenin, yok etmenin çözüm olmadığını vurgulamak istiyorum. Bazı kaynaklarda, kâhinlerin,

firavuna “Bir çocuğun senin saltanatına son vereceği” bilgisi verildiği zaman 40 bin çocuğu öldürttüğü rivayet edilmektedir ama mevcut bir hakikattir ki Hazreti Musa'nın gelişine engel olamamıştır ve ondan daha da önemlisi, en büyük irade, Musa'yı onun sarayında büyütmüş ve saltanatını da bu şekilde sona erdirmiştir. Bölgede yaptığımız son üç haftaki gezilerde, Sayın İçişleri Bakanımızla beraber, 9 ilçeyi, il merkezini gezdik, esnafı gezdik, resmî kurumları, kaymakamlıkları, vilayeti ziyaret ettik, emniyeti, adliyeyi gezdik, çarşılarda dolaştık, esnafın elinden tuttuk. Bunun içinde her kesimden insanlar vardı. Mediste grubu bulunan 4 tane siyasi partimizden seçmenler vardı, grubu bulunmayanların da temsilcileri vardı. Bölgede, bahsedilen ekiple ilgili, Hizbullahçı olanlar da vardı yani Türkiye'nin özetinin olduğu bir yeri dolaştık. Ana dili Arapça olan, Kürtçe olan, Türkçe olan insanlarla görüştük. Hepsinin gözlerinde bir parıltı, duygularında bir heyecan gördük. Bu ölmenin, öldürmenin artık bir çözüm olmadığını, buna bir son vermenin gerektiğini, ortaya konulan süreci gönülden desteklediklerini söylediler. İsmi de verebilirim, bir ilçemizin BDP'li belediye başkanı, davetli olmadığı hâlde, bizi karşıladı caddenin bir noktasında. “Bırakın şu yatırımları, şu hizmetleri falan, zaten yapılanlar yapılıyor, eksik de olsa çok şey yapıldı, bukanı durdurun lütfen.” dedi. Ben şahsen çok duygulandım. Benim ilçemin belediye başkanını da, BDP'li, daha ziyaret etmedim çünkü farklı kulvarlarda siyaset yapıyoruz ama o belediye başkanını Dargeçit'in Belediye Başkanını sizin huzurunuzda, bu cesaretinden dolayı kutlamak istediğimi de söyleyelim.

Mevcut çatışmanın bitirilmesi, toplumsal barışın sağlanma çabaları her kesimin ciddiyetle destek vermesi gereken bir çaba. Birilerinin çabasıyla bu iş hallolmayacak. Hepimizin çabasıyla çözüm sürecine girecek. Şu gerçek görülmüştür: Çanakale'de bu vatanın kurtarılması için beraber şehit olan dedelerin torunları bugün Cudi'de, Gabar'da birbirini öldürmek için konuşlanmış. Bu tiyatronun oyuncularını biziz ama senaristi biz değiliz. Maalesef bunun etkileri, bunun görüntüleri bizim canımız, bizim kanımız, bizim anılarımız. Yanan yürek bizim yüreğimiz, giden canlar bizim. Bu oyuna bir son vermek, özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunan insanların sorumluluğunda.

Bu anlamda ilk çalışma olması hasebiyle Başkanlığı, alt komisyon başkanını, emeği geçen bütün arkadaşları kutluyorum. Bir fotoğrafımızı önümüze koyup, eskiden “Şapkamızı önümüze koymak.” derlerdi ya artık fotoğrafımızı önümüze koyup, ne oldu, ne bitti bir hesabımızı yapmamızın, eksikliği de olsa, gediği de olsa doğru bir çalışma olduğunu düşünüyorum. Yüzyıldır yapılan yanlışların, haksızlıkların, inkârların, yok saymaların artık bir son bulması gerektiğini düşünüyorum.

Psikologların değerlendirmelerine göre, bir insanın kişiliğini oluşturan 2 tane faktör vardır. Biri dindir, biri dildir. İsterseniz resmî ideoloji deyin, isterseniz devletin içinde konuşlanmış bir kesim deyin, 76 milyonun diliyle de uğraştı, diniyle de uğraştı. Artık bir restorasyon, bir tamirat, bir gönülleri yeniden inşa süreci olduğunu görüyoruz.

İnşallah bu raporlara katkı verecek son iki cümleyle bitirmek istiyorum. Bu sorunu çözebilecek vizyonu olan, iradesi olan, imkânı olan, kudreti olan herkese çağırıda bulunuyorum. Lütfen, herkes elini taşın altına koysun. Bu iş birilerine havale edilecek bir iş değil, hepimizin beraber yükleneyeceği bir iş. Her birimizin üç sorumluluğu olduğunu düşünüyorum. Biri Allah'a karşı olan sorumluluğumuz, biri halka karşı olan sorumluluğumuz, diğeri topluma karşı olan sorumluluğumuzdur. Bir damla suyu olup şu yangının üzerine atmayanın bu üç noktada da affının zor olduğunu düşünüyorum. Herkesin süreci sabote edecek söylemlerden, eylemlerden kaçınmasını istirham ediyorum. Raporun soruna ışık tuttuğunu görüyorum ve çözüme bir katkı olacağına inanarak hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, saat 14.30' da toplanmak üzere toplantıya ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.03

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.33

BAŞKAN: Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Naci BOSTANCI (Amasya)

SÖZCÜ: Yalçın AKDOĞAN (Ankara)

KÂTİP: Yusuf HALAÇOĞLU (Kayseri)

-----0-----

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, toplantımızı açıyorum.

İlk söz, Sayın Ertuğrul Kürkcü'nün.

Buyurun.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) - Sayın Başkan, ister istemez tartışma sırasında yapılan kimi atıflar dolayısıyla bir cevap mecburiyeti doğdu.

Birincisi, bu Ülker Hanım'ın sözleri. Tabii, ben Ülker Hanım ne zaman konuşsa aslında kendimi bir müzeyi ziyaret ediyormuş gibi hissediyorum, milliyetçiliğin tarih öncesi müzesi ama gene de edilen laflar edilmemiş sayılamaz. O nedenle, bu birincisi, isyan bahsi... Doğrusunu isterseniz, isyanın kendisi devlete herhangi bir biçimde isyancılar karşısında teröristlere göre daha müsamahakâr davranma sorumluluğu yüklemeye. Bu ayrımın anlaşılmadığını ben düşünüyorum ama ister istemez bu fikirlerin uyanışı şununla ilgilidir: "İsyan" dediğiniz şeyin arkasında köklü sebepler vardır, buna dikkat çekmektir bizim söylediğimiz. Bu her ikisi bakımından devletin güvenlik sorumlulukları birbirinden farklı değil. O yüzden, biz kimseye "Şöyle yap, böyle yap." demiyoruz. Meseleyi anlamak bakımından neyle yüz yüze kaldığımızı görmek.

Şimdi, buna karşılık hak aramanın "şöyle mi, böyle mi" olacağı şeklindeki itirazlar da yersiz çünkü eğer hak aramanın başka yolları olmuş olsaydı, bugüne kadar Türkiye kurulduğundan beri 30'a yakın isyanla karşı karşıya kalmış olmazdı. Belli ki kökte yatan bir sebep var. O yüzden "Kürt kardeşlerimizi çok severiz, onlarla zaten hep beraberiz." Bu edebiyatın bir karşılığı olsa, Meclisin gündemine bizzat iktidar partisi Dersim isyanına karşı girişilmiş bulunan kıtalin belgeleriyle, dosyalarıyla gelmez. Kendi kendini çürüten iddialar bunlar. O yüzden, bu bakımdan bir kere ne dediğimizin anlaşılması lazım.

İkinci nokta "Bu memleketi 30 parçaya bölecekler." rivayeti. Birincisi, bu memleketi şu ana kadar bölme yönünde en çok kendisine güç vehmedilen isyan gücü aslında memleketi bölmek değil, burada bir "ortak vatan, ortak yaşam, ortak ulus kurma" diye bir stratejiyle son beş yıldır tartışıyor, Hükümetle görüşmeler yürütüyor. Dolayısıyla Türkiye'nin gündeminde "bölünme" diye bir şey olmadığı gibi, bizim savunageldiğimiz demokratik özerklik projesi de Türkiye'nin var olan sınırları içerisinde bölgesel yönetimler vasıtasıyla merkezî otoritenin gücünün ve yetkisinin toplumla, halkla paylaşılmasına yönelik bir düzenleme önerisidir. Tıpkı Türkiye'nin var olan vilayet sayısını ben ilkokul öğrencisiyken 67 olan sayısı 81'e çıktığında Türkiye nasıl bölünüp parçalanmış olmuyorsa, bu vilayetleri bölge idareleri altında toplama yönündeki öneriler dolayısıyla hiç parçalanmış olmaz. Bu tür tartışmaları hemen "bölme, parçalama, memlekete ihanet, vatana karşı hıyanet" tezleriyle karşılamak doğrusu artık bu Meclis altında da bence müsamahayla karşılanacak şeyler değil. Her lafın karşısında bir "vatana hıyanet" lafıyla terbiye edilecek değiliz. Burası herkesin vatani. Kimin ne kadar sadık olduğu da bahsi değildir. Eğer bu bahisten hareketle tartışacaksak bütün bu emperyalizm korkulukları da bize sökmez. "Emperyalizm" dediğiniz şey NATO'dur, Amerika Birleşik Devletleri'yle ortaklıklardır, Batı'nın gelişmiş kapitalist ülkeleri ve onların menfaatleridir. Hem onlarla ortaklık güdeceksiniz, Avrupa Birliğine girmek isteyeceksiniz hem NATO şemsiyesi altında Türkiye'ye yeni füze bataryaları getireceksiniz, bütün bunları güden bir siyasetin içerisinde konuşacaksınız hem de kalkıp Türkiye'de yerel özerklik reformu teklif edenlere de hıyanetten söz edeceksiniz. Bu laflara karnımız tok. Bence bütün bu tartışma üslubu, tartışma stili son bulmalı ve ne dediğimizi anlamalıyız. Ben bu açıdan bu sözleri sahibine iade ediyorum.

İkinci nokta da, Sayın Metiner'in sözlerinde ifadesini bulan iki şeye ilişkin bir düzeltme gereğidir. Şimdi, bir hareket sosyalistlerin önderliğindedir diye kimi ulusal ya da toplumsal davaları gütmüyor olmak zorunda değil. Örneğin –geçen sefer de bu örneği vermiştim- Vietnam'da, Amerikan işgaline karşı Vietnam millî kurtuluşu için mücadelenin başını komünistler çekiyordu. Cezayir

ulusal kurtuluşunun başını sosyalistler çekti. Bu onları bir millî dava güdemez hâle getirmedi. O nedenle, milliyetçi olmadıkları için insanların büyük ulusal davalar için sözcü olamayacakları doğru sayılmaz.

İkincisi, PKK'nin yönelişlerinde kabahati Apocu Türklere bulmak da bence çok olayın gerçekliğini aydınlatmaz çünkü bir elin parmakları kadardır binlerce insanın hayatının söz konusu olduğu yerde Türk kökenli, Türkçe konuşan, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının varlığı. Bunlar, genel olarak sempati duyulan davalara kendisini adamakla ilgili enternasyonalist yönelişlerdir, bir şey ifade etmez. Bunlar davanın karakteristiği hakkında bir fikir vermez. Ona bakarsanız Türklere Filistin davasında da çarpıştılar. Orada hayatlarını kaybeden pek çok Dev-Gençli var, İslami hareketten insanlar var. Bu, ona benzer, "Filistin davasını Türklere yönetiyor." demeye benzer. Olayın kendi gerçekliği içerisinde görülmesi icap eder. Bu açıdan bence bu iki noktanın düzeltilmesine gerek var. Yani bu zahirî görüntülere bakarak isyanın sebepleri, mahiyeti ve önderliği hakkında bir fikir üretmek mümkün değil.

Bu düzeltmelerin kayda geçmesini rica ediyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz.

Sayın Halaçoğlu...

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, burada, tabii ki meselenin "isyan" veyahut da "terör" olup olmamasına bakmaksızın şu maddeleri sizlerin dikkatine sunmak istiyorum: 25611 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ikinci kitap, birinci kısım, birinci bölümde yer alan "İnsanlığa karşı suçlar" başlığı altındaki 76'ncı madde de "Bir planın icrası suretiyle, millî, etnik, ırkî veya dinî bir grubun tamamen veya kısmen yok edilmesi maksadıyla, bu grupların üyelerine karşı kasten öldürme işlemlerinin soykırım suçunu oluşturacağı." 77'nci maddede ise "Siyasal, felsefî, ırkî veya dinî saiklerle toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistemli olarak kasten adam öldürülmesinin insanlığa karşı suç oluşturacağı" ve her iki suç için de zaman aşımının işlemeyeceği maddesi yer alıyor.

Şimdi, taslak raporun başında bunlar açık ve net şekilde ortaya konmuş. Terörün tanımı de yapılmış ve "Terörün tedhiş ve dehşet yaratma amacı terörizmin özgün yönünü oluşturmaktadır. Terörizmin mağdurları birey olarak hedef alınmamış veya tesadüfi olarak ya da sembol olarak seçilmişlerdir." şeklinde devam ediyor. Yani şimdi terörün tanımı çok açık bir şekilde ifade edilmiş ve 77'nci maddeye de son derece büyük bir uygunluk gösteriyor.

Şimdi, bu çerçevede içerisinde değerlendirdiğimiz zaman konunun, dağa çıkmış, eline silah almış olan insanların bir hukuki dayanak noktası ile dağa çıktıklarını söylememiz söz konusu değil. Bunun ismine "isyan" deseniz de, "terör" deseniz de değişen bir şey yok. İşlenen suçun niteliği nerede olursa olsun insanlığa karşı işlenmiş suçtur çünkü hiç ama hiç taraf olmayan insanların herhangi bir plan dâhilinde bile olmaksızın bir yerde bomba patlatılarak veya bir aracı havaya uçurularak öldürülmesi sonucu meydana gelmiş birçok örnekleriyle birlikte ki bunlar kendi ağızlarından da, her yerde de ortaya konmuş suçlar vardır. Yok efendim, bunun ne kadarını devlet yapıp yapmadığı meselesi tamamen farklı bir şeydir. PKK bunu yapmış mıdır, yapmamış mıdır? Yapmıştır. Öyleyse bunu siz terör dışında, insanlığa karşı işlenmiş suç dışında düşünmeniz mümkün değildir.

Şimdi, PKK Kürt hadisesi midir, Kürtlerin hakkını savunan bir şekilde mi ortaya çıkmıştır? Bana göre kesinlikle alakası yok. Yani Kürtlerin hakkını savunan veya haklarını savunmak için dağa çıkmış olarak nitelendirilmesi mümkün değil. Kaldı ki bir hak savunmak için de eline silah alıp hiç suçsuz insanları öldürme hakkını da hiçbir hukuk kimseye vermez. Dolayısıyla bunun o şekilde bile nitelendirilmesi söz konusu değil. Yani Apo'nun kendisi de Kürtçe konuşmuyor ve Kürtçe bilmediği gibi zaten Kürt değil ama burada şunu söyleyeyim: Apocu Türklere... Vallahi ben çok şaşırdım, Apocu Türklere...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Ertuğrul Kürkcü şaşırmadı.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Şundan dolayı şaşırdım: "Apocu Türklere" kelimesine çok şaşırdım. Şimdi, eğer Apocu Türklere varsa... Şimdi, Abdullah Öcalan'la görüşülürken kim için görüşülüyor? O zaman "Kürt sorununu çözmeye kalkışıyoruz." diyorsunuz. Yani burada bir terslik yok mu, bir tenakuz yok mu? Yani Apocu Türklere kim yani, örnek verin. Yani Suriye'den gelenler mi, Irak'tan gelenler mi, İran'dan gelenler mi, Türkiye'nin içerisindeki kimler?

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Sen espriyi anlamadın.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Ben anladım, anladım espriyi. Yok, espriyi de biliyorum, kimlerin olduğunu...

Yani Ertuğrul Kürkcü mü veya?

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Apo Dev-Gençliydi.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Yok, hayır, Metin Bey'e karşı söylüyorum şimdi.

Yani bu mu? DHKP-C ile PKK aynı yerde değil, onların durumu farklı, DHKP-C'liler tamamen farklı, Hizbullah tamamen farklı, PKK tamamen farklı. Yani doğrusunu isterseniz bu "Apocu Türkler" tabiri benim çok garibime gitti. Yani o zaman PKK hareketinin başında bulunan kişi Kürt meselesi için Türkleri mi kullanıyor veya Türklerin haklarını mı savunmaya çalışıyor? Yani burada birçok garip bir durum ortaya çıkıyor. Dolayısıyla bunların değerlendirmesini öylesine değil ama şöyle yapmamız lazım: Bir, herkesin kabul edeceği "PKK terör örgütü" diye bir örgüt vardır. Ertuğrul Bey istediği kadar buna "İsyan ediliyor." desin. İsyan ediyorlarsa o zaman Irak'tan, Suriye'den ve İran'dan gelenleri de katacak olursak bunların içerisine bu isyan uluslararası Türkiye'ye karşı bir isyan niteliği mi taşıyor o zaman?

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Bir de egemen devletlere isyan ediyorlar.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Bakın, öyle değil.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Öyle. Suriye'yi de ekle, Irak'ı da ekle.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Geçmiş dönemde de Ertuğrul Bey çok iyi biliyorsunuz ki Kürt Teali Cemiyeti, ondan sonra İngiliz Muhipler Cemiyeti, bunun gibi tarihte cemiyetler var. Bunları kimin kullandıkları ve ne yapmak istediklerini hepimiz çok iyi ve net şekilde biliyoruz. Şimdi, burada PKK terör örgütünü tek başına düşünmeniz mümkün değil. Bunun içerisinde başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, İsrail'den Avrupa devletlerine kadar hepsi var.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – TC'nin içinde yok mu?

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Ya, TC'nin içerisinde de vardı. Yapılan zaten yanlışlar bizi buraya da getirdi, onu da ben söyleyeyim. Yani Kenan Evren'in ihtilali aslında bu işin en baştan müsebbibidir, tamam mı? Dolayısıyla buradan başlıyor. Yani Kürtçenin yasaklanması, bilmem ne, buna benzer kart kurt meseleleri hepsi onların döneminde çıkmış hadiseler. Yoksa ben tarihçi olarak hiçbir zaman "kart kurt" demedim. Hatta 80 yılında Tarih Kurumuna doktora tezimi baskı için verdiğimde -Osmanlı İmparatorluğunun iskân politikası ve aşiretlerin isyanı- orada "Kürt aşiretleri" geçiyor diye benden "Kürt" kelimelerini çıkarmamı istediler. Ben de çıkarmadım "Bu bir gerçektir, var bunlar, tarihte geçiyor, ben bunları çıkaramam." dedim. Epeyce bir münakaşadan sonra, bir sene epeyce bir şeyden sonra basılma kararı alındı.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Siz de Kürt meselesinin mağdurusunuz.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Kürt meselesinin değil, bakın, Evren'in mağduruym, yanlış anlamayın. Evren'in ortaya çıkardığı, toplumun direnç gücünü kırdığı farklı bir mecraya Türkiye'nin çekildiği bir dönemi yaşadık Evren ihtilaliyle. Şimdi, bunu bu şekliyle alın. Kürt meselesini değil, Kürt meselesiyle alakası yok. Kürt meselesini ortaya çıkaran bana göre Evren'in ihtilalidir ve Evren'in kendisidir.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Evren'in tavrı da Kürt meselesi bağlamında bir parça değil mi?

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Dolayısıyla ben bunu değişik bir biçimde ele alıyorum.

Şimdi, kim ne derse desin, PKK cebir uyguluyor mu? Uyguluyor. Haraç alıyor mu, topluyor mu insanlardan? Alıyor. Baskıyla onları konuşturmuyor mu? Konuşturmuyor. Bunun en basit örnekleri burada içimizdeki insanların da verdikleri örnekler de var. İnsanları suçlu suçsuz ayırt etmeksizin köyler basarak öldürdü mü? Öldürdü. Bu da bir gerçek mi? Gerçek. Bütün bunlar neye giriyor? Bütün bunlar, hem ceza kanunlarına göre hem uluslararası sözleşmelere göre terör grubuna giriyor.

BAŞKAN – Hocam, toparlayın ya. Bu ikinci söz.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Toparlıyorum.

Öyleyse, terör grubuna girdiğine göre o zaman bizim burada terörü 77'nci maddede de biçimini bulan bir şekilde tanımlamamız gerekiyor. Eğer, biz, doğru bir yere götürmek istiyorsak, kardeşim, kimse birine "Eline silah al da, dağa çık." dememiş ama kendiliğinden çıkmış insanlar varsa, çocuklarını kaçırmışlar, bilmem ne yapmışlarsa, zorlamışlarsa, bunlar o çocukların suçu değil tabii ki ama terör örgütünü siz bir şekilde hukukileştiremezsiniz veyahut da suçsuz hâle getiremezsiniz ne yaparsanız yapın. Burada rapor zaten başlangıcıyla bu son şeyi birbiriyle de tenakuza düşüyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

Evet, son sözleri alıyorum artık.

Sayın Metiner...

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Şimdi, ben Ankara Milletvekilimiz Ülker Güzel Hanım'ın yaklaşımından son derece rahatsızlık duydum. Onu belirteyim. Aynı partide olmamız... Keşke olsaydı, yüzüne karşı söylemek isterdim. Bu bizim şahsen Sayın

Başbakanımızın, partimizin benimsemiş olduğuna inandığım üslupla, dille, anlayışla bağdaşmıyor. Kim bu sözlerimi nasıl anlıyorsa anlasın. Eğer, biz, inkâr, asimilasyon ve ret politikalarını tarihe uğurladığımızı söylüyorsak...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – İyi insan sözün üstüne gelir. Ülker Hanım, tam da Mehmet Bey sizden bahsediyordu.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – O zaman tekrar edeyim, yüzünüze karşı söyleyeyim.

Ülker Hanım'ın söyledikleri beni son derece üzdü, rahatsız etti doğrusu. Bu dili çok sorunlu bir dil olarak görüyorum, bize ait bir değil bu. Bu coğrafyada farklılıklarımızla birlikte bizi bir arada tutacak bir dil değil, bölünme paranoyası üzerinden eski ezberleri çağrıştıran bir dil, çok milliyetçi bir dil. Ben, Türkiye milliyetçiliğine karşı olan bir insan değilim ama her türlü etnik milliyetçiliğe, adında Türk olsun, Kürt olsun, Arap olsun, karşı olan bir AK PARTİ'li milletvekiliyim. Dolayısıyla bir yanda Sayın Başbakanımız çıkıp söylüyorlar, biz de göğsümüzü gere gere söylüyoruz: Bu ülkede Kürtlere ayrımcılık yapılmıştır. Devlet düzeyinde, paradigmal düzeyde ayrımcılık yapılmıştır; ötekileştirilmiştir, dışlanmışlardır; baskıya, zulme maruz bırakılmışlardır ve bütün bunların formülasyonu da ret, inkâr ve asimilasyon politikalarıdır. Biz, bir yanda ret, inkâr, asimilasyon politikalarını tarihe uğurladığımızı söylerken, öbür yanda bu ülkedeki Kürtlerin hiçbir şekilde ayrımcılığa maruz kalmadığını söylersek, bence kendi söylemlerimizle çelişmiş oluruz.

Ben, iyi niyetinden bağımsız böyle bir konuşma yapmış olmasından dolayı şahsen rahatsız oldum. Bunu çok açık yüreklilikle belirtiyim. Bir MHP milletvekili bunu söyleseydi zinhar rahatsız olmazdım ama...

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Neden?

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Yani MHP'nin milliyetçiliği bu tür söylemlerle örülür bir milliyetçilik...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hayır, rahatsız olmasını mı bekliyorsun? Ne güzel "Rahatsız olmazdım." diyor Yusuf Hoca'm.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Dolayısıyla Ülker Hanım'ın söyledikleri de bölünme paranoyası üzerinden şekillenen eski ezberleri çağrıştırıyor. Ben, bu ülkede Türklerin gayriekseriyetinin bölünmek isteğine sıcak baktığı kanaatinde değilim, tam tersine...

BAŞKAN – Anketler tersini söylüyor zaten. Yani Kürtler daha fazla bölünmeye karşı olduklarını söylüyorlar.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Bir de çok şiddet ve çok hiddet dili gördüm. Çok korktum birden bire yani karşımda cebur bir devlet anlayışı var gibi. "Türk şamarı..." Bu dil İslami inancımızla bağdaşan bir dil değil, beni başışlayınız. Ne kimsenin bir diğerinin başına Türk şamarı indirmesine ne Kürt şamarı indirmesine ne de Arap şamarı indirmesine taraftar olmayan bir partiyiz. Hangi halkın üzerinde hangi halkın şamarı varsa o şamarı ortadan kaldırmak için mücadele eden bir partiyiz. Ben AK PARTİ'yi böyle bilirim. Başbakanımızın söylemlerinden bunu biliyorum. Dolayısıyla ben çok etnisite üzerinden yapılan...

Burada şeye girmek istemiyorum: Yani Türklük bir etnisite midir, kültürel bir tanımlama mıdır, buna hiç girmeye gerek yok. O zaman aynı şeyi Kürtler için de söylerler, Araplar için de söylerler. Yani Türkler Allah'ın yaratmış olduğu mümtaz, ayrıcalıklı bir halk mıdır ki bütün iyi ve güzel sıfatlar onlara ait olsun? Ama Kürtler, Araplar söz konusu olduğunda onlar da sadece ve münhasıran etnik bir topluluk olsun. Bu, Birgül Ayman Güler'in savunacağı bir görüş olabilir. Başkalarını etnik topluluklar, aşiret, kabile toplulukları ama Türkleri de ulus olarak tanımlayan, etnik sosyolojiye ait sorunlu kavramlar olabilir. Bunun AK PARTİ'nin dili olmadığı, son derece sorunlu bir milliyetçi dil olduğunu söylemek istiyorum. Ülker Abla beni başışlasınlar, hele hele "Türk şamarı" gibi laflar beni son derece rahatsız etti.

BAŞKAN – Evet, sona yaklaşıyoruz. Yavaş yavaş toparlayın.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Bitiriyorum.

Ertuğrul Kürkcü, ya beni dinlemiyor ya da bana bir şekilde cevap verme ihtiyacı hissediyor.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Dinliyorum.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Ben sosyalistlerin, herhangi bir halkın özgürlük mücadelesine öncülük etmeyeceklerini söylemedim. Bunu söyleyecek kadar da tarihten, bilmem şeyden yoksun bir insan değilim. Cezayir'de de sosyalistlerin ne yaptığını bilirim, Filistin'deki harekete sundukları katkıyı da bilirim. Ben şunu söylüyorum: PKK pür bir milliyetçi örgüt değildir diyorum, pür bir Kürt örgütü değildir diyorum. Bunu kendisi de biliyor zaten. Eğer PKK münhasıran Kürt sorununun çözümünü önemseyen ve Kürtlüğü önemseyen bir parti olsaydı, kendine uygun bir Kürt yaratmak isteyen, o jakoben, Kemalist paradigmayı aynen esas almazdı. Kendinden farklı düşünen her Kürt'ü imha edilmesi gereken bir düşman olarak görmezdi. Hiçbir milliyetçi örgüt kendinden farklı düşündüğü için,

kendi ırkından, milliyetinden olan insanları düşman kabul etmez. Tam tersine onun yaşam tarzına bakmaz, dinine, milliyetine, mezhebine bakmaz...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – “...”^(x) ne diyeceksin Irak'ta, Talabani, Barzani arasında?

MEHMET METİNER (Adıyaman) – O iktidar kavgasıdır o.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Ee, hani kesinlikle yapmazdı?

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Bakınız, hayır, ben “İktidar kavgasıdır.” diyorum. PKK da iktidar kavgası veren bir örgüttür. Eğer öyle olmamış olsaydı “Bu sorun bana rağmen çözülüyorsa çözün, benim artık varlık nedenim ortadan kalkmıştır.” demesi beklenirdi ama “Benimle çözmezseniz, beni muhatap alarak çözmezseniz, hele hele bana iktidar vererek bunu çözmezseniz size çözdürmem.” diyen bir sekterliğin, ne milliyetçilikle alakası olabilir ne de başka bir şeyle alakası. Ben bunu anlatmaya çalışıyorum, Ertuğrul Bey Cezayir'e kadar gidiyor. Cezayir'e kadar gitmesine gerek yok.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Biraz uzaklaşınca daha iyi görürsünüz.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Bitiriyorum o zaman.

Bakınız, Türkiye'de makbul Türk yaratmak beraberinde çok ciddi sıkıntılar doğurdu. PKK makbul Kürt'ünü yaratmaya çalışıyor. Yani dönüştürmeye çalıştığı devletin paradigması kendisini dönüştürmüş durumda. Ha makbul Türk yaratmaya çalışmışsın, ha makbul Kürt yaratmaya çalışmışsın, ha Türk ulus devleti üzerinden bir ayrımcılık, baskı sistemi ortaya çıkartmışsın, ha Kürt ulus devleti. Ben Kürt sorununu bir devlet sorunu olarak görmüyorum, bir uluslaşma sorunu olarak görmüyorum. Etnik sosyolojiye ait bütün bu sorunlu kavramların elimizin tersiyle itilmesi gerektiğine inanıyorum. Ülker Abla'ya da o yüzden teşekkür ettim. O Kürt anneyle kendisini hiç anlamadıkları dilde buluşturan o yürek dilini, bize ait olan dili önemsiyorum. Herkesin hür ve eşit yaşayabileceği bir Türkiye Cumhuriyeti devleti neyimize yetmiyor? Kim başka türlü bizi ayrıştırırsa bence AK PARTİ'nin felsefesine de uygun hareket etmemiş olur, bu coğrafyanın ruhunu doğru okumamış olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şimdi, sona doğru yaklaştığımızı söylemiştim.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – “Apocu Türkler” konusunda da en iyi örnek Ertuğrul Kürkcü'dür, o anladı ne dediğimi.

BAŞKAN – Ülker Hanım'a kısa bir söz vereceğim. Ondan sonra Oya Hanım ve Naci Bey'le bitiriyoruz.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Ben kendi fikrime sahibim. Böyle bir konuyu, bu yakıştırmayı da haksızlık olarak görüyorum. Böyle yapmayın.

BAŞKAN – Peki, Ülker Hanım, buyurun.

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle şunu ifade edeyim ki biraz önce sayın arkadaşımın söylemiş olduğu son cümlelere bütün kalbimle katılıyorum. Ben birinci konuşmamda gerçekten anladığınız o yürekte anlaşılmayı aynen savunuyorum. Benim üzerinde durduğum konu PKK terörünü ve bu ülkeyi her türlü etnik grubuyla ayırmaya çalışan, parçalamaya çalışan zihniyete karşıdır. Ben bunu demek istedim. Sizin her zaman Kürt kardeşlerim, anam, babam, her türlü diğer etnik grupta -şimdi hiç saymaya gerek yok- biz bir mozaik olduk, bir millet olduk. O attığımız şamarları birlikte attık birliğimizi parçalayan ülkelere. Bunu demek istedim.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – “Türk şamarı” deme.

ÜLKER GÜZEL (Ankara) - Artık o benim içimden gelen bir ifade. Onun için, yoksa kalbimiz, yüreğimiz, cesaretimiz hepsi birdir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Oya Eronat, buyurun.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; önce şu bir yıldan fazla bir süre içinde yaptığımız çalışma için herkese teşekkür ediyorum.

Benim için çok önemli bir rapor. Bu masa etrafındaki konuşmalardan açıkçası bugün çok hoşnut olmadım. Hani, biz, bir İnsan Hakları Komisyonuyuz. Kürt meselesiyle ilgili televizyonlarda şu son on yıldır -ondan önce pek kimse konuşamazdı- artık konuşulmayan hiçbir şey kalmadı diye düşünüyorum. Biz burada başka bir şey için toplanmış olmalıyız. Evet, bu rapor, neticede Kürt meselesinin sonucunda yaşanan acıları anlatan bir rapor ama burada, bu raporda insanlık her şeyin önünde gibi geliyor. Bu raporun

(x) Bu bölümde Hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

içinde sivil acılar var, işkence yapılarak öldürülen insanlar var, bombada öldürülen insanlar var, çocukların duyguları var, annelerin duyguları var, babaların duyguları var bu raporda. Biz bunlardan hiç bahsetmiyoruz yani. Bu ne ya? Herkes “benim lafım senin lafından üsttedir” derdine düşmüş.

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Acılarımızı mutlaka paylaşmamız gerekiyor. Haklısınız.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Bu Komisyon bana terapi gibi geldi. Ben –çok özür diliyorum- babaları dinlediğim zaman kendi acımı, o da yaşamış, biz birbirimizin gözünden teselliler bulduk.

Burada farklı bir şey çıkmalıydı. Ben çok üzülüyorum. Sürekli işte bu Kürt meselesidir, şu şudur, bu budur. Mehmet Ağabey yanlış anlama, lafım sana tam değil ama. Başka şeyler konuşmalıydık. Muhalefetiyle iktidarıyla biz burada tek parça olmalıydık. Ben bunu bekliyordum ve söz almak da istemedim açıkçası. Çünkü o kadar üzülüm ki.

Burada, babasından harçlık alamadığı için nasıl bir duygu olduğunu bilmeyen genç kızları dinledik. Ben doğuda bir insanı dinledim. Ne dedi biliyor musunuz? Dedi ki: “Kürtler kan davası güden insanlardır.” Tam cümle böyle olmasa bile. “Ama biz kan davası istemiyoruz. Bu işi bitirin.” dedi.

5.557 sivil kaybetmişiz. Bunlardan biri de benim evladım ama ben kavgada yumruk sayılmasın diyorum. Benim çocuğum öldü, onlardan da ölsün demiyorum.

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Biz gayet iyi anlıyoruz arkadaşımızın acısını ve saygıyla karşılıyoruz.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ama biraz herkes elini taşın altına koysun. Yani bu işi bitirmek için ne yapabiliriz? İşte, o isteyerek dağa çıktı... Evet, isteyerek dağa çıktı. Ama çıkan çocuklar da var. Şimdi kimse kimseyi artık ötelemesin. Beraber yaşayacaksak senden bu kadar gitti, benden bu kadar gitti, yok bu böyleydi şu şöyleydi... Yani anlıyorum ki biz bu raporu ya okumamışız ya da bir şey anlamamışız ya da hırslarımız anladıklarımızın önüne geçiyor.

Ben diyorum ki: Şu tuzu kuru olanlar fazla yorum yapmasın. Bu işi evlat kaybeden insanlara, kardeş kaybeden insanlara bıraksanız, bu iş daha çabuk çözülecek.

Ben seçim zamanı kapı arkalarında evladını dağda kaybeden insanlarla da karşılaştım. Empati kurabiliyoruz biz. İntikam hisleri yok. Niye yok biliyor musunuz? Acılar o kadar büyük ki, şu yürekte başka bir duyguya yer kalmıyor ve başkası yaşamсын istiyorsunuz.

Bu rapordan bu çıkmamalıydı yani. Biz bunu konuşmamalıydık. Partiler üstü olmalıydı bu Komisyon. İnsan hakları her yerde aynı. Yaşama hakkı, konuşma hakkı, hukuki haklar...

Herhâlde anlaşıldı.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz.

Sayın Naci Bostancı...

Toparlarsanız Hocam, artık oylamaya geçeceğiz.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Çok teşekkürler.

Oya Hanım'ın bu duyarlı konuşmasından sonra soğukkanlı bir şekilde konuşmanın zorluğunu takdir edersiniz ama hayat esasen bu soğukkanlı alandaki dinamikler üzerine yürüyor. Kalbimizle birlikte aklımız muhakkak. Bunların arasına bir sınır çekemiyoruz. Bütün bu tartışmalar tarihsel müktesebat içinde de vardı, yarın da olacak. Önemli olan, buradaki insan hikâyelerinin bize verdiği bir fikir, bir anlayış, bir duygu. Hakikaten duygu olmaksızın hiçbir şey olmaz. Arkasında duygunun olmadığı hiçbir siyasal projenin de başarılı olmasını beklemiyorum. Bugün Türkiye'de “millî bütünleşme” deniliyor ya, bu, aslında sürekli güncellenmesi gereken bir şeydir. Bunu yeniden başarma hususunda çabalar gösterilirken bunun arkasına o duyarlılığın da konulması lazım. Sadece rasyonel, böyle bir puzzle'ın parçalarını bir araya getiriyoymuş gibi hendeseye, matematiğe ait bir dille bu işleri çözemeyeceğimiz açık. O duyarlılığın belki bir parçasını oluşturuyor bizim raporumuz. Zannediyorum bunu da heyet gayet iyi anladı, okuyan arkadaşlar, buradaki arkadaşlar. Ama bu diğer meseleleri konuşmaktan elbette bizi varestede tutmaz. Onlar sürekli olarak karşımızda olan, rasyonel bir şekilde konuşmamız, değerlendirmemiz gereken mevzular.

Ben öncelikle Latinlerin bir lafı var, “Tanımlamak tehlikelidir.” derler. Hakikaten zordur tanımlamak. Tanımlamaya kalkıştığınızda politik pozisyonlara, ideolojilere göre o tanımlar değişir, kavramlar değişir. “Adlandırma önemli” denildi. Adlandırma siyasettir zaten. Siz adlandırmayla birlikte bir siyasal projeyi dillendirirsiniz. Bu sizin ideolojilerden, siyasetten varestede bir şekilde objektif hakikati dile getirdiğiniz anlamına gelmez. Ama bu kadar da göreceli değildir. Kendinizi nasıl tahkim ettiğiniz, diskurunuzu

nasıl oluşturduğunuz, kavramlara nasıl meşruiyet kazandırdığınız mühim bir mevzudur. Kavramlara ilişkin tartışmaları böyle bir arka plan çerçevesinde görmek lazım.

Her şeyden önce bu çalışma sınırlılıklar içeren bir çalışma. İster istemez öyledir. Derler ki: “Bir nehrin de nehir olabilmesi için iki sınırı olması gerekir.” Bir çalışmanın da ortaya konulabilmesi için sayfa adedi, belli kelime sayısı, fiziki bir mevcudiyeti yani sınırlılığı olması lazım.

Elbette bütün eleştiriler çok saygıdeğerdir. Özellikle analitik bir şekilde dile getirilen eleştirileri nerede ve nasıl olduğuna bakmaksızın, ne söylediğine bakmaksızın çok değerli görüyorum. Bunlara değerli olması için illa da katılmamız gerekmiyor, farklı değerlendirmeler, analitik bir muhakeme çerçevesinde ifade ediliyor ve bu çalışmaya katkı sağlıyorsa hepimizin nezdinde de değerli olduğunu düşünüyorum. Ama sınırlılığa ilişkin “şunlar da olsaydı” şeklindeki temennileri iyi niyetli fakat çalışmanın içeriğiyle alakasını kurmakta zorlandığımız hususlar olarak gördük yazarken de. Bu çerçevede daha ziyade otuz yıllık terör ve onun ekseninde Kürt meselesi bağlamında gördük. Borges’in “Kum Kitabı” diye bir hikâyesi vardır. Okumayanlar okuyabilirler. Kum Kitabı sürreal bir kitaptır, ince bir kitaptır ama her defasında açtığınızda size dünyaya ilişkin farklı bir bilgiyi verir. Sonsuz bir kitaptır. Bir bakıma kutsal kitaptır. Bizim sınırlı çalışmamızın, bir alt komisyon raporunun Kum Kitabı olmasını arkadaşlar beklemesinler. Kendi sınırlılıkları içerisinde bir çalışma olarak görmek lazım.

Alt komisyondaki toplantıda da Ertuğrul Bey’le bu “isyan” meselesi, “terör” meselesini tartışmıştık. Aslında orada da ifade etmiştim, belki toparlamak babından iki cümleyle söyleyeyim: Siyaset biliminde de bu “isyan” meselesi konuşulur tartışılır. Tarihsel süreç içerisinde hangi isyanların haklı olabileceği, insanlığın ortak mirası ve referansları bakımından haklı olabileceğine ilişkin değerlendirmeler de vardır. Fakat siyaset marifetiyle başka yollar üzerinden meselelerinizi anlatabileceğiniz bir ortam söz konusuysa, olağan siyasetin mecrasında fikirlerinizi dile getirebiliyorsanız, silahlı mücadele yoluyla hak aramayı doğrusu bir bakıma onurlandıracak ve meşru gösterecek bir anlayışa benim katılmam söz konusu olmaz.

“İsyan” derken, aslında onu belli ölçüde mevcut şartlar ve zemin üzerinde haklı nedenlere dayalı bir politik hareket olarak değerlendiren bir arka mantık var. Bu mantığa katılamam. Belki kapalı ülkelerde siyasal iktidarın halkın reyleriyle değişmediği, başta diktatörlüğün olduğu, insanların hak arama yollarının kapalı bulunduğu, baştaki iktidarın seçimlerle değişmediği, kendi kararıyla istediği kadar başta kaldığı yerlerde, toplumsal realitede var olan gruplar, haklarını aramak için silahlı bir mücadeleye başvurabilirler ama Türkiye böyle bir toplum değildir. Türkiye’de iktidarlar dört yılda bir yapılan seçimlerle değişebilir, başkaları gelip gidebilir. Özellikle 1980’den sonra Türkiye demokratikleşme yolunda büyük mesafeler aldı. Hak arama yollarının açık olduğunu düşünüyorum.

Esasen PKK hareketini meşrulaştırırken 80 sonrası Diyarbakır Cezaevi, ana dile konulan yasak gibi dinamikler çok öne çıkartılıyor. Bugün bir Diyarbakır Cezaevi yok, bugün ana dile ilişkin bir yasak yok, uzun zamandır yok. Eğer bunlara dayalı olarak böyle bir meşruiyete atıfla silahlı ayaklanmayı, bu itirazı, bu terörist faaliyeti meşrulaştıracaksak, bugün kendi dinamiklerini kaybetmiş, kendi akli üstüne kapanmış bir durum söz konusudur.

Esasen silahlı mücadele, bir toplumun içerisinde ayrı bir ulus devlet kurmak için yapılır. Bu tür egemen milliyetçiliğe baş kaldıran milliyetçilikler, silahlı mücadele vasıtasıyla kendi etnik yapılarından egemen milliyetçilikten ayırarak bir ulusal bilinç doğurmak, bu bilinci de silahlı mücadelenin verdiği ayırma imkânı çerçevesinde kurmak için bir politik strateji olarak silahı kullanırlar. Ama ayrılmaya yönelik bir yaklaşımınız yoksa, böyle bir nihai hedefiniz yok ise silahlı mücadele çok ciddi handikaplar taşıyan ve bu stratejiyle de uyumlu olmayan bir yaklaşımdır. O bakımdan problemli görüyorum ve isyan değerlendirmesine katılmıyorum.

“Terörist faaliyet” olarak adlandırılacak sayısız örnek var. Bunlara ilişkin arkadaşlarım bahsettiler. Hakikaten halka, sivillere yönelik hedef gözetmeksizin yapılan eylemler var; Antep’teki bombalama var, Anafaltalar’daki bombalama var, İstanbul’da Zeytinburnu’nda yapılan bombalama var, Diyarbakır’da şu okulun önünde yapılan bombalama var. Bütün bunlara bakıldığında bunların bir isyan hareketi içerisinde mütalaa edilebilmesinin kendi diskuru içerisinde de zor olduğunu düşünürüm. Nitekim, Ertuğrul Bey, tabii bu isyan meselesinde söyledi. Cengiz Çandar’ın dağdan indirilmeye ilişkin hazırlamış olduğu TESEV raporu var. Orada da “isyan” kavramı öneriliyor olayın anlaşılması bakımından. Ama doğrusu Cengiz Çandar’ın ben kitaplarını okudum. Cengiz Bey’i çok angaje görüyorum, bu Kürt meselesine belli bir paradigma, belli bir perspektif çerçevesinde bakma açısından çok angaje görüyorum. Kendilerine göre gerekçeleri olabilir ama bu adlandırmanın böyle bir angaje durumdan kaynaklandığını düşünüyorum.

Bir diğer mesele: Uzmanların görüşlerine ilişkin belli kesimden uzmanlar dinlenmiş gibi yanlış bir intiba doğması. Yine Ertuğrul Bey bahsetti galiba. Bazı uzmanların isimlerini zikretti. Onların dışında da başkalarını da dinledik. Mesela Nadire Mater’i dinledik “Mehmet’in Kitabı”nı yazan kişiydi, keza Şanar Yundatapan’ı dinledik, Coşkun Üsterci’yi dinledik, Öztürk Türkdoğan’ı

dinledik. Bunlar da farklı çevreden insanlardı ve bunların görüşleri de raporda yer aldı. Ayrıca raporun metninin ötesinde rapora kaynaklık eden o vesikalar repertuarının içinde bütün bunlar da var. İsteyenler daha sonra yapacakları araştırmalarda kim ne demiş bütün bunlara bakabilirler.

Yusuf Bey keşke çıkmasaydı şu “düşman-suçlu” meselesine de değinmek istiyorum.

BAŞKAN – Hocam, o çok konuşuldu.

Toparlayalım Hocam.

NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, böyle yönetim devam ederse bu bitmez.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Burada yürütülen mücadelenin insaniliğine ve hukukiliğine atıf yapmak için bu ayırım dile getirilmiştir.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, raporumuz zaten kendisi çok uzun, uzun da tartıştık. Artık tartışmanın, müzakerenin sonuna geldik.

Ben, şimdi, bu raporu muhalefet şerhleriyle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Ayrıca redaksiyon yetkisi de alıyoruz tabii.

LEVENT GÖK (Ankara) – Muhalefet şerhimizi de yazıyorsunuz.

BAŞKAN – Tabii, muhalefet şerhiyle birlikte.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Şerhimi kabul ediyorum.

BAŞKAN – “Muhalefet şerhiyle birlikte” diyorum zaten.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Oy birliği olmaz. Muhalefet şerhleriyle birlikte oy birliği olmaz, yanlış.

BAŞKAN – Bir daha oyluyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Rapor kabul edilmiştir arkadaşlar, hayırlı olsun.

Şimdi, gündemin 3'üncü maddesine geçiyoruz.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemeler yapmak üzere kurulan alt komisyon tarafından İzmir ilinde gerçekleştirilen incelemeler sonucunda hazırlanan raporları görüşeceğiz.

1'inci rapor, İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü İnceleme Raporu.

Bu raporu incelemeye geçmeden önce, Mahmut Bey, siz sormuştunuz “Bu zamana kadar kaç cezaevi incelendi?” diye. 20 cezaevi incelenmiş.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hangi tarihten hangi tarihe kadar?

BAŞKAN – 2011'in... 24'üncü Dönemde.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Siz onları bir verin, ben raporlara bakayım.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Millet'in karşısında Mahmut Tanal'ı kınıyorum. Tanal'ın sekreterine ettiği lafları biz buradan duyduk. O da bir insandır, yanında çalışıyor. Elemanına sarf ettiği sözleri, davranışı kınıyorum. İnsan hakları ihlali yapmıştır.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ne sarf etmişim?

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Aynen. Orada ağladı kızcağız. Yazıklar olsun sana. Kınıyorum seni. Gerçekten kınıyorum seni.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Öyle bir şey yok ya. Uyduruyorsun ya.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Allah bir de size iktidar verse, demek ki ne yaparsınız.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yalan söylüyorsun ya. Yalan söylüyorsun resmen. Ayıp ya. Utanmıyor musun yalan söylemeye başına başına bak.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Ayıp, ayıp!

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Utanmıyor musun yalan söylemeye. Yalan söylüyorsun.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Kızcağız ağlayıp...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yalan söylüyorsun!

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Ne yalan söylüyorsun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yalan söylüyorsun.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Çok ayıp!

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, bakın, Genel Kurulu bloke ediyorsun, buradaki komisyonu bloke ediyorsun yalan söyleyerek. Ayıp ya, utanmıyor musun?

BAŞKAN – Evet, Tanal Bey, Mehmet Bey...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Öyle bir şey yok.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Hoş değil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yalan söylüyorsun.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – AK PARTİ'li vekillerden biri yapsaydı kıyamet koparırdın.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yalan söylüyorsun. Yalan söylüyorsun. İşin gücün bu hakikaten ya. Ya terbiyesizsin!

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Terbiyesiz sensin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Söylenmeyen bir şeyi söylenmiş gibi söylüyor ya.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ayıp ya!

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Rivayetleri getirme buraya, yoksa rivayet çok.

BAŞKAN – Ahmet Bey, buyurun.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Bu yasama döneminde Komisyonumuz kuruldu kurulalı birçok cezaevine gittik arkadaşlarla beraber.

Cezaevlerindeki temel amaç, gerek Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nde gerekse de 5275 sayılı Cezaevi ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'da hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumu kolaylaştırmaktır.

Şimdi, İzmir Aliğa Cezaevinde yaptığımız incelemelerle bu mevzuat hükümlerinin sadece kâğıt üzerinde değil de hakikaten uygulanmaya da geçtiğini biz orada gördük, müşahede ettik hep beraber arkadaşlarla.

Mesela orada kampüste sağlık ocağı vardı, spor salonları vardı, okuma yazma, unlu mamuller, sanatsal mozaik, cam kumlama, bilgisayar, bağlama, kaval kursu, diksiyon kursu, basketbol, voleybol, futbol yani sosyal ve kültürel bütün etkinlikler vardı. Bu da kişinin tekrar topluma kazandırılması açısından temel amaç teşkil ediyor. Dolayısıyla, tabii, mahkûmların orada şikâyetle bulunduğu konular vardı. Yine baktığımızda, bu şikâyetler, cezaevinin fiziki şartlarından dolayı değil de insan kaynaklı şikâyetlerdi yani ceza infaz koruma memurlarının şahsi konuşmalarından veyahut da mahkûmlara karşı bakış açılarından kaynaklanan şikâyetlerdi.

Zannediyoruz ki ceza infaz koruma memurlarına bu konularda seminerler vererek, onları bu konuda eğiterek cezaevindeki hükümlü ve tutukluların şikâyetleri minimuma inecektir. Daha önceki gördüğümüz cezaevlerinde eğer fiziki şartlar uygun değilse, oralarda da bu tür sıkıntılar vardı yani sosyal ve kültürel faaliyetlerin çok olduğu bir ortam yoktu. Ama İzmir Aliğa Cezaevi sosyal etkinlikleriyle tam bir rehabilitasyon merkezi gibiydi. Bunları gördük. Rapor da zaten bütün detaylarıyla arkadaşlar yazmışlar. Ben o arkadaşlara da teşekkür ediyorum.

Cezaeviyle ilgili benim söyleyeceklerim bunlar.

BAŞKAN – Evet.

Murat Bey, size de hemen bir söz vereyim isterseniz.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Evet, teşekkür ediyorum.

Gerçi ben yeni geldim. Herhâlde saat on buçuktan beri de çalışma devam ediyor. Yoğun bir çalışma. İnsan Hakları gerçekten bu dönemde ciddi manada daha fazla çalışmaya gayret ediyor ve bu dönemde 11 rapor yayınlamışız, 20 tane cezaevine gidilmiş. Eğer 23'üncü Dönemi de katarsak herhâlde 40'a yaklaştık bütün cezaevlerini, ikişer sefer gittiğimiz yerler var.

Tabii, her gittiğimiz cezaevinde bundan sonra fiziki şartların iyi olduğu gözüküyor. Bu da bizi memnun ediyor. Burada geçmiş dönemde gidip de yine İzmir Cezaevinde ziyaretlerimizde bulunduğumuzda çocuk cezaevlerinde hücre sistemi oluşturulması, grup liderliğinin oluşması yönünde rapor tanzim etmiştik. Bu rapor doğrultusunda şu anda grup liderliği oluşturulmuş ve çocuk cezaevlerinde hücre cezaevleri olmak suretiyle çocuklarımızın gece yataklarına geçtiklerinde tek başına kalabilme imkânı sağlanmıştır. Bu da arzu edilen bir sistemdi.

Çocukların eğitilmesi, rehabilite edilmesi, çocukların orada cezasını çektikten sonra topluma kazandırılması yönündeki çalışmalar, gerçekten memnuniyet verici bir noktadır. İnsan haklarına uygun, insanoğluna uygun yapılması bizi sevindiriyor.

Tabii ki, burada insanla ilgilenildiği için bazı sıkıntılar da gözlenmektedir. Bunlardan birisi hâlâ, ısrarla üzerinde durmamız gereken aramalar. Yani çıplak aramalar konusunda gerçekten oradaki idarecinin veyahut da kurumun personelinin duyarlı olması gerekir diye düşünüyorum. Her raporumuzda bunu gündeme getirmemize rağmen bu şikâyetler devam ediyor. Demek ki oradaki idarecilerin eğitimi olması, psikolojiyi bilen insanlardan oluşması, yüksekokul mezunu olmasına özen gösterilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Bu grup liderliğinde de, oraya alınacak personel gerçekten yüksekokul mezunu ve eğitici insanlardan seçildiği takdirde, ben inanıyorum ki, oradaki cezaevi şartları daha iyi bir noktaya taşınacaktır.

Yine, diğer tarafta kurumda yemeklerle ilgili şikâyetler zaman zaman gündeme geliyor yağlı olmalarından dolayı. Bunun da, tabii ki, kurum müdürlerine gerekli ikazlarda bulunuluyor ve İnsan Hakları Komisyonu olarak da raporumuza geçiyoruz. Bunun genel müdürlüğe tekrar bildirilmesinde fayda var.

Kurumda erişime sunulan televizyonlar. Bu da sevindirici. Yani toplumla iç içe olmak üzere televizyon kanallarının izlenilmesi yönünde talepleri var ve yine burada TRT'nin kanallarıyla birlikte diğer kanalların izlenmesini arzu ediyorlar. Bence de olumlu bir yaklaşımdır. Yani toplumun bütün kesimleriyle kendilerini dışlamamış olarak görmeleri ve toplumla iç içe olmaları yönünde bu taleplerinin de karşılanmasında fayda vardır.

Diğer taraftan, personel özlük haklarıyla ilgili zaman zaman şikâyetler oluyor, haklı taleplerdir. Oradaki insanlar gerçekten mahkûmlarla birlikte 24 saat beraber yaşıyorlar. Bu personelin de özlük haklarının iyileştirilmesi, daha iyileştirilmesi gerektiği kanaatini taşıyorum.

Diğer bir husus: Tabii, burada ceza infaz kurumlarındaki fiziki iyileştirmeler birer araç olup asıl amaçların mahkûmlara insan onuruna uygun bir yaşam ortamı oluşturmak gerekir. Bunun devletin bütün birimlerinin devrede olması gerekir kanaatindeyiz. Bunda da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımız, Millî Eğitim Bakanlığımız, Diyanet İşleri Başkanlığımız ve Türkiye İstatistik Kurumu gibi kurumların devreye girmek suretiyle, iş birliği yapmak suretiyle buradaki insanlarımızın rehabilite edilmesi gerektiğini düşünüyoruz ve raporumuzda buna yer verdik. Önümüzdeki dönemde de bunların göz önünde bulundurulmasında fayda var.

Gerçekten İnsan Hakları Komisyonu olarak şu ana kadar yaptığımız çalışmaların birçoğunda sevindirici olan, raporlarımızın neticelendirilmesi ve Adalet Bakanlığı Ceza İnfaz Genel Müdürlüğümüzün bunu dikkate almak suretiyle ve askerî cezaevlerinde de yaptığımız incelemelerde ve askerî cezaevlerinde de bunu göz önünde bulundurmamak suretiyle, önleyici tedbirler alınması ve raporumuzda konu edindiğimiz bölümlerin gerçekten iyileştirme yöntemine gidilmesi bizi mutlu etmektedir.

Amacımız, daha iyiyi yakalamaktır. Elbette ki sıkıntılar var mı? Var. Ama bu fiziki şartlardan kaynaklanan, ki gittiğimiz yerde, bu Şakran Cezaevinde fiziki şartlar iyi ama bazı cezaevlerinden hâlâ fiziki şartların iyi olmadığını biliyoruz. Bunların da takipçisi olacağımızı beyan ediyorum. Komisyon olarak üzerine gidiyoruz. Gerçekten Komisyondaki arkadaşlarımızın hepsi de bu konuda duyarlı yani hem alt komisyon hem İnsan Hakları Komisyonu olarak.

Bir de şöyle bir talep var, ben de bunu doğru buluyorum: Gerçi biz bu cezaevine giderken burada Türkiye Büyük Millet Meclisinden izin alarak gitmek zorunluluğumuz var. Ama bazen de yani elbette yine izin alalım ama bildirmeden, yani belli olmadan cezaevlerini tespit edip oralara gidip ziyaret etmenin belki daha faydalı olacağı kanaatleri var. Bunu da önümüzdeki dönemlerde düşünüyoruz. Bu şekildeki bir çalışma Türkiye'deki cezaevlerinin yani mahkûmlarımızın, oradaki insanların, devlete teslim olmuş, devletin hi mayesinde olan insanların insanca yaşayabilecek, insan onuruna yakışır bir tutum ve davranışta olmaları en büyük arzumuzdur diyorum.

İlk etapta söyleyeceklerim bunlardır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Nevzat Bey, buyurun.

NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, saygıdeğer arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hakikaten önemli bir hususu müzakere ediyoruz. Tabii, cezaevlerinde ya tutuklu yahut da hükümlü insanlar var. Bunlar, çocuk olabilir veya erkek veya bayan mahkûmlar olabilir ama öz itibarıyla, suç işleyen veya kendisine suç isnat edilen bir insan varlığı söz konusu.

Şimdi, buradaki temel yaklaşım şöyle: Bazen suçlar çok genel ifadelerle Ceza Kanunu' mızda belirleniyor. Yani hâkimlerin takdir yetkileri bazen çok farklı olarak cereyan edebiliyor. Çünkü bir bakıyorsunuz bir konuyla ilgili olarak savcı iddianame ortaya koyuyor, seksen dokuz yıl adamın hapsini istiyor veya yüz yirmi yıl. İşte burada avukat arkadaşlar var. Bilmem kaç yıl falan filan diye.

Sonunda bir bakıyorsunuz dava beraatla neticelenmiş. Yani şimdi bir tarafta yüz yirmi yıl, seksen yıl, doksan yıl vesaire bir tarafta beraat... Denebilir ki, efendim, o andaki cinayet olayları gibi, suçsuzluğu ispat edilir veya suçu ispat edilemedi gibi.

Şimdi, burada bir suç işlendiği zaman bunun bir güvenlik tahkikatı var. Yani ilgili güvenlik mercilerine bir şikâyetle ulaşıyor, bildiriliyor veya görgü tanıklarının ifadesi oluyor veya bir kısım kameralarla tespit ediliyor.

Şimdi, bunların bir kendiliğinden teslim olanları var, bir de yakalama süreci var. Yani yakalama süreci içerisinde başlayarak insanların hukuku doğuyor. Yani orada yakalama süreci içerisinde cereyan ederken, bir kısım yerlerde biliyoruz işte kişiyi yakalayamıyor, akrabasını getiriyor, babasını getiriyor, kardeşini getiriyor, eşini getiriyor, diğer şeyleri getiriyor. Bu insanlara bir baskı uygulanıyor. 12 Eylül döneminde de şahit oldum. Adam yakalanmış, mesela ilgili kişiyi kaçırmış, aynı şey, diyor ki, "Gel bul."

Şimdi, buradan itibaren baktığımız zaman, şimdi diyelim ki kişi çıkarıldı mahkemenin önüne, tutuklandı. Tabii, ilk önce tutuklanıyor veya tutuklanmıyor, yani yargı süreci devam ediyor. İşte her zaman konuşuluyor, Sayın Başbakan da söyledi, tutukluluk sürelerinin çok uzun olduğundan filan bahsediliyor. Bir kısım insanların tutukluluk süresi zaten ceza verilerse mahkûmiyet süresini dahi aşabiliyor.

Şimdi, tutuklu ve mahkûm, her neyse, cezaevinde olan insan, ister mahkûmiyet olarak süresini geçirsin veya tutuklu olarak, şimdi, bu insanlar nihayetinde bir hukuk devletinde toplumun yargı organına veya güvenlik mekanizmasına teslim ediliyor. Ama bunun, içeride her türlü hakkını hukukunu korumakla mükellef. Yani, bu insan bir ceza almış veya tutuklanmış, neyse, bir suçu varsa bu suçun bir karşılığı var, kişiye ne kadar ceza verilmiş? Beş sene verilmiş, on sene verilmiş, yirmi sene verilmiş, altı ay verilmiş veya daha fazla, her neyse.

Şimdi, kişi cezasını almış burada, cezanın aldığı uygulama noktasında devletin koruyucu elinin bu kişinin üzerinde olması lazım. Orada sağlık meselesi mühim, güvenlik meselesi mühim yani devletin bütün bunları, ilgili birimlerin, yargının sağlaması gerekiyor. Şöyle bir mantık kişilerde olmamalı veya oluyor: Ya zaten adam mahkûm olmuş -bu, ekonomik suç olabilir, başka bir suç olabilir- mahkûm olmuşsa ne hâli varsa görsün, oradaki cezaevi görevlileri her türlü muamelede bulunabilir, kişi aç bırakılabilir, hücre hapsi verilebilir, diğer şeyler verilebilir. Tabii ki, cezaevinin bir yönetmeliği filan var, ona göre bir kısım şeyleri kişi hak ediyorsa verilebilir ama oradaki mahkûm olan, tutuklanmış olan her kişi mutlaka istediğini oradaki insanların yapabileceği bir noktada.. Hatta olağanüstü dönemlerden filan bahsetmiyorum, 12 Eylül, ona benzer bir kısım dönemler hepten zaten facia insanlara işkence noktasında ama o insanların onurunun korunması, güvenliğinin sağlanması devletin görevi olarak düşünüyorum. Burada, çocuk veya bayan veya erkek...

Şimdi, sonuçta, çıkacak olan, gelecek olan 4'üncü yargı paketiyle birlikte bu hakları... İşte, daha çok görüşme, eşlerle görüşme, açık görüşme hususları gibi yani oradaki... Diyelim ki, bir trafik kazasından dolayı çarpmış olabilir, kusurlu olabilir, bir ölüme sebebiyet verdi, orada kaldı veya başka bir konudan oldu, ekonomik bir cezadan dolayı girdi. Yani, buradaki insanlara, orada kendilerine emanet edilen insanların her türlü cezayı verme hakkı gibi bir şeyin savunulmaması ve meseleyle böylece bakılmaması gerekir.

Bizim Komisyonda giden arkadaşlarımızın ilgilendiği hususlar da genel itibarıyla bu konulardır. Yani bir insan bir suçtan dolayı bir defa cezalandırılır, tamam karşılığı varsa karşılığını görmüş ama onun haricindeki diğer işkence veya benzeri veya şiddet uygulama -son zamanda revaçta olan tabirle- bunları o insana reva görmek uygun bir davranış değildir.

Cezaevinin hukuku, yönetmeliği neyse, eğer insan haklarına aykırı bir hususu varsa o düzeltilbilir ama cezaevi şartlarındaki olacak olan hukukun da bu insanlara en adil bir şekilde uygulanması gerektiği kanaatindeyim.

Cezaevine düştü, velev ki mahkûm oldu veya tutuklandı, her şey bunlara mübahtır mantığını bırakmamız lazım diye düşünüyorum Sayın Başkanım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Sayın Tanal, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tabii, alt komisyon ilk önce bize taslak olarak geldi, taslağa ilişkin eksik olan hususları yazılı olarak Komisyona bildirdik fakat bize tebliğ edilen rapor yine eksik ve üç sayfalık, dört sayfalık muhalefet şerhimi yazılı olarak verdim. Başlıklar hâlinde eğer belirtirsek:

1) Aliğa'daki kadın, erkek, çocuk, genç, yaşlı ayırımına bakılmaksızın kişilerin çıplak bir şekilde arandığını gayet rahat sizin başkanlığınızda... İlk olarak da cezaevine alınan genç bir çocuk vardı, onunla da görüştüğümüzde bu olayın net bir şekilde devam ettiği söyleniyor. Yani, bu raporda tabii kalın çizgilerle bunlar belirtilmiyor, mümkünse bunların belirtilmesinde yarar var.

2) 45/1 sayılı Sohbet Genelgesi var. Bu Sohbet Genelgesi cezaevinde uygulanmıyor. Ne yapılıyor? Kanuna karşı hile yapılıyor. 10 kişi bir koğuşta bulunuyor "Efendim işte 10 kişi siz bir aradasınız, sohbetinizi yapıyorsunuz." diyor, bunun adı sohbet hakkıdır. Burada 45 sayılı genelgenin mantığı şu: Yani, aynı yerde bulunmayan, aynı koğuşta bulunmayan 10 kişiye haftada on saatlik bir sohbet hakkının tanınmasıdır. Bu, tutuklu ve hükümlülerin 45/1 no.lu Sohbet Hakkı Genelgesi burada ihlal ediliyor, kanuna karşı hileyle 10 kişiyi bir araya getiriyorlar, efendim bu sizin sohbet hakkınızdır. Genelgenin mantığı bu değil. Bu, bu şekilde baypas ediliyor.

3) Cezaevinde kütüphane var mı? "Evet kütüphane var." deniliyor. Gidip bakıyorsunuz, kütüphanede güncel kitapların oradaki tutuklu ve hükümlünün kendi savunmasını yapabilecek nitelikteki mevzuatın olması gerekirken, alakası, ilgisi olmayan kitaplar orada, onlar da güncel değil; tabii olanlar da faydalı mı? Faydalı ama yetersiz ve güncel değil, savunmasını yapmaya yönelik kanun yok.

Mesela orada, yine, sizin huzurunuzda sorduğumuzda şunu söylediler, oradaki gardiyanlar "Bize soruyorlar, biz yardımcı oluyoruz." Ya gardiyan eğer mevzuatı bilebilmiş olsa, mevzuatı tatbik etse cezaevindeki bu kadar sıkıntı zaten gündeme gelmez. Bu anlamda, kütüphane meselesi... Hatta İnfaz Yasası'nda hüküm var, deniliyor ki: Kamu kurumları kamu yararına, çıkarmış oldukları kitapları cezaevi kütüphanelerine de göndermesi gerekiyor. Ancak bu kanunun bu hükmüne gittiğimiz hiçbir cezaevi kütüphanelerinde rastlamadık, bu büyük bir eksiklik, raporda da evet, yine o alt komisyona ikazlarımıza rağmen küçük cümlelerle geçmiş ama ilgililerin dikkatini çekme açısından kalın çizgilerle belirtmekte yarar var.

MURAT YILDIRIM (Çorum) - Kalın harflerle yazsak olur mu?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tabii, nasıl takdir ederseniz.

İHSAN ŞENER (Ordu) - Bold...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani nasıl takdir ederseniz.

Cezaevinde bir başka sorun da televizyon kanalları. Evet, Sayın Alt Komisyon Başkanımız değişti, burada çocuk kanalları, yerel kanallar, belgesel kanalları, eğitici kanalların hiçbirisi yok. Yani belgesel kanallarından tutun, çocuk kanallarından tutun, o bölgenin kanallarından tutun bunların hiçbirisi yok. Talep ettikleri zaman da şu söyleniyor: "Efendim, biz burada oylama yaptık." Ya böyle bir şey olmaz. Siz bu imkânı gayet rahat sunun... Veyahut da diyor, "özel para tahsis edilirse o olur." Ee, biz ne yapıyoruz? Yasamızda hüküm var, "18 yaşından küçük olan çocuklar parası olmaksızın dahi her türlü ücretsiz tedavi olabilir." diyoruz ve on sekiz yaşından küçük çocuğa bu eğitici kanalları, çocuk kanallarını vermiyoruz, büyük bir gelişki.

Geliyoruz bir başka sorun, tutuklu ve hükümlülerin yemekleriyle ilgili... Zaten o gün dikkat edilirse, yine, sizlerin huzurunda şunu söylediler: "Biz bugün bir heyetin cezaevine geleceğini yemeklerden anladık, çıkan yemek bir heyetin geleceğinin habercisidir." Yani bu açıdan, gerçekten...

AHMET SALİH DAL (Kilis) - Bu bir kişinin söylemesiyle hepsini kapsamaz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Milletvekili Arkadaşım, örnek 1 kişi değil. Burada objektif oluyor, bu siyaset üstü olan bir hadise. Bakın, yani bunu onun için değil... Hatta kadın koğuşunda bir başka hanımefendi şunu söyledi: "Ya bu yemekler israf oluyor, yazık günah. Yani bu yemekler gerçekten geliyor ve döküyoruz." Yani bunu 1 kişi değil, değişik değişik insanlar söyledi.

Geliyoruz fiziki imkânlar... Doğru, binalar modern ama o modernlik yetmiyor ki. Orada gitar var, saz var, evet ama ne dediler? "Biz bundan tam yararlanamıyoruz." dediler. Sorun, tam yararlandırılmama sorunu.

MURAT YILDIRIM (Çorum) - Güzel...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani bu eğitim personeline -objektif olmak lazım- bunun verilmesi lazım, eğitimde büyük bir eksiklik var personelin ve bu verilmiyor, bundan yararlandırılmıyor oradaki tutuklu ve hükümlüler, çok kısıtlı oluyor, bu yetmiyor.

Gelelim, marketle ilgili... Yerleşik alan içerisinde, orada gardiyanların, yani ceza infaz kurumu personelinin marketi yok, alışveriş yapacak market imkânı yok, çocuklarını okula gönderecekleri okul yok ve 450 ailenin yaşadığı söylendi ve netice itibarıyla belli bir saatten sonra eğer özel araçları olmaz ise ulaşım imkanları da aynı şekilde yok.

Geliyoruz, kadın tutuklu ve hükümlülerle ilgili... Kişisel anlamda ihtiyaçlarını karşılayabilecek, yani bebek açısından bebek bezi yok, biberon yok, bebek maması yok; kadınlar için yiyecek ürünler satılmıyor. Bu anlamda, yani, sanki kadın unsuru orada yok gibi, o hesaba katılmamış; marketlerde bunlar yoktu, hatta bunun listesini de aldık ve dışarıda bakıldığı zaman sanki her şey iyi, belki ağır

gelecek bu tespitler doğrultusunda, ağır da gelmiyor ama hakikaten içi boş anlamında. Yani o binaların, o yeni binaların dizaynı açısından baktığınız zaman büyük bir eksiklik söz konusu.

Benim, cezaeviyle ilgili söyleyeceklerim bu aşamada bu. Yalnız, bununla ilgili yine, tabii Sayın Murat Bey yoktu, olmadığı için onun yanında da yine söyleyeyim, Hatay'ı defalarca söyledik, gidelim. Mesela gelen mektuplar var.

Sayın milletvekilleri, Sayın Başkan, İnfaz Kanunu'nun 68'inci maddesi diyor ki: "Resmî kurumlara gönderilen mektuplar açılmadan, okunmadan gönderilir." Bu, kanunun emredici olan hükmü, ancak elimde hemen bir mahkeme kararı... Yani insanları niye bu kadar zorlaştırıyoruz? Bu Kandıra Cezaeviyle ilgili, Kandıra Cezaevinden bir milletvekiline gönderilen, Malik Ejder Bey'e gönderilen mektup, efendim "Bu mektup sakıncalıdır." diye milletvekiline gönderilmiyor. İçerideki "sakıncalı" ifadesi nedir? Cezaevi idaresiyle ilgili tutumları, davranışları, oradaki uygulamaları şikâyet ediyor. Bunlar sakıncalıdır anlamına sokuyorlar, sakınca kapsamına sokuyorlar, vatandaş buna da itiraz ediyor.

Oradan vermiyorlar, mahkeme kanalıyla en son 5 Şubat 2013 tarihli kararla mektubu sayın milletvekiline gönderiyorlar. Yani bu anlamda bu uygulamalar hakikaten orada, içeride bulunan tutuklu ve hükümlülerin yaşam koşullarını ağırlaştırıcı bir husus. Hatta, yine mektupta yazıyor, bakın, Kandıra Cezaevine o gün için alınan, İstanbul'da Avukat Taylan Tanay, Selçuk Kozağaçlı, Güçlü Sevimli, Günay Dağ, bunlar cezaevine gittiği zaman yazıyor, "Üzeri çınlı çıplak soyuluyordu, bunlar müdahale ettiği için orada arbede çıktı, hatta Tahsin Sağaltıcı'nın kolu ters bükülmüş ve kolu şişmişti." şeklinde diyor.

Ve bununla paralel olarak, hak ihlallerinin tam somut örneği açısından, hemen dünkü bir gazetede, cezaevinde bulunan avukatlar savunmasını yapacak, bahsi isimleri biraz önce zikrettiğim avukatlar, kendilerine daktilo verilmiyor. Şimdi, savunmasını yapacaksınız cezaevinde. Mesela onu İzmir Cezaevinde de sorduk, dedik ki bu insanlar... Kütüphanede ne olur? Kitap koyarsınız, mevzuat koyarsınız, bir de buraya ya bilgisayar koyun ya daktilo koyun, kişi gelir, hiç olmazsa kendi savunmasını kendi imkânlarıyla burada yapmaya gayret gösterir. Bu anlamda, gerçekten kütüphanelere -yani bu yapıcı ve yol gösterici bir öneridir- bilgisayar veya daktilonun konulmasında yarar var. Bilgisayar tabii o dönem yoktu, 12 Eylül döneminde daktilo içeriye veriliyor idi. Bu daktilonun verilmemesi, bundan mahrum edilmesi bir başka hak ihlali.

Cezaeviyle ilgili konuyu bu şekilde kapatırken, şeye geçiyorum ben... Çünkü tüm hakkımı burada kullanıp bir daha söz almayacağım ben eğer satışma olmazsa.

BAŞKAN – Şimdi, şöyle, eğer burada duracaksınız, yani çıkmayacaksanız bence kullanmayın hakkınızı, çünkü onu daha sonra görüşürüz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Öyle mi, peki.

O zaman satışma olmayacaksa bunu burada bitiriyorum ben, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Kerim Yıldız, buyurun.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Başkanım, başta bu İnsan Hakları İnceleme Komisyonu ile ilgili "İyi çalışmıyor." diye sözler geldi. Doğrusu ben...

BAŞKAN – Alt komisyonuna geldi.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – İşte bir buçuk yıldan fazladır, on dokuz aydır görev yapıyoruz. Daha önce de farklı komisyonlarda çalıştım, en iyi çalışan komisyonlardan biri.

BAŞKAN – Tecrübe konuşuyor, tecrübe.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Toplumda da...

LEVENT GÖK (Ankara) - Doğru söylüyorsun, Uludere Komisyonu hiç çalışmıyor hakikaten, doğru söylüyorsun.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Bütün Komisyonu kastediyorum, yani hem genel ana komisyon hem alt komisyonla.

Dolayısıyla, "Çalışmıyor." demek haksızlık olur, bunu belirtmek istiyorum.

Cezaevleriyle ilgili bugüne kadar...

BAŞKAN – Arkadaşlar dinleyelim Kerim Bey'i.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hatibi dinliyoruz.

BAŞKAN – Arkadaşlar dinleyelim, bakın, Mahmut Bey'i sabırla dinledik.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – On dokuz aydır 20 tane cezaevini ziyarete gidilmiş, 11 tane de rapor hazırlanmış. Yani, dolayısıyla, her ay neredeyse...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 20 tane göremedim ben burada.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Ya size onun sayısını versinler.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 11 tane yazıyor.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – 11 tane rapor hazırlanmış.

BAŞKAN – Mahmut Bey...

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – 20 tane cezaevi ziyaret edilmiş.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Arkadaşlar, bunu biraz önce... Sayın Hocam nerede? Tanımlamalar yanlış olur.

BAŞKAN – Mahmut Bey...

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Arkadaşlar...

AHMET SALİH DAL (Kilis) - Kadın bölümü erkek bölümü ayrı ayrı gidilmiyor mu? Ayrı ayrı değerlendirilmiyor mu?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Arkadaşlar yapmayın, olur mu?

AHMET SALİH DAL (Kilis) - Sen şimdi İzmir'i tek sayıyorsun...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Arkadaşlar üzerinde ne yazıyor, tek cezaevi yazar.

BAŞKAN – Olur mu ya, tek cezaevi yazar mı?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yapmayın arkadaşlar, hukukçusunuz ya, tanımlamaya bakın. Kaç tane cumhuriyet savcısı

var?

Lütfen, savcıdan bakın, yanlış yapıyorsunuz.

BAŞKAN – Şimdi, hayır, yanlış siz yapıyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tanımlamalar yanlış.

BAŞKAN – Bakın, bir günde 2 tane yanlış hakkınızı doldurdunuz Mahmut Bey, yani üçüncü yanlış yapmayın.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) - Bir de hak ihlali yapıyorsunuz.

BAŞKAN – Şöyle söyleyeyim, bakın, Gaziantep'e gidiyoruz, askerî cezaevi ayrıdır, sivil cezaevi ayrıdır, ne yapacağız şimdi

yani onu?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bakın, İzmir 3 tane yapın. Nerede Aliğa'da 3 tane cezaevi, 1 tane ya, 3 tane yazmışsınız.

BAŞKAN – 1 tane cezaevi yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 3 tane yazmışsınız ya, isterse 10 tane yazın, önemli değil ama 1 tane cezaevi var.

BAŞKAN – Hayır efendim, olur mu ama yani...

Kadın cezaevi farklı...

LEVENT GÖK (Ankara) - Cezaevi kampusu...

AHMET SALİH DAL (Kilis) - Zaten ayrı ayrı yazıyor.

BAŞKAN – Çocuk cezaevinin şartları farklı...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 20 tane azdır, 40 tane yazın, tamam.

BAŞKAN – Eyvallah.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani çünkü 1 tane cezaevi var.

BAŞKAN – Kerim Bey devam etsin.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Mahmut Bey, insan haklarını ihlal etmeyelim.

Şimdi, şunu söyleyeyim: Yakın dönemde sağlıkta şiddetli ilgili bir araştırma komisyonu kuruldu. Şiddeti tarif ederken uluslararası bir tarif yaptılar, ikiye ayırdılar: Fiziki şiddet -hepimizin bildiği- bir de sözel şiddet diye anlattılar.

Bu sözel şiddete çok taktım doğrusu. Bu sözel şiddet her yerde yaşanıyor, bunu Genel Kurulda da görüyoruz, Genel Kurulda da yaşanıyor.

LEVENT GÖK (Ankara) - Tipik örneği de Metiner'dir.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Ondan sonra, komisyonlarda da yaşanıyor, hatta salı günleri grup toplantıları yapıyor, orada da yaşanıyor.

BAŞKAN – Eyvah eyvah...

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – İnsan Hakları İnceleme Komisyonunda asla yaşanmaması gereken bir konu sözlü şiddetin olmaması ama maalesef görüyoruz, çok da üzülmüyoruz. Bugüne kadar sözlü şiddetin olmadığını Fırsat Eşitliği Komisyonunda

gördüm. Belki, orada kadınların çoğunlukta olması dolayısıyla orada hiç görmedim, d Komisyonun da üyesiyim. Bundan sonra inşallah İnsan Hakları İnceleme Komisyonunda bir daha hiç sözlü şiddetin görülmemesi...

BAŞKAN – İnşallah.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Sözlü şiddet nedir? Karşıdaki insanı, muhatabı incitmek, hakaret etmek, kalbini kırmak, moralini bozmak, psikolojisini bozmak. Daha da genişletebiliriz, zaten bu şekilde tarif ediliyor. Eleştiriler olabilir ama makul olmalı. Bağırıp çağırmak, kalp kırmak olacak iş değil, hele hele bu Komisyona hiç yakışmaz. Yani herkes için söylüyorum bunu.

LEVENT GÖK (Ankara) - Biz zaten üzerimize almadık.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Gelelim cezaevlerine...

Birçok cezaevini gezdik arkadaşlarla beraber.

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) - Ben hiçbir yeri gezmedim.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Sıkıntılar gördük Osmaniye Cezaevinde, askerî cezaevlerinde sıkıntılar görüldü. Bunlarla ilgili tespitler yapıldı, birçoğunda da sonuçlar alındı. Yani İnsan Hakları Komisyonunun bu etkinlikleri psikolojik olarak zaten herkesin üzerinde bir etki yaratıyor, pratikte görüyoruz.

Mahmut Bey bazı sıkıntılardan bahsetti: Kütüphane, televizyon... Doğrusu bunlar insani talepler, daha iyileştirilebilir ama İzmir Cezaevini gezdiğimizde, oradaki cezaevleri fiziki şartlarının, Türkiye'nin diğer cezaevlerinin hepsinden daha iyi olduğunu gördük hepimiz yaşayarak. Tek kişilik odalar, çok rahatlar bu açıdan ama insanlar tutuklu ve hükümlüdür, tümünden rahat olması düşünülemez, yani adam dışarıda olmak ister. Zaten konuşunca herkes masumiyetini, kendi yargılanmasıyla ilgili sıkıntılarını anlatıyor; bunların üstesinden gelmenin imkânı da yok; yani talep olur ama ülkede ciddi bir zihinsel değişim yaşanıyor. Hepimizde olan zihinsel vesayetler ortadan kalkıyor.

Bugün konuşuldu, Naci Hocam kolektif vicdandan bahsetti. Aslında hani bu “mahşerî vicdan” da denen halkın bir konuda artık inisiyatifini ele alması... Birçok konuda kolektif vicdanın, mahşerî vicdanın harekete geçtiğini görüyoruz, düşünüyoruz. Bu mahşerî vicdan hepimizi de birbirimize yaklaştırıp bir çizgiye de getiriyor. İnsan hakları evrenseldir, hepimizin başkalarının yerine kendimizi koymamız lazım, mutlak suretle empatiye ihtiyaç var. Benim empati yapıp Mahmut Bey'in yerine kendimi koymam, Mahmut Bey'in empati yapıp benim yerime kendini koyması, Ertuğrul Bey'le empati yapabilmemiz... Eğer bunu hassaten, gerçekten içten yaparsak biz çok sorunun üstesinden gelebiliriz.

Evet, yine, bu cezaevleri ziyaretlerinde Mardin Cezaevini ziyaret etmiştik, o zaman ki arkadaşlar var. Az önce Hocam bahsetmişti, Solin ve Mirhat denen çocukların annesini o zaman görmüştük. Solin lösemi, kan kanseri hastası, Mirhad ise epilepsi, sara hastası olan bir çocuk, babaları firar, anne içerideydi.

Evet, İnsan Hakları Komisyonu, Cezaevleri Alt Komisyonu bu konuya da ilgi alaka gösterdi, mahşerî vicdan, medya ve toplum da buna el attı ve dün bu kadın serbest bırakıldı ve çocuklarına kavuştu. Mahşerî vicdanı harekete geçiriyoruz, İnsan Hakları Komisyonu bunda etkili oluyor, herhâlde buna hepimizin sevinmesi lazım, çok önemsiyorum.

İntiharlarla ilgili konu gündeme gelmişti, onunla ilgili bir önerim olacak, bunu genel ele almak, sadece asker ve polis değil, Türkiye'nin genelinde gençlerde, bazı illerimizde genç kızlarda intihar vakalarının çok yoğun olması. Bu konuyla ilgili ya bir alt komisyon veya bir heyetin oluşturulup gerek sivil gerek asker gerek polisle ilgili bu intiharların üzerine gidilmesi.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Sayın Ertuğrul Kürkcü, buyurun.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Mahmut Bey'in, Nevzat Bey'in, Komisyon Başkanımızın söylediklerini söylemiş kabul edin.

BAŞKAN – Tamam.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) - Onların üzerine iki tane şey söylemek istiyorum. Birisi şu: Bu doktor muayeneleriyle ilgili olan husus, burada raporda bence olması gerekmeyen bir şekilde bir ifade kazanmış, diyor ki: Kelepçeli muayeneden kaynaklı şikâyetlere ilişkin olarak ise bir mahpusun ne şekilde muayene olacağını doktorların tasarrufunda bulunduğunu belirtmek gerekir. Bence, doktorların tasarrufunda değil, tıbbi deontolojinin tasarrufundadır, buna uygun hareket etmeyen doktorları da bizim Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyine bildirmemiz gerekir. Bence hiç kimse...

BAŞKAN – Orada “takdirindedir” demek, “tasarruf” değil “takdirindedir” diyelim o zaman.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) - Takdir de edemez, takdir etmemek zorunda, elleri çözülecek, serbest olacak, başka kişiler olmayacak, mahremiyetine duhul etmeyecek kimse... Yani bunlar belli olan hususlar, bence burada geriye düşmeyelim tıbbi deontolojide.

BAŞKAN - Yalnız Ertuğrul Bey, sözünüzü kesmek istemiyorum ama...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) - Buyurun.

BAŞKAN – Sonuçta o yine protokol, en sonunda bütün bu aşamalardan sonra son takdiri yine doktora bırakmış.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir şartla...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) - İşte ben...

BAŞKAN – Dolayısıyla, o şart da şu: Kendisini güvende hissetmiyorsa.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yazılı verecek, o yazılı yok işte burada.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Başkanım, bu konuda bir söz söyleyebilir miyim?

BAŞKAN - Buyurun, siz tabii hekim olarak...

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) - Hekimlik yaparken cezaevinden tutuklu ve hükümlüler de getiriyorlardı, göz hastalıkları uzmanıyım. Ben ellerini çözdürmek istiyordum, askerler diyordu siz yatırmıyorsunuz, göz muayenesi ama buna rağmen bunu yapıyordum, inisiyatifimle ellerini çözerek.

Ama hayatım boyunca bir kere fiziksel şiddete maruz kaldım, o da bir mahkûmdan kaynaklandı. 5 kişi getirmişlerdi...

BAŞKAN – Takdir hakkını lehine kullandın...

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) - Birinci bayandı, önce onu muayene ettim, ikincisini muayene ettim, reçetesini yaparken üçüncünün elini çözdüler bana saldırdı. Hayatım boyunca da onun dışında da şiddet görmedim. Böyle bir şey de yaşadım.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) - Evet, o riski aldınız ve adınız insanlık tarihine altın harflerle geçti.

BAŞKAN – Geçti, yumruğu da yemiş oldu.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) - Şimdi, bu meseleyi böyle şey yapayım.

İkincisi, raporun bir bütün olarak üslubunda şöyle bir şey var, olumsuz bir şey söylemektense olumsuz olarak söyleyeceği şeye olumlu bir diskura büründürme. Fakat bütün sorunlara böylelikle de değinilmiş. Ancak, ben Adalet Bakanlığının bu raporu okuduğu zaman, “İyi ya işler yolunda” duygusuna kapılacağını ve yeterince uyarıcı olmayacağını düşünüyorum. O yüzden diyemem, şimdi raporu yazanlar gördüğümüz olumsuzlukları kaydetmemişler, etmişler çok büyük ölçüde, bazılarını tedbirler hususunda, bazılarını gözlemler hususunda ifade etmişler ama ben bu raporu okuduğum zaman alarme olmuyorum, diyorum ki: Ya işler iyi, daha da iyi olabilir.

Şimdi, oysa bizim Hamza Dağ’la kardeşimle aramızda ihtilafa yol açan bir konu var. Ben bu durumu mütalaa ettiğimde bir basın toplantısında dedim ki: Mahpusların en çok yakındıkları uygulamalardan biri de gardiyanlar ve yöneticilerin kendileriyle iletişim kurma tarzı. Kendilerine her zaman saldırgan bir biçimde, adlarıyla değil “lan” diye hitap edildiğinden ve sistematik bir taciz altında yaşamak zorunda bırakılmaları, koşullarına her giriş çıkışlarında ayakkabıları ve ağız içlerinin aranmasının mahpusları bezdirdiğini gözlemledik.

Şimdi, Hamza Dağ kardeşimiz sistematik duyunca hemen hafıza otomatik işledi ve o tacizi işkence diye okudu ve dedi ki: “Ertuğrul Kürkcü sistematik işkence yapıldığını söylüyor, ben gördüm yapılmıyor.” Ama ben diyorum ki “sistematik taciz”

Kerim bey çok güzel işaret etti. Şimdi, mevzuata da artık giren ve insan hakları bağlamında başkalarından açık şiddet biçimlerinden daha çok üzerinde durulan “mobbing” dediğimiz “taciz” diye bir kavram var. Yani siz şöyle yapmıyorsunuz, dövmüyorsunuz, hırpalamıyorsunuz fakat bakarak sözle, bazı hakları sistematik olarak kırarak ona eza ediyorsunuz.

Bir iş yerinde patron işçisine, sekreterine bunu yapabiliyor. İşten çıkmasını istediği kişilerin mesela sürekli olarak aradıkları evrakı bulamamaya, onları mahkûm ederek filan.

Cezaevinde tabii bunlar çok daha çıplak biçimlerde oluyor. Şimdi, bizim şuna dikkati çekmemiz gerektiğini düşünüyorum, iki yerden bu kaynaklanıyor: Birincisi, cezaevine girişteki arama yöntemleri arasında çıplak aramaya izin veren hatta bunu teşvik eden Bakanlık genelgesi; ikincisi, cezaevi içerisinde koğuşa giriş çıkışlarda aramayı teşvik eden hatta mecbur eden yönetmelikler. Bunlar burada durdukça bence biz bu şikâyetleri çok dinleriz ve bunlar hep bir taciz unsuru olarak kullanılır. Bu nedenle, ben raporlarımızda şuna da dikkati çekelim diyorum: Bu mevzuatta değişiklik yapılması gerekiyor, böyle bir şey olabilir mi? Ziyaretçi için gittin, kantin için gittin, pabucunu çıkar, ağzını aç, dilini göster, burnunun içine bakacağım, yani taciz başladığı zaman bu böyle devam ediyor.

İkinci olarak da demin sözünü ettiğimiz, muayene ve tedavilerde meslek deontolojisine, doktordan önce cezaevi yönetiminin uymayı istemesi, doktoru da bu bakımdan bir kararlar karşı karşıya bırakmaması iyi olur diye düşünüyorum. Aslında benim görüşüm, buna siz katılmayacaksınız, tabii bazı iyileşmeler var fakat bugünkü şartlarda da artık daha kötüsü nasıl olsun? Yani bir çeşit zindancılık zihniyeti, ya “bir kere düşürdüm elime” –Nevzat Bey ona dikkati çekti- “bir kere düşü elime” diyerek insanların insafına bırakılmayacak bir yola cezaevi yönetimlerinin teşvik edilmesi yerinde olur.

İkinci nokta, onun da altını çizeyim, sizin gıyabınızda Sayın Başkan bunu telaffuz etmişim, siz buradayken de söyleyeyim. Ben sizin tabii şu mizacınızı aslında çok takdir ediyorum, kolay kolay kötü söz söylemiyorsunuz fakat bunun tersi de doğru, çok kolay iyi söz söylüyorsunuz.

Şimdi, valilikten çıkarken yaptığımız basın toplantısında mesela dediniz ki: “Artık memlekette işkence yok, taciz yok, polis karakollarında dayak bitti.” İzmir basını bizimle dalga geçti “Cezaevi Komisyonu olmadığını iddia ettiği işkenceyi araştırmaya polis karakollarına gitti.” diye.

Şimdi, bence kendimizi bu şekilde bağlamayalım çünkü biz bir denetim işi yapıyoruz.

AHMET SALİH DAL (Kilis) - Gidince de suç, gitmeyince de suç.

LEVENT GÖK (Ankara) - Önemli bir şey söylüyorsunuz yani.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) - Evet söylüyorum.

Bu açıdan da ben bu şeyleri yani bizim... Ne diyelim? Biz, şöyle, idareyle halk arasında, açıkça halkın tarafını tuttuğumuzu belli edecek bir yerde durmalıyız çünkü idarenin sahibi var zaten, Hükümet. Halkın sahibi yok, biz ona sahip olacağız. Tabii, bizim alanımıza, karakoldaki halk, hapisanedeki halk düşüyor, onlar pek makbul addedilmiyor ama biz yasal olarak ve insan hakları mevzuatı bakımından ediyoruz, etmemiz gerekir. Bu açıdan da, stil açısından da gıyabınızda ifade ettiğim bir eleştiriyi yüzünüze de söyleyeyim dedim.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, zaten bizim oraya gidişimiz aslında bir mesajdı yani Türkiye’de karakolları çoktan beri denetim dışı bırakmıştık, bir iyileşme vardı ama hem İzmir’de olan hadise hem de İstanbul’da olan hadiseden dolayı dedik ki: İzmir’deki karakolda gideceğiz, denetleyeceğiz ve orada bir mesaj vereceğiz. Gidişimiz bir mesajdı. Ayrıca da oradaki söylediğimiz şey... “Karakolda böyle bir şey olmadı.” demek, tabii, böyle bir şey de söylemedik ama “Çok şükür ki Türkiye’de kaba dayak, işkence, kötü muamele minimize olmuştur, bitme noktasına gelmiştir.” Dedim, sözlerim bunlardı. Ama şimdi, tabii, medya da medyalığını yapacak, ben ona bir şey demiyorum. Oradaki genel sözümüzü alıyor “Evet, karakolda bir şey bulamadılar.” a getiriyor oysa karakolda bir şey bulup bulmadığımız şu raporda var. Bu raporda konuyu eleştiriyoruz ve hatta polis tarafına verilen idari cezanın burada az olduğunu ve orada sizin bahsettiğiniz gibi eğer bu az cezayı bir kanuna dayandırırsanız veya bir tüzüğe dayandırırsanız o tüzüğün de yanlış olduğunu ve değişmesi gerektiğini... Bu, karakollara ilişkin raporumuzda var ama dediğim gibi yani medya bazen görmek istediği yerden görüyor. Yoksa cezaevleri açısından da böyle. Bak, şimdi, neyi konuşuyoruz cezaevinde? Kerim Bey çıktı. Üslubu konuşur hâle geldik. Bu, bir aşama değil midir? O kullanılan üslubu tasvip etmiyorum ama Türkiye’de on-on beş yıl önce hayat kurtarma adına yapılan operasyonlarda onlarca insan ölmüştü Ertuğrul Bey. Bak, şunu da iddia ediyorum: Buraya yabancı heyetler geliyor. Türkiye’deki hapisanelerin artık Avrupa’daki hapisanelerden daha ileri seviyeye geldiğini onlar söylüyorlar. Avrupa Birliği İlerleme Raporlarında - yani ben çok itibar etmem ama siz çok itibar ederseniz o raporlara- artık “Türkiye’deki cezaevlerinde kaba dayak, şiddet, işkence, kötü muamele kalkmıştır.” diyor.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Demek o heyetler geldiğinde...

BAŞKAN – Dolayısıyla, elbette, iyi gelişmeleri söyleyeceğiz ama eksiklikleri de söyleyeceğiz. Çok şükür ki artık Türkiye’de bulabildiğimiz şey şu: Doktorların yapmış olduğu yanlış bir muameleyi konuşuyor olmak burada önemli bir mesele. Allah’a şükürler ki bir insan ölmedi. Ölen de oldu, Engin Ceber. Evet, ölen de oldu ama ne ceza verildi? Türkiye’de verilebilecek en ağır ceza verildi oradaki bu işin müsebbiplerine. Dolayısıyla, Türkiye iyi bir noktaya geldi bu noktada. Daha iyi olabilir mi? Olabilir. Ama bakın bunların hepsi imkân meselesi. Sadece şu Aliğa Cezaevine yapılan yatırım –belki parayı konuşmayalım diyeceksiniz ama- KDV hariçinde 145 trilyon arkadaşlar. Bir üniversite kampüsü yapsanız belki bu kadar para harcarsınız.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Keşke...

BAŞKAN – Onun dışında, bakın, bir çocuk cezaevindeki personel sayısı... 189 personel var. Çocuk sayısı 236...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Arkadaşlar, hürriyeti mali, ticari, iktisadi paraya dökemezsiniz.

BAŞKAN – Mahmut Bey, bir saniye.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Parayla onu ölçmeniz uygun değil.

BAŞKAN – Efendim, bir saniye. Bakın, deminden beri siz konuşuyorsunuz ya.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama doğru bir yorum değil... Karşılıklı konuşuyoruz...

BAŞKAN – Ama tamam, hep sizinkiler doğru, bizimkiler yanlış.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – “Sizinki” “bizimki” ayrımı değil Sayın Başkan.

BAŞKAN – Öyle bir şey mi olur? Lütfen bir dinleyin ya.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bakın, üslubunuz doğru bir şey değil.

BAŞKAN – Hayır, sizin üslubunuz doğru değil. Ne zaman sizin sözünüzü kestik sabahtan beri?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bakın, şey karşılaştırmanız yanlış diyorum ben.

BAŞKAN – Yanlışsa biraz sonra söz alır konuşursun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu kabadayılığınız nedir sizin?

İHSAN ŞENER (Ordu) – Ne kabadayılığınız? Sözünüzü kesiyorsunuz.

BAŞKAN – Ne kabadayılığınız yapıyoruz efendim? Şurada sabahtan beri ne zaman sözünüzü kestik ya.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Herkes kendi sini ifade edebiliyor.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Herkes kendisini ifade edebilir ama...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Herkes kendini ifade edebiliyor. İfade edemezse devreye girersiniz.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Yanlış yapıyorsun.

BAŞKAN – Ya, sabahtan beri konuşuyorsunuz, şurada bir iki cümle ediyorum ona müsaade etmiyorsun ya.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Lütfen, yani hanginizle muhatap olacağım bana onu söyler misiniz? Sizle mi, beyefendiyle

mi?

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Susmak en iyisi.

BAŞKAN – Muhatap olma benimle efendim. Beni de muhatap alma. Böyle olacaksın olma kardeşim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nasıl, anlayamadım?

BAŞKAN – Olma benimle muhatap.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, bir soğukkanlı olun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O zaman, sizinle muhatap olmayacaksam oradan kalkın o zaman, oturmayın orada.

BAŞKAN – Sabahtan beri konuşuyorsun ya.

LEVENT GÖK (Ankara) – Lütfen Sayın Başkan...

BAŞKAN – Kimin sesini kestik sabahtan beri?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Lütfen biraz daha adaba uygun bir şekilde konuşun.

BAŞKAN – Sen adaba uygun konuş. Bir toplantı adabı vardır ya.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bilmiyorsunuz işte.

BAŞKAN – Sen bilmiyorsun.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Bakın, bilseydiniz bu saate kadar gelmezdi.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ayhan Bey, siz de herhâlde biraz yorulduunuz, lütfen biraz soğukkanlı olun.

BAŞKAN – Yorulan ben değilim Levent Bey, yorulan orada Mahmut Bey herhâlde.

LEVENT GÖK (Ankara) – Lütfen, bir dakika bir sessizlik rica ediyorum.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Derin bir nefes ve derin bir düşünce...

BAŞKAN – Bakın, burada çocuk cezaevinin rakamları var, 189 personel var burada. Çocuk sayısı da 236. Yani devletin verdiği önemi gösteriyor burada. Bizim hangi okulumuzda bu kadar bir personelimiz var arkadaşlar? Hangi eğitim kurumumuzda bu kadar bir şey var? Bu çocukları eğitmek adına yapılan bir çaba bu. Şimdi, bunu görmezden gelip de meseleleri küçültmek yani vicdanlı bir davranış değil, onu söylemeye çalışıyoruz.

İhsan Bey, buyurun.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben de cezaevlerine ziyaretlerin bizzat kendisinin çok önemli olduğu kanaatindeyim. Muhtevaları elbette önemlidir ama cezaevlerinde yatan insanların idari açıdan yapılan yanlışları denetleyen bir müessese olduğunu bilmeleri onların daha iyi davranmaları hususunda caydırıcıdır.

İşte, Ertuğrul Bey dedi ki: “Ben alarme olmuyorum.” Alarme olacak yerlerin hassasiyetini yitirmiş olabilir belki yani rapor sizi alarme edecek durumda olmayabilir.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Bence kimseyi etmez. Ben alttan alıyorum bakmayın. Hemen üste çıkmayın.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Yok, yok, estağfurullah. Onu üste çıkmak için söylemiyorum, biraz da latife olsun diye söyledim. Halkın sahibi hükümdettir, idarenin sahibi değildir. Böyle olduğu için, halk fark ettiği için yıllara sâri olmak üzere güç vererek bu Hükümeti devam ettiriyor. Onu da bilirsiniz.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Halk bir hükümet seçmiyor, bir meclis seçiyor. Dikkatinizi çekerim. Siz başka bir iktidar istiyorsunuz ama biz hâlâ oraya geçemedik.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Levent Bey, şimdi sana geleceğim.

Marttan sonra ne konuşacağını merak ediyorum.

LEVENT GÖK (Ankara) – Nereden sonra?

İHSAN ŞENER (Ordu) – Türkiye adına bir proje üretmek yerine, milletin ufkunu açmak yerine böyle hangi yarayı kaşıyıp da siyasi olarak kendime avantaj sağladım, hangi yara üzerinden siyaset yaparsam acaba siyasi partimize ne menfaat sağladım çabasımdan ziyade, milletin sorunlarıyla daha ilgili projeler üzerinde durmanız sizin için daha faydalı olacaktır. Belki latife yapıyorsunuz iki-üç zamandır ama şu anda, biraz önce kabul ettiğimiz komisyonun kurulma tarihiyle Uludere'nin kurulma tarihi arasında iki buçuk-üç ay fark vardır. Dolayısıyla, bir gündem sırasıdır. Umarız, yakın zamanda da bunu sizinle de, kamuoyuyla da ilgili kurumlarla da adına paylaşırız.

Ben raporu hazırlayan, ziyarette bulunan arkadaşlara teşekkür ediyorum. Hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Sayın Gök...

LEVENT GÖK (Ankara) – Esasında konuşmaya niyetli olduğum bir zaman dilimi değildi. İki hususa dikkat çekmek için söz aldım. Şimdi, Ertuğrul Beyin az önce size söylediği hususu ben de önemsiyorum yani şimdi, İnsan Hakları Komisyonu elbette, çalışmalarını yürütürken tamamen yurttaştan yana, vatandaştan yana tavır koymalıdır. Yani böyle olmadığı takdirde Komisyonun da işte, iktidarın, devletin yaptığı her türlü antidemokratik uygulamayı kollayan, ondan yana bir tavır alan bir konum içerisinde değerlendirme olasılığı her zaman mümkündür. Bundan kaçınalım diye söylüyorsunuz siz. Ben sizin sözlerinizi böyle anladım. Doğrusu da budur zaten.

Şimdi, elbette, yapılan her türlü fiziki iyileştirmeler hepimizi memnun eder ama takdir edersiniz ki, insan unsuru bu konuların içinde başta gelen unsurdur. Yani bülbülü altın kafese koymuşlar, ah vatanım demiş gibi de bir şey. Yani istediğiniz kadar fiziki şartları iyileştirin insan unsurunun iyileştirilmesine dönük çabalar çok önemlidir. Yani oradaki ilişkiler, oradaki insanlara davranışlar yani şartlar ne kadar iyi olursa olsun kötü bir muamelemin insanda yarattığı travmanın hiçbir şeyi karşılayamadığı gerçeğiyle karşı karşıya geliriz ki özellikle cezaevlerinde karşılaşılan sorun da budur, kötü muamele. Yani Türkiye bu konuda sicili parlak bir ülke de değildir. Geçen yıl, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye ile ilgili verdiği ihlal kararlarından birincisi adil yargılanma hakkıyla ilgilidir. İkinci sıra, işkence ve kötü muameleyle ilgilidir. Bu gerçekleri unutmadan... Yani kendimizi de işin içinden sıyırmayalım. Bunlar azalsın. Elbette, bütün çabamız bu. Yani Türkiye'de bu konuda dava açılmasın, Türkiye'de şikâyet olmasın ve açılan bu davalar yüzünden Türkiye tazminatlar da ödüyor. Yani bizim ikinci sırada olduğumuzu hatırlatmak isterim.

Yani ben bunları söyleyecektim ama doğal olarak İhsan Bey beni bir mecraya çekmeye çalıştı. Ben bunu hiç üzerime almıyorum. Ben bu konuda Uludere olayının bir siyasi polemik konusu yapılmasına şiddetle karşıyım. Dilerim ki ve dilerdim ki, keşke raporumuz zamanında yayınlansaydı da bütün bu spekülasyonlar ortadan kalksaydı. Benim bütün çabam buna doğrudur, insanların vicdanını tatmine dönüktür, insanların arayışlarına dönüktür.

Şimdi, burada sabahleyin Sayın Başkan dedi ki: “Bir yazı yazdım, onun cevabını bekliyorum.” Şimdi, tam konu açılmışken Sayın Başkana bir soru sormak isterim. Bu cevap geldikten ne zaman sonra toplanabilir örneğin? Yani benim arayışım Komisyonun bir an önce taahhütlerini yerine getirmesidir. Yani bundan ne beklenti içerisinde olabiliriz? O köyde oturanların tamamına yakını Barış ve Demokrasi Partisine oy vermiş. Benim hayatımda görmediğim insanlardı, bu olay yüzünden tanıştık kendileriyle. Sizlerle beraber gittiğimiz zaman tanıştık. Yani bir menfaat birliğimiz yok, bir siyasi birlikteliğimiz yok. Tamamen insani ve vicdani açıdan baktığımız bir hadisedir. Ortada duran ciddi bir hadise var. Bu ciddi hadisenin de taahhütlerini yerine getirmişiz ve ben bir komisyon üyesi olarak

görev yapmak istiyorum. Yani bu görevimi yaparken de... Ne yazık ki sizin engellemeleriniz yüzünden görevimizi yapamıyoruz. Ben Sayın Başkandan rica ediyorum yani o belgeyi hazır tam gelmişken...

BAŞKAN – Levent Bey, toplantıdan sonra gelin de gösterelim size belgeyi.

Teşekkür ediyorum.

LEVENT GÖK (Ankara) – Hangi sini efendim?

BAŞKAN – Bu belgeyi. Gündemimiz şimdi o değil, toplantıdan sonra gelin de...

LEVENT GÖK (Ankara) – Hayır, yani İhsan Bey sorduğu için, siz de bunu...

BAŞKAN – Tamam, siz gelirsiniz gösteririz belgeyi size.

LEVENT GÖK (Ankara) – Size gelmişse belge o zaman, toplantıya çağırın bizi.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani az önce dediniz ki ben bir belge toparlayışı içerisindeyim, onu yazdım, onun cevabını bekliyorum.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, rapordaki müzakereler tamamlanmıştır...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bunun üzerine bir görüş...

BAŞKAN – Raporla ilgili mi?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Evet, raporla ilgili.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani bu konuyu da böyle muallakta bırakıp niye kapatıyorsunuz? Şimdi, bakın burada görüşüyoruz.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Daha görüşüyorsak bize de söyleyecekleriniz var o zaman yani...

LEVENT GÖK (Ankara) – İhsan Bey, soruda temas ettiği için şey yapıyorum. Yani buradan sağladığım bir çıkar falan yok. Ortaya getiriyoruz. Buyurun, az önce siz söylediniz yani.

BAŞKAN – Levent Bey, ben de ciddi söylüyorum yani bizim şu anda gündemimiz Uludere değil. Toplantıdan sonra vaktiniz varsa ziyaret ederseniz, gösteririm size belgeyi.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Valilikte toplantı yaparken, toplantıyı terk edip aşağıda basın açıklaması yapan arkadaşlara söyledim. Yani çıkar yok diyorsunuz ya. Şey yapmak istiyorsunuz. Raporun bir an önce yayınlanmasını istiyorsunuz. Daha biz orada bir şeyi anlamaya çalışırken orada toplantıyı bırakıp aşağıya basının önüne çıkıp basının önünde...

LEVENT GÖK (Ankara) – Nerede olmuş o?

HAMZA DAĞ (İzmir) – Şirnak'ta oldu, valilikte.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben hiç orada konuşma yapmadım.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Malik Bey yaptı.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yanılgı içerisinde...

HAMZA DAĞ (İzmir) – Hayır, o zaman biz de konuşuruz, gerek yok. İki de bir konuşuluyor sonuçta.

LEVENT GÖK (Ankara) – Şimdi, bakın, Sayın Başkanım, konuyu bir yere çekmek istemedim. Konuşmak istediğim bir zaman dilimi de değil ama elbette...

BAŞKAN – Anlaşıldı Levent Bey, yani İhsan Beyin sözü de anlaşılı, sizin sözünüzde anlaşılı yani.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Kısa bir bilgi, korucu köyleri BDP'ye oy vermez.

BAŞKAN – Naci Bey, buyurun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Değerli arkadaşlar, insan haklarının...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Verdi, ne olacak?

LEVENT GÖK (Ankara) – Seçim sonuçları niye öyle değil? Verebilir de yani.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – İnsan haklarına ilişkin çalışmanın yapılacağı mekânlardan birisi hapisanelerdir.

Dolayısıyla, hapisane heyetinin bu Komisyon...

LEVENT GÖK (Ankara) – Sandıkların dili vardır ama. Sandıkların da dili vardır.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir saniye Naci Bey konuşuyor.

Levent Bey, arkadaşına saygı gösterin.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Levent Bey, benim de dilim var.

İnsan hakları alanında yapılacak çalışmaların mekânlarından birisi hapishanelerdir. Hapishanelerde şartların ne olduğuna ilişkin sürekli bir heyetin olması ve bunun çalışmalar yürütmesi çok önemli. Bu çalışmanın gereken titizlik ve dikkatle yürütüldüğünden emin olmaya çalışmamız da çok önemli. Ben de buradaki bazı arkadaşlar gibi hapishaneden geçmiş birisiyim ve oranın şartlarına ilişkin fikirlerim var. Bugün şartların daha iyi olduğu geçmişe nispetle muhakkak ama daha da iyileştirilmesi için evrensel kriterler esasında bir bakışı pratiğe taşımak için bu heyetin önemli rolleri yerine getirmesini beklerim, isterim.

İnsan hakları meselesinin devletle vatandaş arasındaki ilişkilerde vatandaştan yana bir mesele olduğu muhakkak. Burada iktidarla halk arasında olmaktan ziyade devletle halk arasındaki ilişki olarak görmek bizi iktidar-muhalefet polemliğinden de kurtaracaktır, doğru olan da budur. Ayrıca, insan hakları meselesinin küçük grupların insan hakları üzerinden bir inhisar oluşturarak kendi siyasal mücadelelerinin bir parçası, bir aracı hâline getirme ve bu propagandanın unsuru olarak kullanma çabaları da son derece sakıncalıdır ve insan hakları meselesine katkı sağlamaktan uzaktır. O yüzden, insan hakları alanının devletin kontrolü altında, bu alanda yapılacak çalışmaların devletin kontrolü altında bulunmasına karşı gösterdiğimiz hassasiyeti küçük ideolojik grupların bu alanı kullanarak bir siyasal mesaj üretme, kendi meşruiyetlerini kamusal alana taşıma, kendilerini daha meşru gösterme gibi çabalarına karşı da dikkat göstermek gerektiği muhakkaktır.

Biraz önce ifade edildiği için bunu söyleme lüzumunu hissediyorum. “İktidarın yapıp ettiklerine karşı insan hakları alanında boy gösteren bir muhalefet anlayışı...” şeklinde bir değerlendirme oldu. İktidarla muhalefet esasen aynı genetik kodda yer alan unsurlardır ve birbirleriyle bir siyasal mücadele yürütürler. Muhalefet insan hakları alanında iktidara nispetle sadece muhalefet olma vasfı dolayısıyla çok daha reşit, yetkin, objektif davrandığını asla iddia edemez. Böyle bir iddia söz konusu olamaz. Muhalefetin gayesi iktidara gelmektir, iktidara gelmek için de siyasetin o acımasız mecrasında her türlü unsuru kullanmak ister, insan hakları da buna dâhildir. Dolayısıyla, burada sadece muhalefet olma vasfı dolayısıyla insan haklarına ilişkin zalim iktidara karşı bunun korucusu şövalye ruha sahip muhalefet anlayışını doğrusu çok uygun bulmuyorum. Bunu bir polemik olarak görürüm.

Bir de Levent Bey, bu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine ilişkin işkence ve kötü muamelede ikinci sırada olduğumuzu söyledi. Ona bakmak lazım.

BAŞKAN – Dosya sırasında yani...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Ben son baktığımda, çok daha gerilerdeydi işkence ve kötü muamele. Birinci sırada, doğru, adil yargılanma hakkı, ikinci sırada ifade özgürlükleri vesaire olması lazım, işkence ve kötü muamele çok gerilerde. Ama bütün dünyada 35 bin terör örgütü tutuklusundan 12 bininin Türkiye’de olması Türkiye’nin çok ciddi bir problem yaşadığını gösteriyor. Yani insan haklarının bu bağlamda ihlaline ilişkin birtakım problemler yaşanması yahut da böyle adlandırılacak birtakım problemlerin ortaya çıkması bakımından teröre karşı mücadele eden bir ülkenin zorlukları vardır. Bunu, meşrulaştırmak adına söylemiyorum yahut da “Terörle mücadele ediyorsak gerisi teferruattır.” anlayışı çerçevesinde söylemiyorum ama bu beraberinde birtakım zorluklar getirir. Bunu görmek bakımından söylüyorum.

Bir de bizim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde fazlasıyla mahkûmiyet aldığımız doğrudur. Bu da yeni bir hadise değildir. Üstelik bu dönemde de azalmıştır. Onu da belirteyim. Geçmişten bugüne kadar süren bir süreç Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine mahkûm oluşumuz. Özellikle 12 Eylül döneminde, darbe dönemlerinde çok yükselmiştir. Bunun istatistiklerine bakılırsa görülür. Fakat burada çok temel problemlerden birisinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yargılamalara ilişkin nihai yargı kararlarına baktıkları ve orada iddia edilen suçla verilen karar arasındaki mantığı hukuki referanslar bakımından değerlendirdiklerini unutmamak gerekiyor. Esasen, yasalardan ziyade pratikte yargılamaya ilişkin problemler olduğunu düşünüyorum. Yeni bir yargılama yapmıyorlar, mevcut mahkemenin mantığı ve vermiş olduğu kararı gerekçelendirme biçimleri üzerinden bu yargılamayı yapıyorlar. Burada gerekçeli karar yazmak, isnat edilen suçla verilen hüküm arasında o gerekçeyi oluşturmak bakımından bir problem olduğu kanaatindeyim. En çok mahkûmiyeti de bu problemle ilişkili olarak alıyoruz. Ümit ederim, bu pratik de düzeldi. Yasal düzenlemeler de hiç fena değil, 2013’e geldik, bu süre içerisinde insan hakları alanında önemli iyileştirmeler oldu. Ümit ederiz, bu istikamette devam ederiz.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sağ olun.

Değerli arkadaşlar, şimdi, önümüzdeki gündem maddesini İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Bunu oylamayacak mıyız?

BAŞKAN – Oylayacağız, evet.

Şimdi, raporu oylarınıza sunuyorum arkadaşlar...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim Sayın Başkan, bu bir bütün olduğu için 3' üncü madde başlığı altında oylamak gerekmiyor mu?

BAŞKAN – 3' ün (a) maddesini oyluyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Öyle mi? Peki.

BAŞKAN – İzmir Aliğa Ceza İnfaz kurumları Kampüsü İnceleme Raporu'nu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Rapor oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Şimdi, İzmir Polis Merkezleri İnceleme Raporu'nu müzakereye açıyorum.

Söz isteyenler?

Evet, Mahmut Bey...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 3 Ocak 2013 günü Balçova, Bostanlı, Kadifekale ve Karabağlar polis merkezi amirlikleri ziyaret edildi ancak ilk dolaştığımız yani gezdiğimiz Balçova polis merkezi karakoluna zaten heyetin huzuruyla şüphelilerin ifadesinin alındığı odada şüphelinin oturduğu, sırtına dönük vaziyette, hiç de fark edilmeyecek vaziyette kameranın konulmuş olduğunu hep birlikte orada gördük. Tabii ki bu sorulduğu zaman, kaçamak cevapların verildiği ve bu açıdan gerçekten orada bir kameranın olduğunu ifadesi alınan şüphelinin gözünün görebileceği yerde uyarı işaretlerinin, yazıların olması gerekirken bu yoktu. Bunu ikazlarımız üzerine gittiğimiz diğer karakollarda da ıslak bir vaziyette yazıldığını hep birlikte tespit ettik. Yani bu açıdan, karakolları bu anlamda ziyaret etmemiz verimliydi ve sonucu o anda hissedildi ama tabii, temennimiz bunun tüm Türkiye çapına o şekilde ifadelerin alınmış olduğu, alınacağı odalarda şüphelinin görebileceği şekilde “Odada kamera vardır, ifadeniz kamera gözetimi nezaretinde alınmaktadır.” bunun bu şekilde, uyarıcı vaziyette ibarelerin olmasında yarar var. Aksi takdirde, hukuka aykırı yöntemlerle kişi farkına varmaksızın konuşmaya alınarak ve kendi aleyhine vermek istemediği beyanları tabii, o kamera kayıtlarından alındıktan sonra bir baskı, zorlama amacıyla istenilen ifade alınabilme yol ve imkânını açmış olacak ki bu riskli bir olay ve o anlamda ziyaret gerçekten onu önleyici mahiyette, inşallah amacına ulaşmıştır İzmir’de.

İkinci bir husus, bu ses ve görüntü kameraları. Bununla ilgili karakollarda herhangi bir standart yoktur ve burada herhangi bir format da yoktur, yasal bir düzenleme de yoktur ancak karakol amirliklerinin kendi inisiyatiflerinde yaptıklarını söylediler, hatta karakol amirliklerinin şöyle bir şikâyeti de oldu...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Bunları hep rapora koyduk ya.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Eksiklikler var, kalın çizgiler değil.

BAŞKAN – Raporda var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, eksiklikler var.

Tabii, bu anlamda netice itibarıyla, bunun bir geliri, gider açısından da... Karakol amirliklerinin kendi ceplerinden masrafları karşıladıkları söylenildi, yani burada bir gider de yok. Bunları net bir vaziyette belirtmekte yarar var.

Geliyoruz, teşhisle ilgili, evet iki karakolumuzda teşhisle ilgili orada var. Diğer iki karakolumuzda yok. Polislerin daha doğrusu polis karakollarında avukatların ifadelerinin alınabileceği karakolların bir tanesinde vardı, diğerlerinde yoktu.

Şimdi, karakollarla ilgili, tabii, üç tane karakol tipi var: (A) karakolu, (B) karakolu, (C) karakolu. (A) karakolu dediğimiz, nüfusu 100 binden fazla olan yerler (B) karakolu dediğimiz format işte, 20 binle 100 bin arası olan, (C) formatı dediğimiz, 20 bine kadar nüfus olan yerler. Tabii, bu üç formata emniyet açısından böldüğün zaman bu standartları gerekiyor ancak bu gezdiğimiz dört tane karakolun da nüfusları hakikaten yüksek olması sebebiyle (A) formatındadır. (A) formatında olması gereken bir karakolun olması gereken düzenlemeleri buralarda göremedik. Bunu raporda açık ve net düzenlemek lazım. Bu hususta bu eksiklik var. Yani kaç çeşit karakol var? Bu gezdiğimiz karakollar hangi formattaydı? Olması gereken standart neydi? Bunlar eksikti. Bunları belirtmekte yarar var. Karakolların evet, yenilenmede eksiklikleri var ama hiç olmazsa açık ve net biraz daha kalın çizgilerle belirtmekte yarar var. Karakolların o fiziki yetersizliği gelen vatandaşların adalete erişimi açısından da engellenmiş oluyor.

Bir de karakollarda çalışan memurlar da bizim vatandaşımız, bizim memurumuz. Yani oradaki memur vatandaşlarımızın gerçekten medeni, uygar çalışma koşullarının altında bir zeminin ve ortamın sağlanması için, vatandaşın en azından hakkının da tecellisi açısından bir zemin ve bir ortam yaratmış oluruz ki bunların bu formatlarda olmaması vatandaşın adalete olan erişimini de engellemiş olur. Mümkün olduğunca raporda Türkiye’deki karakolların yani biraz önce bahsettiğim yasal açıdan (A) format, (B) ve (C) şeklindeki karakolların bunlara uymadığı; iki, yirmi dört saat esasına göre burada çalışan polislerin, memurların bu çalışma koşullarının yaratmış olduğu sıkıntı ve stres nedeniyle bunun da vatandaşa yansıdığı; bu memurların çalışma düzeninin insan haklarına aykırı olduğu, ihlal

ettiği yani bir insanı yirmi dört saat süreli orada nöbette tutmak, bunun da başlı başına ayrı bir hak ihlalinin olduğunu... Bunların raporda yer almasında yarar var. Rapor bu anlamda eksik. Bu şekilde ben yazılı, hem polis karakollarıyla ilgili muhalefet şerhimizi hem de cezaevleriyle ilgili yazılı muhalefet şerhimi dün size ilettim, herhâlde elinize ulaşmıştır. Bu şekliyle bunlara da dikkat çekmekte yarar var.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ahmet Bey...

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Şimdi, Komisyonumuza gelen şikâyetler genelde, kaba davranıldığı, polislerce darp edildiği, ifade alma sırasında şiddet uygulandığı gibi şikâyetler. Bu şikâyetler üzerine bizim yaptığımız incelemelerde... Tabii ki fiziki şartlar çok önemli, işte biraz önce bahsettiniz yani İzmir Aliağa'daki cezaevine 145 trilyon para harcanmış. Şimdi, o 145 trilyon para olmasa, oraya harcanmasa İzmir Aliağa Cezaevinde bir sürü sorunla karşılaşırız. Özellikle, mesela Balçova, Yeşilyurt polis karakollarında çok ciddi sıkıntılar yoktu. Kadifekale'de ciddi sıkıntılar vardı. Niçin? Fiziki şartlar hiç uygun değildi. Yani bir Balçova ve Yeşilyurt polis merkezlerinde 5-6-7 tane kamera varsa ama Kadifekale'deki fiziki şartlardan dolayı bir veya iki kamera vardır ve dolayısıyla, her noktadan gözükmemesinden dolayı kaba davranılma olasılığı olabilir. Dolayısıyla, Komisyon olarak bunların hepsi raporumuzda yer almıştır. Yine, teknolojik gelişmeler çok önemlidir fakat tek başına bu da yeterli değildir. İzmir Emniyet Müdürlüğü'nün polislere bu konuda eğitim vermesi de Komisyon üyesi tüm arkadaşlar tarafından da takdirle karşılanmıştır. Yine, özellikle Kadifekale polis merkezinde çalışan arkadaşların da ciddi sıkıntıları vardı. Yaklaşık olarak 40 bin nüfusa hitap ettikleri ve sorunlu bir bölgeye baktıkları dolayısıyla sayılarının eksikliğinden bahsettiler. Bunların da hepsi raporumuzda yer almıştır.

Ben sözü fazla uzatmak istemiyorum. Orada gördüklerimiz ve duyduklarımız tam olarak rapora yansımıştır. Ben umut ediyorum ki bütün üyeler tarafından kabul görsün ama tabii ki arkadaşların muhalefet şerhine de saygı gösteriyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ahmet Bey, biz teşekkür ederiz.

Orada bir şeyde ortaya çıktı yani gitmemizin bir faydası da şöyle oldu: Biz olayın aslında karakoldaki polisler tarafından gerçekleştirildiğini sanıyorduk, muhtemelen kamuoyu da böyle biliyordu. Oysa Asayişte görevli polis memurları o kişiyi gözaltına aldıktan sonra karakola getiriyorlar ve karakolda o eylemi yapıyorlar. Kamera kayıtlarının ne kadar önemli olduğu burada bir kez daha ortaya çıktı. Yani bu olayın aydınlanmasında en büyük etken belki de o kamera sisteminin kurulmuş olmasıydı. Bu açıdan da önemli bir durum.

Ertuğrul Bey, buyurun.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Ben raporla ilgili birkaç noktaya işaret edeyim. Birincisi, bu toplumsal gösteriler sırasında polis tarafından orantısız güç kullanıldığı şikâyetlerini biz bu incelemelerimizde değerlendiremedik çünkü gittiğimiz polis karakolları ve nezarethanelerde bununla ilgili herhangi bir unsur yoktu. Önceden olmuş olan olaylar üzerine de bir değerlendirme yapamadık valilikteki konuşma sırasında... Bence artık literatürden tamamen kaldırılması gereken bir kavram çerçevesinde konu tartışıldı, izinsiz gösteri. Şimdi, bir kere daha ben burada altını çizmek istiyorum. Bizim mevzuatta, yasalardan kaynaklanan bir izinsiz gösteri kavramı yok. Anayasa madde 34 "Bütün yurttaşlar şiddetsiz ve silahsız olarak önceden izin almaksızın toplantı ve gösteri yapma hakkına sahiptirler." der, bu hakkın kanun ile düzenleneceği belirtilir. Fakat uygulamada, pratikte aslında polis, bu hakkı bir polis tarafından verilen izin karşılığında kullanmaya işi getirmiş durumda. Biz bunu ne yazık ki ne Meclis ne sokakta dayak yiyenler bu uygulamaya son veremediler. Bence bu uygulama ve bu kavramsal yaklaşım ortadan kalkmadıkça polis daha darp yapmaya devam eder çünkü emniyet olaya şöyle yaklaşıyor: Ben nereyi gösterirsem orada yapabilir, bir yer de göstermeyebilirim, yaptırmayabilirim. Oysa benim yorumum, polise haber vermek kaydıyla herkes izin almaksızın bu gösteriyi yapabilir. Basın açıklamaları için de bu böyle.

Dolayısıyla, bu tartışmayı uzatmaksızın yani sabrınızı da zorlamadan bu meseleye bir not düşeyim. Orada ben emniyet ve valilik bürokrasisine izin veririz, vermezsek gösteri yapamazlar yaklaşımının yerleşmiş olduğunu gördüm, bunu not edeyim.

İkinci nokta şu: Karakollardaki kamera sisteminin bir işe yaradığı gerçek. Fakat gördüğümüz şudur: Çoğu yerde kamera kaydı yapabilmek için birden çok kanal bulundurmakta fiziki engelden söz edilmektedir.

İkincisi, insanların gezip dolaştıkları yani dışarıdan gelenlerin gözaltındakilerin veya herhangi bir talep için karakola başvuruların, karakolda bulunacakları yerleri eksik bırakmaksızın kontrol altına alan bir kamera sistemi olmadığı, pek çok kör nokta

olduğu, bu kör noktaların aslında çoğu kez mesleki alışkanlık dolayısıyla ihtiyaten bırakıldığına dair bende kuşku doğdu, buna da not etmek isterim.

Üçüncü nokta da, en yoksul semtin karakolunun da çok yoksul olduğunu gördüm. Burada bundan doğan bir gerilim de mevcut. Karakoldaki görevli polislerle konuştuk hem halkla aralarında bir gerilim olduğunu anladık hem de bu gerilimle başa çıkamayacak kadar az sayıda polisin görevlendirildiğini ve üst üste nöbetlere çıkışlar dolayısıyla endişe yaşadıklarını, mahallede halkla diyaloglarının iyi olmaması yüzünden de endişe duyduklarını not ettiler.

Bir bütün olarak son söyleyeceğim de, bunu komisyon başkanlarımız da söyledi, haberli olarak gittiğimiz yerlerde benim çok dikkatimi çeken hiçbir olağanüstü şey olmamasıydı. Bu bana olağanüstü geldi çünkü dört nezaret gezdik dördünde de bir tane nezaret altında insan yoktu. Şehrin dört bir tarafına gitmeyi başardık hakikaten. Fakat yani demiyorum ki insanları nezaret altına alın demiyorum tabii ama yani olur ya birisi olur. Bir kavga çıkar bir şey olur. O nezaretler boş kalmaz genellikle benim bildiğim budur. Yani ben nezaret altına alındığımda eski tarihlerde hep benden daha önce gelmiş birisi olurdu yani.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – İzmir halkına çok iyi bir mesaj değildir yani.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Hayır.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Ertuğrul Ağabey, sizin zamanınızda öyleymiş.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Durum iyiye gitti.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Bu noktaları not ediyorum, bunları şerhime yazacağım.

BAŞKAN – Yalnız şunu söyleyeyim, orada bir tek Karabağlar belirliydi gideceğimiz. Diğerlerini sanırım yolda belirlediniz.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Ama haberleşiyorlardı Hocam.

LEVENT GÖK (Ankara) – Tabii tabii.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – O dakika hepsinin haberi oluyordu.

BAŞKAN – Murat Bey, toparlayın hemen.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ya aslında konuşmak istemezdim ama tabii bu konuda yine de az konuşmak herhâlde en iyisi olacak. Şimdi, söylenenlerin hepsini, gördüklerimizi yazdık, bildiklerimizi, orada tespit ettiklerimizi yazdık.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Rapor objektif canım.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Hiç bunun dışında bir yanlı olması veya işte oradaki emniyetçilerin tarafında olsun oradaki vatandaşın... Ancak şu bir gerçek ki geçmişle şimdiyi kıyaslamak da istemiyoruz. Fiziki şartları iyi olan yerlerde problem yok, fiziki şartların el vermediği yerlerde hâlâ problemler devam ediyor. Demek ki şu anlaşılıyor: Fiziki şartların iyileştirilmesi, orada çalıştırılacak personelin ve emniyetçilerin, polистерin eğitimi olması. Biz bunu başardığımız zaman bu problem çözülecektir diye düşünüyorum. Bütün ana kaynak buradan, bazı problemler buradan gösteriliyor.

Diğer tarafta da Mahmut Bey'in söylediklerini aslında doğrusu önce biz toplantıda kendisini çağırdık ve kendi notlarını da aldık hemen hemen hepsini de buraya geçirdik ama tekrar yine de muhalafet şerhini düşmüş.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Eksik diyorum, yanlış değil.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Elbette biz bunları tekrar mümkün olduğu kadar da en iyi şekilde değerlendirerek raporumuza geçireceğiz diye düşünüyorum.

Herkese teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Şimdi arkadaşlar, 3'üncü maddenin (b) fıkrasında bulunan İzmir Polis Merkezleri İnceleme Raporu'nu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Böylece Rapor oy çokluğuyla kabul edilmiştir, hayırlı olsun.

Şimdi gündemimizin 4'üncü maddesine geçiyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, ben özür dilerim. Aşağıda konuşmam var ben bu akşam ayrılmak zorundayım.

BAŞKAN – Peki, kolay gelsin o zaman.

Levent Bey burada, Cumhuriyet Halk Partisi.

Ceza infaz Kurumları ve Tutukevlerinde İncelemeler Yapmak Üzere Kurulan Alt Komisyonun görev alanına polis merkezleri, karakollar ve adliye nezaretlerinin eklenmesi hususunu da görüşeceğiz.

Şöyle, aslında bu bizim doğal bir yetkiimiz ama açıklık getirmek açısından yapıyoruz bunu.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Görüşmeye gerek yok hemen oylamaya sunalım.

BAŞKAN – O zaman oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5'inci maddede bir önerge vardır, önergeyi okuyun arkadaşlar onu da hemen gerekirse oylarız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

Son günlerde Komisyonumuza, bazı Avrupa ülkelerinde yer alan gençlik dairelerinin çocuk koruma tedbiri uygulamalarından birçok Türkiye kökenli ailenin zarar gördüğü iddiaları ulaşmıştır. Bu minvalde, gençlik dairelerinin elindeki yetkileri çok geniş ve istismar edici boyutta kullandığı, bundan dolayı Türkiye kökenli ailelerin büyük zarar gördüğü, hakkında koruma kararı alınan çocukların yüzde 25'ine yakınının Türkiye kökenli olduğu ve sayılarının 5 bini bulduğu, bunların Türkiye kökenli olmayan ailelere verildiği, öz ebeveynleriyle görüştürülmedikleri, ailelerin çocuklarını geri alabilmek için uzun adli mücadeleler verdikleri, koruma kararının çocuk ve ailede onarılması güç yaralar açtığı sıkça belirtilmektedir. Nitekim gençlik dairelerinin uygulamaları ile buna ilişkin mahkeme kararlarının Alman Anayasa Mahkemesince Anayasaya ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı bulunduğu bilgisi edinilmiştir.

Son günlerde, Alman Gençlik Dairesinin bundan on iki yıl önce Almanya'da kızıyla birlikte yaşayan anne Ayşe Yaman'ın psikolojik sorunlarını gerekçe göstererek 7 yaşındaki kızı Elif Yaman'ı devlet koruması altına alması ve akabinde Hristiyan bir aileye koruyucu aile olarak vermesi, annenin yoğun mücadelelerine rağmen kızının kendisiyle görüştürülmemesi ve bir süre sonra sınır dışı edilmesi, Türkiye devleti makamlarının çabalarıyla geçtiğimiz günlerde Sakarya'da yaşayan anne ile Almanya'da yaşayan kızının Türkiye'de birbine kavuşturulması olayı basında genişçe yer bulmuştur. Söz konusu olay, Türkiye kökenli bir kızın ailesinden, dilinden, kültüründen koparılıp; dilini konuşamayan, anne sevgisinden uzak bir birey meydana getirme hususunda son derece üzüntü verici bulunmuştur.

Bu iddialar ve edinilen bilgiler üzerine, durumun insan hakkı ihlali doğurduğu kanaatine varılarak, Komisyon Başkanlığımızca Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkiye kökenli ailelerin gençlik dairelerinin çocuk koruma tedbiri uygulamalarından kaynaklı sorunları hakkında bir izleme dosyası açılmıştır.

Türk aile hukukunda çocuğun korunması ve yetiştirilmesi, bakım ve gözetimi birinci planda tutulmuştur. Velayet hakkı, hukukumuzda asıl olarak 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 335 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş ve Kanunun 335'inci maddesinin birinci fıkrasında, ergin olmayan çocuğun ana ve babasının velayeti altında olduğu; yasal bir sebep olmadıkça velayetin ana veya babadan alınmayacağı belirtilmiştir. Ayrıca, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nda da çocukların korunması ve yetiştirilmesi ile ilgili hukuki düzenlemeler yer almaktadır.

Öte yandan, gerek iç hukukumuzda ve gerekse taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerde velayete ilişkin verilecek kararlarda "çocuğun yüksek yararının gözetilmesi" hususu vurgulanmıştır. Zira Anayasamızın 41'inci maddesinde çocuğun yararı ilkesi açıkça ifade edilmiştir. Diğer taraftan, taraf olduğumuz Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin çocuğun üstün yararına ilişkin 3'üncü maddesinin birinci fıkrası, "Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir." hükmünü içermektedir.

Yine taraf olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8'inci maddesi ile, özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesi konusu düzenlenmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bu hüküm çerçevesinde çocukların korunması ve özellikle ana-baba ile çocuk arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi konusunda birçok karar almıştır. Bu kararlar uyarınca, çocuklar, gelecekleri tehlikeye düşmedikçe veya zorunlu olmadığı sürece ailelerinden ayrılamazlar. Hatta, çocuklar zorunlu olarak ailelerinden ayrılmış olsalar bile ana-baba ile çocuk arasındaki ilişkiler kesilemez ve birbirleriyle görüşmeleri engellenemez.

Ayrıca çocuğun velayeti üzerinde karar verme yetkisi, yargı organlarına ait olup bu kararın uygulamada idari mercilerce verilir hale getirilmesi, hukukun evrensel ilkelerine aykırı bir durum teşkil etmekte ve üzerine gidilmesi gereken bir durum teşkil etmektedir.

5 Ekim 1961 tarihinde Lahey'de kabul edilen ve ülkemiz yönünden 24.10.1983 tarihinde yürürlüğe giren "Küçüklerin Korunması Konusunda Makamların Yetkisine ve uygulanacak Kanuna Dair Lahey Sözleşmesi", küçüklerin korunması konusunda makamların yetkisine ve uygulanacak hukuka ilişkin ortak hükümleri tespit etmektedir.

Yukarıda izah edilen nedenlerle; gerek ulusal, gerek uluslararası hukuk hükümleri çerçevesinde Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkiye kökenli ailelerin gençlik dairelerinin çocuk koruma tedbiri uygulamalarından kaynaklı sorunlarının araştırılması amacıyla, söz

konusu iddiaların yoğun olduğu ülkelere heyetler gönderilerek sorunun tüm boyutlarıyla yerinden incelenmesi ve sonucunda bir rapor tanzim edilmesi hususunu saygılarımla arz ederim.

Ayhan Sefer ÜSTÜN

Sakarya Milletvekili Komisyon Başkanı

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, uzun uzun anlattık gerçi ama yine de birkaç cümleyle söyleyelim. Şimdi, son zamanlarda hem basında bunu çokça duyduk hem de Dışişleri Bakanlığımız da bu konuya eğiliyor. Dış Türklere sorumlu Başkanlık ve Bakanlık da eğiliyor, birçok kurum bu konuyla ilgileniyor. Hatta Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının da bir çalışması var ama bu aynı zamanda bir insan hakkı ihlali çünkü velayet hakkı özellikle Batı’da, Amerika’da kutsal bir hak gibi algılanır. Yani âdetâ şöyle denilir tarif edilirken: “Çocuk ailenin hamurudur istediği gibi yoğurur.” Böyle bir tabir de kullanılır. Bunun kutsallığını, önemini ortaya koymak adına. Şimdi burada uluslararası hukukun teminat altına aldığı bu velayet hakkı bir yerde hiçe sayılıyor ve bir yargı kararı da olmaksızın gençlik daireleri diye bir daire kurmuşlar, o dairelerin kararlarıyla elinden alıyor ailenin, başka bir aileye veriliyor ve “sen bundan sonra git mahkemeye müracaat et” deniyor. Burada biz bunların iç mevzuatlarını da inceledik, aslında onlarda da diyor: “Çok acil durumlarda ancak idari kararlarla alınabilir yoksa bir mahkeme kararına dayandırması gerekir.” Bunlar bütün vakaları, acil bir vaka olarak telakki etmişler ve basit idari kararlarla çocukların velayetleri alınmış ve bambaşka bir kültürde olan ailelere verilmiş ve bunların sayısı şu anda minimum 5 bin.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Bu zulümdür.

BAŞKAN – Ama bunun 9 bin kadar olduğu da söyleniyor. O bakımdan, nereden bakarsanız bakın bir insan hakkı ihlali var. Bizde çok çarpıcı bir örnek daha var, Belçika’da bir ailenin üç çocuğu alınmış, üçü de gay ailelere verilmiş. İki tanesini uzun süren mahkemelerde, uzun yargılamadan sonra ancak geri alabilmiş ama bir tanesinin hâlâ yargılamaları devam ediyor. Bizim Komisyonumuza da bu konuda müracaatlar geldi Norveç’ten, Almanya’da, Avusturya’dan. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin de kesin bir kararı var. Şöyle bir karar vermiş, Avusturya’daki bir örnek olayla alakalı: Bir Hristiyan ailenin çocuğu yine kararla alınmış ve Yehova Şahitleri inancına sahip bir aileye verilmiş. Bu yargı konusu olmuş en sonunda da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi diyor ki: “İlla bunu alacaksan kendi kültürüne uygun bir aileye vereceksin, farklı bir aileye bunu verme.” Şimdi, bu işin başından sonuna kadar yanlışlıklar var. Bir defa dediğim gibi bir yargı kararıyla alınmıyor olmuş olması. Burada zaruret var mı yok mu onun bir taraftan tartışılıyor olması. Çünkü çok basit sebeplerle de bu çocukların ailelerinden koparıldıkları iddia ediliyor. Bir de buradan giden 5 milyona yakın nüfus var, şimdi hiç mi Türkiye’den giden ailelerin içerisinde bunları verecek aile yok, yani başarılı aileler yok. İllaki böyle uç noktadaki ailelere veriyorsun. Dolayısıyla, nasıl ki biz Dersim’de 3 bin çocuk için çok ağıt yaktık, haklıydık da. Oradan koparıлып subayların ailelerine verildiği zaman. 3 bin çocuk için yaktığımız bu ağıtı neden en az 5 bin olduğu iddia edilen bu çocuklar için yakmayalım veya bir çalışma yapmayalım diye böyle bir öneri getirdik.

Takdirlerinize sunuyorum. Eğer karar verirsiniz, bundan sonra heyetler hâlinde Avrupa’da bu durumu inceleyeceğiz ve bir rapor hâline getireceğiz.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Oylamaya koyun hemen.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Uygundur.

BAŞKAN – Bu hususu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Teşekkür ediyoruz ilginize değerli arkadaşlar.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Bunun içine bir şey daha ilave etmek istiyorum.

BAŞKAN – Arkadaşlar acele ettiler ben de göremedim kusura bakmayın.

Efendim, son madde kaldı.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, bu konuda bir cümle daha söylemek istiyorum. Ben, on beş gün önce bir yurt dışı gezim olmuştu, orada görüştüğüm bazı ailelerin başka bir sıkıntısı daha var. Bu son yıllarda özellikle lise çağlarındaki çocuklara gidip eğitim veriyorlarmış, iş meslek seçme konusunda. Özellikle çocukları üniversiteye değil de işte hemen kısa yoldan hayata atılmalarını, işte işçi olun, ocaklarda çalışın çok çabuk para kazanırsınız. Bu tip etkilemelerde bulunuluyormuş, bu konuda da şikâyetler var. Çocukları üniversiteden uzaklaştırma yönünde dinlediğim aileler var. Hatta bir ara sizi de başka bir konuda da aramıştım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz, sağ olun ilginize.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Bu konuda da aynı ayrımcılığı yapıyorlar.

BAŞKAN – Evet arkadaşlar bakın, bu Neonazi raporumuzu bir daha okursanız.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Hauptschule'ye gönderiyorlar.

BAŞKAN – Bu Neonazi raporunda hem cinayetlerini anlatıyoruz hem de orada yaşayan soydaşlarımızın sıkıntılarını açıklıyoruz, eğitimle alakalı, çalışma hayatıyla ilgili, çifte vatandaşlık, vize. Bunları bir sefer daha okursanız faydalanacağınızı ümit ediyoruz.

Şimdi, gündemimizin 6'ncı maddesine geldik, son madde.

Kenan Bey, okur musunuz?

YASAMA UZMANI KENAN ALTAŞ – Evet Başkanım.

Gündem madde 6: Komisyonca kurulan Alt Komisyonlar ile çalışma kararı alınan konularda kurulması öngörülen heyetlerin üyelerini tespit etmek ve Komisyona yapılan yurt içi ve yurt dışı, panel, seminer, konferans, çalıştay gibi davetlere hangi üyelerin gönderileceğini belirlemek üzere Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesi hususu.

BAŞKAN – Bunu açıkla sen arkadaşlarımız şey yapsın.

YASAMA UZMANI KENAN ALTAŞ – Sayın vekillerim, Komisyon kurulduğu tarihten bu yana Başkanlık Divanına çeşitli yetkiler verilmiş. Bu çoğunlukla alt komisyonların ve kurulan heyetlerin üyelerini tespit etmek şeklinde. Bu, bu dönem uygulanmamıştı fakat böyle bir zaruret doğdu çünkü bazı üyelerimiz istifa edip yerine yenileri seçilmesi isteniyor. Fakat Komisyonu yeniden toplamak zor olduğu için buna esneklik sağlamak açısından. Bir de bu Avrupa genelinde yapılacak çalışmada heyetleri sürekli değiştirmek gerekeceği için pratiklik bakımından Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesi uygun görülüyor, sizin de takdirlerinize.

Buna hukuken şöyle bir itiraz gelebilir diye açıklamak isterim. Normalde yetki devri kanunla yapılması lazımdır fakat Parlamento biliyorsunuz teamüllerle işliyor büyük oranda, bu tüm dünyada da böyle olduğu için. Bu bir teamül hâline gelmiştir, yirmi yıldır Komisyonumuzda. Bu bakımdan, bu yetki devrinin hukuken sorun yaratmayacağını da söylemek isterim.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Ben bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Şimdi panel, seminer, konferans, çalıştay gibi davetlere hangi üyelerin gönderileceği dediğiniz andan itibaren kıstas ne olacak?

BAŞKAN – Hocam, bakın, bu çok uygulanan bir durum olmadı. Bu yaz sadece, Meclis Başkanlığımız İtalya'ya bir arkadaşımız gitsin, bize de şey yaptı. Bu sefer bizim böyle bir kararımız yok. Dediler ki: "Sizin böyle bir kararınız yok mu?" Yok. o zaman Genel Kurulun karar vermesi gerekiyormuş, Genel Kurul da kapalı. Bir sorun yaşadık yani oraya gitmesi gereken bir arkadaşımız... Kimdi ismini? Bilmiyorum belki sen olabilirdin, bir başkası olabilirdi gönderemedik. Şimdi, dolayısıyla yani böyle toplantıda olmadığımız zamanlarda da böyle bir olay olabilir yani bu dediğim gibi bazen Levent Bey olur, bazen biz olabiliriz, bazen başkası olabilir ama Komisyonu toplamak zaman alacağından dolayı...

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Talebe müteallik midir diye onun için sordum.

BAŞKAN – Tabii talebe müteallik bir şey, elbette yani talebe müteallik bir şey. Dolayısıyla, Meclis Başkanlığının önerdiği bir yöntem bu aynı zamanda. Dolayısıyla, bunda bir şey yok. Zaten Başkanlık Divanında da Ertuğrul Bey dışında diğer partilerimizden de üyelerimiz var, onların da bilgisi dahilinde yapılacak bir şey bu zaten.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben şey anladım bu komisyonca kurulan alt komisyonların üyelerini esneklik sağlamaya çalışıldı ama şu an tam oturtamadığım için...

BAŞKAN – Şu, diyelim ki yani şu anda Cezaevi Alt Komisyonumuz var. Bir arkadaşımız istifa etse, gelmese, o zaman gene bir boşluk oluyor işte komisyonun toplanması gerekir vesaire. Alt komisyon toplantı yapılmadan o üyenin tayinine ilişkin bir yetki devri.

NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) – Hangi partidense herhâlde?

BAŞKAN – Tabii, hangi partidense.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Hangi siyasi partiye aitse onun...

BAŞKAN – Tabii, onun kontenjanından.

Bu hususu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, böylece çok yoğun bir gündemi bugün birlikte işlettik, katkılarınızdan dolayı hepinize teşekkür ediyorum.

Toplantıyı burada kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.53